

---

22. ОКРУГЛИ СТО О ДАРОВИТИМА

ИНТРАПЕРСОНАЛНА ДАРОВИТОСТ — МОГУЋНОСТИ РАЗВОЈА

ЗБОРНИК РЕЗИМЕА

СА МЕЂУНАРОДНОГ НАУЧНОГ СКУПА

Вршац, 1. 7. 2016.

ВИСОКА ШКОЛА СТРУКОВНИХ СТУДИЈА ЗА ВАСПИТАЧЕ
„МИХАИЛО ПАЛОВ” – ВРШАЦ

Библиотека: Зборник резимеа 22

Издавач:

Висока школа струковних студија за васпитаче „Михаило Палов” – Вршац

За издавача:

Доц. др Јелена Пртљага

Лектура:

Доц. др Јелена Пртљага

Др Ивана Ђорђевић

Мср Љиљана Келемен Милојевић

Корице:

Станислав Сушецки

Зборник уредиле:

Проф. др Грозданка Гојков

Мср Снежана Пртљага

Рецензенти: анонимни (домаћи и страни)

Електронска обрада публикација:

мр Предраг Пртљага

<http://www.research.rs>

ISBN 978-86-7372-229-0

Штампа: Бирокуп, Бела Црква

Тираж: 100 примерака

22nd ROUND TABLE ON GIFTEDNESS

INTRAPERSONAL GIFTEDNESS – POSSIBILITIES OF DEVELOPMENT

INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE BOOK OF ABSTRACTS

Vrsac, 1 July 2016

Научни одбор скупа

- Академик проф. др Јован Ђорђевић, Српска академија образовања, Београд, Србија
Academician prof. dr Victor Neumann, Universitatea de Vest, Timișoara, Romania
Академик проф. др Грозданка Гојков, Висока школа струковних студија за васпитаче
„Михаило Палов”, Вршац, Србија
Akademik prof. dr Miodrag Milin, Universitatea „Aurel Vlaicu” Arad, Romania
Akademik prof. dr Marjan Blažič, Fakulteta za poslovne in upravne vede, Novo mesto, Slovenija
Professor dr.Gabriela Kelemen, Facultatea de Științe ale Educației și Asistență Socială
Universitatea „Aurel Vlaicu”, Arad, Romania
Prof. dr Teodora Iordanescu, Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba Iulia, Romania
Prof. dr Grigore-Dan Iordachescu, Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba Iulia, Romania
Prof dr Geraldine Lee-Treeweek, Manchester Metropolitan University
Проф. др Љупчо Кеверески, Педагошки факултет, Битола, Македонија
Проф. др Петар Стојаковић, Филозофски факултет, Бања Лука, БиХ
Проф. др Александар Стојановић, Висока школа струковних студија за васпитаче
„Михаило Палов”, Вршац, Србија
Doc. dr sc. Ante Kolak, Filozofski fakultet, Zagreb, Hrvatska
Доц. др Јелена Пртљага, Висока школа струковних студија за васпитаче
„Михаило Палов”, Вршац, Србија
Проф. др М. В. Силантјева, МГИМО-Универзитет, Москва, Русија
Доц. др Александра Гојков Рајић, Висока школа струковних студија за васпитаче
„Михаило Палов”, Вршац, Србија
Doc. dr Mojca Juriševič, Pedagoška fakulteta v Ljubljani, Slovenija
Dr Svetlana Kurteš, University Madeira, Portugal
Dr Matjaž Duh, Pedagoška fakulteta, Maribor, Slovenija

Организациони одбор

Висока школа струковних студија за васпитаче „Михаило Палов”, Вршац, Србија

- Доц. др Јелена Пртљага
Доц. др Тања Недимовић
Др Еуђен Чинч
Др Ивана Ђорђевић
Мр Предраг Пртљага
Мср Снежана Пртљага
Мср Даница Веселинов
Мср Љиљана Келемен Милојевић
Биљана Вујасин, дипл. педагог

Скуп подржава Покрајински секретаријат за науку и технолошки развој, Нови Сад
Conferința a fost susținută de către Secretariatul Provincial pentru Știință și Dezvoltare Tehnologică
The conference is supported by the Provincial secretariat for science and technological development,
Novi Sad.

Znanstveno srečanje je podprl Pokrajinski sekretariat za znanost in tehnološki razvoj, Novi Sad
Научната средба е подржана од Покраинскиот секретаријат за наука и технолошки развој

ПРОГРАМ РАДА / CONFERENCE PROGRAMME

ИНТРАПЕРСОНАЛНА ДАРОВИТОСТ – МОГУЋНОСТИ РАЗВОЈА
INTRAPERSONAL GIFTEDNESS: POSSIBILITIES OF DEVELOPMENT

Време и место одржавања / Time and Venue

1. 7. 2016. године у Вршцу

9.30 – 10.00

Пријем учесника / Reception

Центар – Хотел Србија

10.00 – 10.15

Поздравна обраћања / Welcoming addresses

10.15 – 11.00

Уводни импулси / Introductory Impulses

Проф. др Ненад Сузић, Филозофски факултет, Бања Лука, Босна и Херцеговина

Тема: **Подстицање дивергентне продукције као основ креативног учења даровитих**

Prof dr Nenad Suzić, Philosophical Faculty, Banja Luka, Bosnia and Herzegovina

Keynote speech: **Encouragement of divergent production as a base of creative learning of the gifted**

Доц. др Тања Недимовић, Висока школа струковних студија за васпитаче „Михаило Палов”,
Вршац

Тема: **Подстицање интраперсоналне даровитости – дometи и ограничења**

Dr Tanja Nedimovic, Preschool Teacher Training College College „Mihailo Palov”, Vrsac

Keynote speech: **Intrapersonal giftedness encouragement – reaches and limitations**

11.00 – 11.15

Пауза / Break

11.15 – 14.15

Дискусија / Discussion

14.15 – 14.30

Представљање публикације / Book promotion

Јасмина Старц, Грозданка Гојков, Љупчо Кеверески и Методија Стојановски (2016),

Менторирање на надарените и талентираниите *Mentoriranje na nadarenite i talentirane,*

Битола: Македонска асоцијација за надарени и талентирани; Ново Место: Словенско здружење за надарјене.

О књизи ће говорити проф. др Александар Стојановић и проф. др Љупчо Кеверески.

14.30

Ручак / Lunch

САДРЖАЈ/CONTENTS:

Уводне напомене / Introductory remarks

Грозданка Гојков

Интраперсонална даровитост – могућности развоја..... 7

Уводни импулси / Introductory Impulses

Ненад Сузић

Подстицање дивергентне продукције као основа креативности ученика..... 16

Tanja Nedimović

Podsticanje intrapersonalne darovitosti – dometi i oganichenja..... 18

Резимеи / Summaries

Milica Andevski

Jasmina Arsenijević

Mira Vidaković

Nastavnik i intrapersonalni razvoj darovitih..... 20

Anica Arsić

Inovacije u nastavi solfeđa kao podstrek razvoju intrapersonalne darovitosti..... 22

Snežana Babić-Kekez

Vaspitni stil roditelja i razvoj intrapersonalne inteligencije deteta..... 24

Evelina Balaş

Alternative educaţionale în sistemul românesc de învăţământ din perspectiva competenţelor intrapersonale..... 25

Lavinia Betea

Miodrag Milin

Creaţie inovatoare şi rezistenţă la schimbare..... 26

Blanka Bogunović

Samoprocena veština relevantnih za obrazovni i profesionalni razvoj muzički darovitih..... 27

Radojica Bojanović

Mirosava Đurišić-Bojanović

Efekti veţbanja kreativnog rešavanja biznis problema..... 28

Tomaž Bratina <i>Information and communication technology and intrapersonal intelligence</i>	29
Gabriela Cristea <i>Conceptul de „dotare aptitudinală înaltă”. O abordare pedagogică</i>	31
Matjaž Duh <i>Problem prepoznavanja talenta sa stanovišta intrapersonalnih veština učenika darovitih za likovnu umetnost</i>	32
Ivana Đorđev <i>Podsticanje imaginacije kao dela intrapersonalne darovitosti u nastavi srpskoga jezika</i>	33
Милош М. Ђорђевић <i>Свест о мотивацији и самомотивацији (Структура и поруке песме Књига Матије Бехковића)</i>	34
Вук М. Ђорђевић <i>Медији и интраперсонална способност даровитих (Како су и зашто Срби постали паметнији?)</i>	35
Ivan Ferbežer <i>Теме, ки се враћају на подручје каријернега световања надарјених ученица</i>	36
Iuliana Galeş <i>Învățământul în limba maternă sârbă în românia</i>	37
Владимир Глаголев <i>Феномен ранней одаренности будущего писателя и поэта</i>	38
Jerko Glavaš Milan Stanić Luka Stanić <i>Značaj i konkurentnost veleučilišta na regionalnom tržištu visokog obrazovanja</i>	39
Grozdanka Gojkov <i>Svrishodnost kao vid intrapersonalne darovitosti - svrha kao darovito samoregulisanje -</i>	40
Jerneja Herzog <i>Promovisanje razvoja kritičkog mišljenja kod studenata koji pohađaju programe obrazovnih studija sa naglaskom na intrapersonalnu darovitost</i>	43
Mira Jovanović Ljiljana Stankov <i>Улога васпитача у подстицању интраперсоналне даровитости</i>	45
Нинослав Качарић <i>Религиозност као вид интраперсоналне даровитости</i>	46
Gabriela Kelemen <i>Abordarea cu înțelepciune a educației copiilor supradotați</i>	47
Ljiljana Kelemen Milojević Blagoje Milojević <i>Intrapersonalna inteligencija i podsticanje kreativnosti</i>	49

Љупчо Кеверески <i>Развој на интраперсоналната надареност – (не)видљив предизвик на новата психолошка парадигма</i>	50
Slavica Komatina <i>Intrapersonalna darovitost i obrazovni sistem Republike Srbije</i>	51
Ivanka Korez <i>Popestrino šolo – planirane aktivnosti nadarjenih učenecv v svetu knj</i>	53
Ljiljana Krneta <i>Percepcije djece i mladih u funkciji intrapersonalnog razvoja</i>	54
Zora Krnjić <i>Intrapersonalna inteligencija: visoki dometi</i>	55
др Наташа Лалић-Вучетић др Славица Шевкушић др Јелена Стевановић <i>Уважавање аутономије ученика: стратегија у развијању њихове креативности</i>	56
Slavica Maksić <i>Da li će intrapersonalna inteligencija spasiti ili uništiti čoveka?</i>	58
Jelena Maksimović Jelena Osmanović <i>Akciona istraživanja u funkciji podsticanja kreativnosti darovitih</i>	59
Adelheid Manz Elisabeth Mürwald-Scheifinger <i>Otkrivanje matematičkog potencijala: istraživački projekat za vaspitače i zainteresovane učitelje</i>	60
Ivana Markov Čikić <i>Mediji i razvoj intrapersonalnih sposobnosti darovitih</i>	61
Marinel Negru Zorica Cvetanović <i>Intrapersonalni odnosi kao mogućnost provere kognitivnih procesa darovitih putem računara</i>	63
Radmila Nikolić <i>Podsticanje intrapersonalne darovitosti u procesu učenja</i>	64
Radmila Palinkašević Jasmina Stolić <i>Razvoj intrapersonalne inteligencije na časovima stranog jezika i muzičkog vaspitanja</i>	65
Polonca Pangrčić <i>Kakšno stopnjo intrapersonalne inteligence premorejo naši nadarjeni učenci?</i>	66
Hárs György Péter <i>Intrapersonalna darovitost u interpersonalnim i socijalnim situacijama</i>	67
Kristina Planjanin-Simić Biljana Karanov <i>Podkategorije dečijeg folkloru kao zaboravljena mogućnost razvoja intrapersonalne darovitosti kod dece</i>	68

Александар Петровић <i>Философија образовања с обзиром на појмове интраперсоналности и интерперсоналности.....</i>	69
Jelena Prtljaga Aleksandra Gojkov Rajić <i>Mogućnosti razvoja intrapersonalne darovitosti u učenju i poučavanju stranog jezika.....</i>	70
Predrag Prtljaga <i>Intrapersonalni konflikt u virtuelnom svetu.....</i>	72
Снежана Пртљага Даница Веселинов <i>Дидактичке стратегије у функцији подстицања интраперсоналне даровитости.....</i>	73
Љубивоје Стојановић Вера Ж. Радовић <i>Теолошки подстицаји васпитању интерперсоналне даровитости.....</i>	74
Маргарита Силантјева <i>Свобода как личный проект: философские основания развития одаренности в условиях роста социальной неопределенности и автономизации личности.....</i>	76
Dragica Stanojlović <i>Korelacija između intrapersonalne darovitosti i moralnosti.....</i>	77
Jasmina Starc Mojca Blažič <i>Neki aspekti talentovanih kao raznolikih zaposlenih.....</i>	80
Petar Stojaković <i>Tri želje darovitih i nedarovitih adolescenata (intrapersonalna darovitost – samosvjesnot o svojim željama i mogućnostima).....</i>	81
Nataša Sturza Milić Tanja Nedimović Miran Muhić <i>Interesovanja – katalizator intrapersonalne i motoričke darovitosti učenika.....</i>	82
Tomislav Suhecki <i>Didaktička podrška intrapersonalne darovitosti.....</i>	84
Dragana Veljković Stanković Jelena Stojiljković <i>Primena izražajnih sredstava dramske umetnosti u funkciji razvoja kritičkog mišljenja učenika.....</i>	85
Loredana – Ileana Vișcu Ioana – Eva Cădariu Lucian Gîrniceanu Daiana Todorescu <i>Anxietatea de performanță la studenții supradotați.....</i>	87
Vilotijević Goran <i>Metakognitivne sposobnosti i strategije učenja kao indikatori izvršne strukture intelektualnih sposobnosti darovitih učenika.....</i>	88

Biljana Vujasin Mirjana Milanović <i>Intrapersonalna darovitost kao faktor celoživotnog učenja.....</i>	88
проф. Весна Жоглева <i>Улога социолога у стручном тиму у раду са даровитим и талентованим.....</i>	90
Brinduša Žujka <i>Aspekti primene teorije višestrukih inteligencija u nastavi rumunskog jezika i književnosti.....</i>	92

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

ИНТРАПЕРСОНАЛНА ДАРОВИТОСТ – МОГУЋНОСТИ РАЗВОЈА

Овогодишњи 22. округли сто о даровитима организују: Висока школа струковних студија за васпитаче „Михаило Палов” из Вршца у сарадњи са Универзитетом „Аурел Влајку” из Арада, Румунија, Универзитетом „1. децембар 1918.” из Алба Јулије, Румунија, Универзитетом „Св. Климент Охридски” из Битоле, Македонија и Универзитетом Метрополитен из Манчестера. Тема овогодишњег међународног научног скупа је: *ИНТРАПЕРСОНАЛНА ДАРОВИТОСТ-МОГУЋНОСТИ РАЗВОЈА*. Уводни импулси: проф. др Ненад Сузић, Филозофски факултет, Бања Лука, Босна и Херцеговина; тема: *Подстицање дивергентне продукције као основ креативног учења даровитих* и доц. др Тања Недимовић, Висока школа струковних студија за васпитаче „Михаило Палов”, Вршац; тема: *Подстицање интраперсоналне даровитости – домети и ограничења*. У овом зборнику је 58 резимеа, са више од 80 учесника у дискусији из 9 европских држава.

Тема скупа наметнула се из више разлога. Један од њих јесте тај да се о њој на претходним скуповима најмање говорило, а други се односи на потребе које од личности очекује савремени живот и свет рада. Резимеи у овом зборнику говоре о налазима истраживања и наговештавају дискурсе о значају подстицања интраперсоналне способности код даровитих. Сматра се да је интраперсонална даровитост последњих деценија директно или индиректно у фокусу истраживања даровитости, јер је као способност везана за интроспективне и саморефлексивне капацитете личности, тј. за дубоко разумевање себе, сопствене снаге и слабости, јединствености и могућности да прати и координира сопствене реакције, а ово се даље надовезује на управљање квалитетом образовања и сматра се суштинском одредницом стратегија одрживог развоја у условима високо компетитивног глобалног тржишта. Ова стратегија има у предзнаку посебно наглашену ноту иновативног развоја која се заснива на управљању променама које се не задржавају на адаптивним одговорима окружењу, него се у основама промена наглашавају нове компетенције за рад. Међу њима посебно истакнуто место заузима спремност за промене. Психолози ову спремност објашњавају карактеристичним когнитивним, афективним и конативним функционисањем особе, посебно даровитих. У когнитивном смислу ова компетенција се односи на флексибилно, креативно, недогматско мишљење даровитих, као и на способност прихватања плуралитета идеја; у афективном смислу односи се на способност толерисања неизвесности, а у конативном смислу на иницијативност, иновативност и спремност преузимања ризика. Данас је неопходно припремати младе за свет рада и живот уопште у плуралистичком образовном концепту који би требало да се карактерише флексибилношћу образовних модела, са већим могућностима избора, са креирањем

персонализованих програма и мултиперспективном наставом, чији је задатак да подстиче самоодређење и суодређење, што подразумева самоодговорно и суодговорно делање даровитих у процесу учења.

У складу са претходним у резимеима се истиче да Европски квалификациони оквир (www.jointquality.org, Европски савет, 2008) пружа легитимацију да се курикулуми децидирано усмере ка образовању критичког размишљања као аспекта интелектуалне аутономије, што даље усмерава педагошки и дидактички концепт образовања даровитих ка еманципаторној епистемологији у којој значајно место припада аспектима инхерентне структуре мишљења и односи се на самоуправљајуће, самодисциплиновано, самопрегледно и самоисправљајуће размишљање и претпоставља владање строгих критеријума квалитета. Претходно води до делујућих способности у комуникацији и решавању проблема и до проверљивости разума, отворене мисли, флексибилности, поштеног размишљања у евалуацијама, до неопходног испољавања способности у суочавању личних предрасуда, обазривости у доношењу одлука, воље за поновним разматрањем, до јасноће у питањима, реда у комплексним стварима, марљивости у тражењу релевантних информација, одговорности у разврставању критеријума... као елементима метакогниције, која – по Стернбергу – има егзекутивно значење у саморегулисаној размишљању за фокусирање на истрагу и упорност у тражењу решења која су исто толико прецизна за субјекат као и за околности, затим да се дозволи самопровера, што би се могло пре свега очекивати од даровитих и код њих најбоље могло и развијати у склопу интелектуалне аутономије личности, легитимисане еманципаторном дидактиком у поменутом квалификационом оквиру. Могло би се, дакле, закључити да се у дискурсима који се из резимеа очекују рефлексije о интраперсоналним способностима и њиховом контекстуирању у савремене образовне и друштвене токове, односно да се налазима истраживања да потпора идејама, теоријским полазиштима, као и да се отворе нови углови гледања и тиме да доприносе расветљавању једног, у овом тренутку, значајног аспекта даровитости и подстицању истог ка самоопажању и саморефлексивном, самовођеном учењу, ка самопроменама којима би се осигурала слобода деловања личности даровитих по узору на савремене филозофске дискусије које воде ка стварању компетенција очекиваних у неизвесном, несигурном, несталном радном и друштвеном контексту данас, што је у суштини циља овога скупа, односно значајан разлог потенцирања интраперсоналне способности као својства даровитих у овом тренутку.

У резимеима се доста пажње поклања настојањима да се опише и објасни појам интраперсоналне даровитости у психолошким теоријама. Констатује се да се приступ „померао” од традиционалних теорија до новијих гледишта; да почетна Гарднерова теоријска одређења полазе са становишта да интраперсонална интелигенција зависи од процеса који омогућавају разликовање сопствених осећања, да се развија из способности разликовања удобности и неудобности и деловања на основу тог разликовања, а на највишем нивоу разликовање сопствених осећања, намера и мотивације, што

по Гарднеру доводи до дубоке самоспознаје. Гарднерова новија становишта су наглашавала улогу коју интраперсонална интелигенција има у изградњи сопственог мисаоног модела и способности да се на основу тог модела доносе кључне одлуке о сопственом животу, као и да иста у Гарднеровој теорији има посебан значај, јер делује као „средишња канцеларија интелигенције”, надређена извршна структура која усклађује улоге различитих интелигенција при извођењу одређених задатака, и омогућује да личност спозна сопствене способности и употреби их на најбољи начин (Т. Недимовић). Аутори резимеа осврћу се и на Стернбергову тријархичну теорију способности, са посебним наглашавањем улоге метакомпоненти које се изједначава са интраперсоналном даровитости. Такође се приказују новији психолошки приступи разматрања односа даровитости и интраперсоналне интелигенције (Моран, Гаднер) који наглашавају улогу сврхе у даровитости као изванредног и понекад раног достигнућа у моралној употреби интраперсоналне интелигенције, при чему се сврха схвата као аспект интраперсоналне интелигенције, и одређује као унутрашњи, самомотивациони и самоодрживи водич који помаже особи да увиди свој допринос свету. У зборнику се дају и прелиминарни налази једног експлоративног истраживања чији је предмет сврсисходност као вид интраперсоналне даровитости, у оквиру кога се тражи одговор на питање: колико је присутна оријентисаност даровитих аспирацијама ка променама друштва, културе, окружења, односно колико је код даровитих присутна сврха као даровито саморегулисање. Пошло се од претпоставке да даровити имају аспирације ка променама оријентисане циљевима, да манифестују сврсисходност као вид интраперсоналне даровитости. Циљ истраживања је да се сагледа у којој мери се саморегулисање даровитих у домену аспирација које се односе на сврху живота, смисао, животну сатисфакцију разликују у односу на остале студене из узорка. Сагледавано је колико се даровити од других испитаних разликују према облицима сврсисходности и да ли се даровити оријентисани аспирацијама разликују у својим субјективним значењима сврхе, или животне сатисфакције. Морална даровитост схваћена је као намера/сврха која се у литератури о даровитима асоцира са талентом и високим постигнућима; наглашава снагу воље да се да позитиван, просоцијалан допринос друштву. Даровитост у домену морала фокусира се на начин на који су интелектуално даровити осетљиви на друге, или мисле, просуђују о питањима морала, наглашавају начин на који појединци *схватају* ситуације и моралне импликације истих: како једна особа види смисао свог окружења. Имати циљ сматра се обликом интраперсоналне даровитости. Налази истраживања у овом резимеу у складу су са претходним констатцијама.

Једна од тачака дискурса односи се на подстицање дивергентне продукције као основе креативности ученика у којој се истиче да се уз постојеће наставне планове и програме, уџбенике и сл. може иста развијати, а за исто предлажу се и модели (1) контрастирање, (2) редефиниција, (3) редирекција, (4) реиницијација, (5) побољшање, (6) аналогије, (7) синтеза и (8) нова рјешења (Н. Сузић).

Посебна интересовања истраживача усмерена су ка интраперсоналном педагошком и дидактичком концепту образовања даровитих која у фокус разматрања стављају наставника и његову улогу у обликовању модела успешног поучавања и учења заснованог на интроспективним и (само)рефлексивним капацитетима личности; са тог становишта анализирају се потенцијали страствених предавача, који се концентришу на когнитивно ангажовање ученика, обликујући интраперсоналне димензије код даровитих, што захтева наставнике који своје способности концентришу на развој процеса размишљања, закључивања, који наглашавају решавање проблема и креирање стратегија учења (М. Андевски, Ј. Арсенијевић и М. Видаковић).

Посебан угао тематици скупа даје истраживање улоге вежбања креативног решавања бизнис проблема, којим се из угла налаза истраживања којим је тестиран ефекат вежбања комбинацијом номиналног метода групног одлучивања и Озборновог метода креативности тестира теза о повећану креативних решења и смањењу стандардних решења, али без повећања креативности испитаника. Потврда тезе тумачи се ставом да вежбање у креативном решавању бизнис проблема и креативност нису исти феномен. Аутори предлажу неколико побољшања нацрта истраживања за решавање овог проблема (Р. Бојановић и М. Ђуришић Бојановић).

У резимеима се дискутује и о начинима којима се интраперсонална даровитост носи са сопственим падовима (покајање, смирење, уважавање другог, сагледавање сопствене несавршености...) идући путем самоостварања дарова које има, исправљањем сопственог живота, даривањем себе другима. А, неке од рефлексија иду у смеру дискурса религиозности као смисла, сврхе живота даровитих, као вида моралне даровитости, путем исправљања сопственог живота, несебичношћу и испуњењем радошћу на путу узрастања даривањем себе другима (Н. Качарић). Такође се дискутује потреба за промоцијом и развојем нове психолошке парадигме у којој свет треба да постигне равнотежу функција између главе и срца-разлога-духа. Циљ овога дискурса је окретање и промовисање некогнитивног дискурса развоја талената који је иза когнитивистичких фактора приоритетних развоја. Очекује се да овај пробој у научноистраживачким погледима аутора постане нови школски изазов у области рада са даровитима (Љ. Кеверески). А, уз претходно постављају се и питања попут: Да ли ће интроспекција, капацитет за саморефлексију и емоције остати својство човека или је питање времена када ће и ове карактеристике постати својство машина? Како ће тећи индивидуални развој човека и где је место образовања и школе у том процесу (С. Максић)?

Иза претходног, утисак је, вреди очекивати да ће питања и рефлексије у дискусији на скупу бити добри импулси за нове идеје, питања и дилеме за добробит даровитих, а и оних који им служе, пре свих, њихових ментора и истраживача.

Грозданка Гојков

INTRODUCTORY REMARKS

INTRAPERSONAL GIFTEDNESS – POSSIBILITIES OF DEVELOPMENT

The 22nd Round table on the gifted is organized by: Preschool Teacher Training College *MihailoPalov* in Vrsac in cooperation with the University *AurelVlaicu* University in Arad, Romania, University *1st December 1918* from Alba Iulia, Romania, University *St. Clement odOhridin* Bitola, Macedonia and University Metropolitan in Manchester. The topic of the international scientific conference is: *INTRAPERSONAL GIFTEDNESS – POSSIBILITY FOR DEVELOPMENT*. Introductory speakers: PhD. NenadSuzic, Faculty of Philosophy, Banja Luka, Bosnia and Herzegovina; topic: *The encouragement of divergent thinking as the basis of creative teaching of the gifted* and PhD. TanjaNedimovic, Preschool Teacher Training College *MihailoPalov*, in Vrsac; topic: *Encouraging intrapersonal giftedness – achievements and limitations*. In this resume book there are 58 resumes, with more than 80 participants from 9 European countries.

The topic of the conference has been selected for numerous reasons. One of the reasons is that during the previous conferences it has been addressed the least, another reason refers to the needs which are expected from an individual in contemporary life and job market. Resumes in this book explore research findings and indicate discussions on the importance of encouraging intrapersonal ability in the gifted. Intrapersonal intelligence is considered to be, directly or indirectly, in the center of research about the gifted during the last few decades. This is because intrapersonal intelligence is connected to introspective and self-reflective personality potentials i.e. a deep understanding of oneself, one's strengths and weaknesses, uniqueness and possibilities to follow and coordinate ones reactions, which is connected to the managing of quality education and is considered to be a key factor in the strategy of maintainable development in the conditions of a highly competitive global market. This strategy has an especially strong potential for innovative development which is based on managing changes which are not restricted to adaptive answers to the surroundings, but where work competencies are highlighted in the bases of change. Among them the readiness for change has an especially important place. Psychologists explain this readiness through characteristic cognitive, effective and conation functioning of an individual, especially the gifted. In the cognitive sense this competency refers to the flexible, creative, undogmatic thinking as well as to the ability to accept the plurality of ideas; in the affective sense it refers to the ability to tolerate uncertainty, and in the connotative sense to initiative, innovativeness and willingness for risk taking. It is necessary to prepare the young today for work and life in the pluralistic educational concept which should be characterized by flexibility of educational models, with a higher possibility of choice, with personalized programs and multi-perspective classes, the aim of which is to encourage self-determining and co-determining,

which entails self-responsible and co-responsible division of the gifted in the learning process.

In accordance with the abovementioned, it is noted in the resumes that the European qualification framework (www.jointquality.org, European Committee, 2008), offers legitimation for curriculums to be directed towards the acquisition of critical thinking as an abstract intellectual autonomy, which further directs the pedagogical and didactic concept of gifted education towards emancipated epistemology. An important part of this epistemology belongs to inherent structure of thinking and refers to self-regulatory, self-disciplined and self-corrective thinking and implies the implementation of strict criteria of quality. The aforementioned leads to the abilities to actively communicate and solve problems, to reliable reason, open thought, flexibility, fair thinking during evaluation, to the necessary expression of abilities while confronting personal prejudice, caution in decision making, will for additional consideration, to pose questions clearly, order in complex things, thoroughness in the search for relevant information, responsible behavior while categorizing criteria... as elements of metacognition. Metacognition, according to Sternberg, has an executive meaning in self-regulatory thinking for focusing on the research and persistence in the search for solutions which are precise for both the subject and environment, further, to enable self-monitoring, which could be expected firstly from the gifted, in whom it could also be best developed as a part of intellectual autonomy of an individual, legitimized by emancipated didactics in the mentioned qualification framework. It could, therefore, be concluded that the resume discussions will deal with reflections about intrapersonal abilities and their contextualization in contemporary educational and social flows, i.e. to give support to ideas through research, theoretical standpoints, as well as to bring forth new ways of viewing the subject matter, and in that way give contribution to illuminating, at this point in time, an important aspect of giftedness and the encouragement of the same towards self-noticing and self-reflexive, self-lead learning, towards self-change which would ensure freedom of the gifted individual's action. This should be done in accordance to contemporary philosophical discussions which lead towards the creation of competencies which are expected of individuals in today's uncertain, unsafe, unstable working and social context, which is the goal of this gathering, i.e. a significant reason for stressing intrapersonal ability as a characteristic of the gifted at this point in time.

A lot of attention is given, in the resumes, to the attempts to describe and explain the concept of intrapersonal giftedness in the psychological theories. It was concluded that the approach "shifted" from the traditional theories to the new standpoints; that the starting Gardner's theoretical aspects begin from the standpoint that intrapersonal intelligence depends on the process which enables one to differentiate their own feelings, that it develops from the ability to distinguish between comfort and discomfort and action based on this differentiation, and on the highest level, differentiating between one's own emotions, intentions and motivation, which leads to deep self-understanding, according to Gardner. Gardner's newer standpoint highlights the role which intrapersonal intelligence has in the formation of a thinking model and the ability to reach key life decisions based on

this model. The concept of intrapersonal intelligence in Gardner's theory is of crucial importance, because according to Gardner intrapersonal intelligence functions as a „main office for intelligence”, a superior executive structure which harmonizes the roles of different intelligences during the execution of a certain task, and which enables a person to understand ones abilities and use them in the optimal way (T. Nedimovic). Resume authors also refer to Sternberg's triarchic theory, and stress the role of meta-components which are equated with intrapersonal intelligence (Moran, Gardner) who highlight the role of purpose in giftedness as an excellent and sometimes early achievement in the moral usage of intrapersonal intelligence. In this case, purpose can be understood as an aspect of intrapersonal intelligence, and is determined as internal, self-motivational and self-maintaining guide which helps a person understand their contribution to the world. In the book of resumes the results of one explorative research are given, the subject of which is purposefulness as a type of intrapersonal giftedness, in which the answers to the following questions are sought: to what extent are aspirations of the gifted oriented towards changes in society, culture, the surroundings, i.e. to what extent is purpose present as a self-regulatory tactic of the gifted. The assumption that the gifted have goal oriented aspirations and that they manifest purposefulness as a type of intrapersonal giftedness was used as a starting point. The goal of the study was to explore to what extent self-regulation in the domain of aspirations which refer to life purpose, meaning, life satisfaction differs in comparison to other subjects from the sample. It was compared how much the gifted in comparison to other subjects differ in regards to purposefulness and whether the gifted who are aspiration oriented differ in their forms of purposefulness or life satisfaction. Moral giftedness incorporates intent/purpose, which in literature about the gifted is connected with talent and high achievement. It highlights the strength of will to give positive prosocial contribution to society. Giftedness in the domain of morality is often focused on the way in which the intellectually gifted are sensitive to others or think about questions about moral, the ways in which individuals *understand* situations and their implications: how a person understands the meaning of their surroundings. To have a goal is considered a form of intrapersonal giftedness. Findings of this resume are in line with the previous conclusions.

One of the discourse points refers to the encouragement of divergent production as the basis of a learners' creativity, in which it was noted that in addition to the existing teaching plans and programs, textbooks etc. divergent production can be developed, for which the following models are proposed: (1) contrasting, (2) redefining, (3) redirecting, (4) reinitiating, (5) improvement, (6) analogy, (7) synthesis and (8) new solutions (N. Suzic).

Special interests of researchers were directed towards intrapersonal pedagogic and didactic concepts of gifted education. In the focus they place teachers and their role in the form of a model of successful teaching and teaching based on introspective and (self-)reflexive capacities of personality; from that standpoint potentials of passionate teachers are analyzed, who are focused on the cognitive engagement, shaping intrapersonal dimensions in the gifted, which demands teachers who concentrate their abilities on the development of the thinking process,

deduction, who stress problem solving and the creation of learning strategies (M. Andevski, J. Arsenijević and M. Vidaković).

A special thematic angle to the conference is given by the research of the role of creative business problem solving exercises. The effect of practice was tested through the combination of the nominal method of group decision making and Osborn's method of creative thesis testing the increase of creative solutions and decrease of standard solutions, but without the increase of the participants' creativity. The confirmation of a thesis is interpreted through the opinion that practice in the creative solving of business problems and creativity are not the same phenomenon. Authors suggest several research layout improvements for the solution of this problem (R. Bojanović and M. Đurišić Bojanović).

In the resumes discussion is also held about the ways in which intrapersonal intelligence deals with its own downfalls (redemption, calmness, respect of others, accepting one's imperfection...) following the road of self-realization of the gifts they had been given, correcting one's own life, giving oneself to others. And some reflections go into the discourse direction of religion as purpose, as a meaning of a gifted person's life, as a type of moral giftedness, through redirecting one's own life, unselfishness and joy on the road to maturity and giving oneself to others (N. Kačarić). The need for the development of a new psychological paradigm in which the world needs to achieve a balance of functioning between the head and heart- purpose- spirit is discussed. The goal of this discourse is turning towards and promoting non-cognitive discourse of talent development which is behind cognitivist factors of priority development. It is expected that this breakthrough in the scientific-research views of the authors becomes a new school challenge in the area of work with the gifted (Lj. Kevereski). With the aforementioned, the following questions are posed: will introspection, capacity for self-reflection and emotion stay a characteristic of man, or is it just a matter of time when this will become the characteristic of machines? How will the third individual development unfold and where is the place of education and school in that process (S. Maksic)?

From the abovementioned, the impression is, that it can be expected that the questions and reflections at the conference will be good impulses for new ideas, questions and dilemmas for the wellbeing of the gifted, and for those who serve them, above all, their mentors and researchers.

Grozdana Gojkov

УВОДНИ ИМПУЛСИ
INTRODUCTORY IMPULSES

Ненад Сузић¹

Филозофски факултет, Бања Лука

nenad_szc@yahoo.com

ПОДСТИЦАЊЕ ДИВЕРГЕНТНЕ ПРОДУКЦИЈЕ КАО ОСНОВА КРЕАТИВНОСТИ УЧЕНИКА

Дивергентна продукција није исто што и креативно мишљење. Наиме, креативност подразумијева боље рјешење од постојећег, а дивергентна продукција подразумијева да је нешто само различито, али не мора бити боље од постојећег рјешења. Ипак, дивергентна продукција је услов креативног рјешења. Ајнштајн је својевремено истицао да школа не смије бити мјесто гдје се учи само струка, она мора да слиједи задовољство спознаје, да представља мјесто радосног сазнавања, а не принуде и одрицања. Традиционална школа је догматизована и служи за прошлост и за оспособљавање ученика да прођу кроз њен лавиринт, а тек око 20% она припрема младе људе за будућност. У школама је могуће подстицати дивергентну продукцију и уз постојеће наставне планове и програме, уз постојеће уџбенике. Аутор овдје даје осам таквих модела: (1) контрастирање, (2) редефиниција, (3) редирекција, (4) реиницијација, (5) побољшање, (6) аналогије, (7) синтеза и (8) нова рјешења. Свака од ових техника може се примијенити уз постојеће наставне планове и програме те уџбенике. Све зависи од наставника, све је у главама наставника. Нужно је одрећи се хијерархијске позиције и догматског дозирања готових и јединих истина које треба научити, односно запамтити. Ригидност, догматизам, доцентност и друга својства савремене наставе можемо ефикасно замијенити дивергентном продукцијом.

Кључне ријечи: дивергентна продукција, креативност, ригидност, традиционална настава, учење учења.

---

¹Ненад Сузић је редовни професор на Филозофском факултету у Бањој Луци на студијском програму педагогија. Контакте у вези са овим радом можете остварити на телефон: 00387/65-538-500.

Nenad Suzic

Faculty of Philosophy, Banja Luka

THE ENCOURAGEMENT OF DIVERGENT THINKING AS THE BASIS OF THE LEARNERS' CREATIVITY

Divergent production is not the same thing as creative thinking. Namely, creativity implies a better solution than the existing, divergent thinking only implies that something is different, but it does not have to be better than the existing. Einstein believed that schools must not be a place where only vocational knowledge is gained, it needs to nurture the joy of discovery, to be a space for curious learning, and not obligation and sacrifice. The traditional school is dogmatized and serves the past, it enables the learners to pass through its labyrinth, and only 20% of it prepares the learners for the future. In schools it is possible to encourage divergent thinking even with the existing teaching plans and programs, with the existing textbooks. The author gives eight such models: (1) contrasting, (2) redefining, (3) redirecting, (4) reinitiating, (5) improvement, (6) analogy, (7) synthesis and (8) new solutions. Each of these techniques can be applied with existing teaching plans and programs, and therefore textbooks. Everything depends on the teachers, all is in the minds of the teachers. It is necessary to discard the hierarchical position and dogmatic teaching of ready-made single truths which need to be learned, i.e. memorized. Rigidness, dogmatism and other characteristics of contemporary teaching can efficiently be replaced with divergent production.

Keywords: divergent production, creativity, rigidness, traditional teaching, teaching learning.

Dr Tanja Nedimović

Visoka škola strukovnih studija za vaspitače „Mihailo Palov”, Vršac
nedimovic.tanja@gmail.com

PODSTICANJE INTRAPERSONALNE DAROVITOSTI – DOMETI I OGANIČENJA

U nastojanjima da se opiše i objasni pojam intrapersonalne darovitosti u psihološkim teorijama pristup se „pomerao” od tradicionalnih teorija do novijih gledišta. Početna Gardnerova teorijska određenja polaze sa stanovišta da intrapersonalna inteligencija zavisi od procesa koji omogućavaju razlikovanje sopstvenih osećanja, da se razvija iz sposobnosti razlikovanja ugodnosti i neugodnosti i delovanja na osnovu tog razlikovanja, a na najvišem nivou razlikovanje sopstvenih osećanja, namera i motivacije, po Gardneru, dovodi do duboke samospoznaje. Gardnerova novija stanovišta su naglašavala ulogu koju intrapersonalna inteligencija ima u izgradnji sopstvenog misaonog modela i sposobnosti da se na osnovu tog modela donose ključne odluke o sopstvenom životu. Sam pojam intrapersonalne inteligencije u Gardnerovoj teoriji ima krucijalan značaj, jer po Gardneru intrapersonalna inteligencija deluje kao „središnja kancelarija inteligencije”, nadređena izvršna struktura koja usklađuje uloge različitih inteligencija pri izvođenju određenih zadataka, i koja omogućava čoveku da spozna sopstvene sposobnosti i da ih upotrebi najbolje što može. U Stenbergovoj teoriji trojne inteligencije, komponencijalna subteorija povezuje inteligenciju sa unutrašnjim svetom osobe; određuje koji su mentalni mehanizmi odgovorni za učenje, planiranje, izvršavanje i evaluaciju inteligentnog ponašanja, posebno naglašavajući ulogu i značaj metakomponenti koje Stenberg izjednačava sa intrapersonalnom darovitosti. U radu će biti razmatrana i Stenbergova subteorija o dva lica inteligencije koja inteligenciju povezuje i sa spoljašnjim i sa unutrašnjim svetom, kao i pojmovi „uspešne inteligencije” i mudrosti u oblasti stvaralaštva i darovitosti. U radu će biti prikazani i noviji psihološki pristupi razmatranja odnosa darovitosti i intrapersonalne inteligencije (Moran, Gardner) koji naglašavaju ulogu svrhe u darovitosti kao izvanrednog i ponekad ranog dostignuća u moralnoj upotrebi intrapersonalne inteligencije, pri čemu se svrha može shvatiti kao aspekt intrapersonalne inteligencije, jedan od načina na koji osoba može da spozna samu sebe, svoje mesto u svetu. Svrha se određuje kao unutrašnji, samomotivacioni i samoodrživi vodič koji pomaže osobi da uvidi svoj doprinos svetu. U okviru dometa i ograničenja podsticanja intrapersonalne darovitosti, u radu će biti razmatrana uloga obrazovnog sistema/prakse, odnosa multikulturalnosti i intrapersonalne darovitosti, odnosa moralnosti i intrapersonalne darovitosti i odnosa samospoznaje (koji se ogleda u stvaranju značenja i primene saznanja ko neko *jeste*, i ko može *postati*) i intrapersonalne darovitosti.

Ključne reči: intrapersonalna darovitost, samospoznaja, svrha.

Tanja Nedimović, PhD

Preschool Teacher Training College "MihailoPalov", Vrsac

ENCOURAGING INTRAPERSONAL GIFTEDNESS – ACCOMPLISHMENTS AND LIMITATIONS

In the attempt to describe and explain the concept of intrapersonal giftedness in the psychological theories, the approach has „shifted” from the traditional theories to the new viewpoints. Initially Gardner’s theoretical determiners are based on the belief that intrapersonal intelligence depends on the process which enables differentiating one’s own feelings, that it is developed from the ability to differentiate feelings of comfort and discomfort and action based on that risk taking, on the highest level differentiating one’s own emotions, intentions and motivations according to Gardner lead one to deep understanding of oneself. Gardner’s newer standpoint highlights the role which intrapersonal intelligence has in the formation of a thinking model and the ability to reach key life decisions based on this model. The concept of intrapersonal intelligence in Gardner’s theory is of crucial importance, because according to Gardner intrapersonal intelligence functions as a „main office for intelligence”, superior executive structure which harmonizes the roles of different intelligences during the execution of a certain task, and which enables a person to understand ones abilities and use them in the optimal way. In Sternberg’s triarchic theory of intelligence, componential subtheory connects intelligence with one’s internal world; determines which mental mechanisms are responsible for learning, planning, action and evaluation of intellectual behavior, especially highlighting the role and importance of meta-components which Sternberg equates with intrapersonal giftedness. In the paper we will explore Sternberg’s subtheory of two sides of intelligence which connect intelligence both with the external and internal world, as well as the terms „successful intelligence” and wisdom in the area of creativity and giftedness. This paper will present new psychological approaches for exploring the relationship between giftedness and intrapersonal intelligence (Moran, Gardner) which highlight the role of purpose in giftedness as an excellent and sometimes early achievement in the moral usage of intrapersonal intelligence. In this case, purpose can be understood as an aspect of intrapersonal intelligence, one of the ways in which an individual can get to know oneself, and one’s place in the world. Purpose is determined as an internal, self-motivational and self-maintaining guide which helps people understand their contribution to the world. In the framework of the achievements and limitations of encouraging intrapersonal giftedness, the paper will explore the role of the educational system/practical work, the relationship between multiculturalism and intrapersonal giftedness, the relationship between morality and intrapersonal giftedness and the relationship between understanding (which is reflected in creating meaning, and applying the knowledge of who someone *is*, and who they can *become*) and intrapersonal giftedness.

Keywords: intrapersonal giftedness, understanding, purpose.

РЕЗИМЕИ / ABSTRACTS

Dr Milica Andevski

Filozofski fakultet, Novi Sad
andevski@ff.uns.ac.rs

Dr Jasmina Arsenijević

Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača, Kikinda
minapane@open.telekom.rs

Dr Mira Vidaković

Fakultet za menadžment, Sremski Karlovci
mira.vidakovic@yahoo.com

NASTAVNIK I INTRAPERSONALNI RAZVOJ DAROVITIH²

Intrapersonalni pedagoški i didaktički koncept obrazovanja darovitih u fokus razmatranja stavlja nastavnika, predavača i njegovu ulogu u oblikovanju modela uspešnog poučavanja i učenja zasnovanog na introspektivnim i (samo)refleksivnim kapacitetima ličnosti. U ovom prilogu, analiziraćemo potencijale strastvenih, verziranih predavača, koji se koncentrišu na kognitivno angažovanje učenika. Oblikovanje intrapersonalne dimenzije kod darovitih zahteva nastavnike koji svoje sposobnosti koncentrišu na razvoj procesa razmišljanja, zaključivanja, koji naglašavaju rešavanje problema i kreiranje strategija učenja. Radi se o nastavnicima koji učenicima omogućavaju da čine više od onoga što čine oni sami. Kontrola, vrednovanje i evaluacija napretka u ovom zadatku vodi efektivnosti povratne informacije koja darovitim obezbeđuje informacije i saznanja u pogledu zadataka, koji čine razliku u svetlu onoga što *učenici* već razumeju, pogrešno razumeju i konstruišu. Povratna informacija od učenika ka predavaču obuhvata informacije i saznanja u pogledu zadataka, koji čine razliku u svetlu onoga što *predavač* razume, pogrešno razume i konstruiše u vezi sa načinom učenja svojih učenika. Važno je da predavači posmatraju učenje kroz oči učenika, kako bi od ubeđenja i znanja stvorili cilj poučavanja. Sve ovo nije nikada linearno niti jednostavno, zahteva velike količine povratnih kombinacija i mnogo svesnog vežbanja...

Ključne reči: daroviti, intrapersonalni razvoj, nastavnik, povratna informacija.

---

² Rad je nastao kao rezultat istraživanja u okviru Projekta *Kvalitet i kompetentnost obrazovnog sistema u Evropskoj perspektivi* (Projekt br. 179010) koji se realizuje uz finansijsku podršku Ministarstva za nauku i tehnološki razvoj Republike Srbije, za period 2011–2015.

Milica Andevski, PhD

Faculty of Philosophy, Novi Sad

Jasmina Arsenijević, PhD

Academy for Vocational Education and Educator Training, Kikinda

Mira Vidaković, PhD

Faculty of Management, Sremski Karlovci

TEACHERS AND INTERPERSONAL DEVELOPMENT OF GIFTED³

Intrapersonal pedagogical and didactic concept of education of gifted students puts into focus the teachers, lecturers and their role in shaping the model of successful teaching and learning based on the introspective and (self)reflective capacities of personality. In this paper, we analyze the potential of passionate, skilled trainers, who focus on cognitive engagement of students. Shaping the intrapersonal dimension of gifted students, requires teachers who concentrate their ability on the development of processes of thinking, reasoning, which emphasizes problem-solving and creating learning strategies. These are teachers who allow students to do more than what they do themselves. Control, assessment and evaluation of progress in this task leads to the effectiveness of feedback that provides the gifted students with information and knowledge regarding the tasks that make a difference in the light of what the students already understand, misunderstand and construct. Feedback from students to the teacher includes information and knowledge regarding the tasks that make a difference in the light of what the lecturer understands misunderstands and constructs for the manner of their students. It is important that teachers observe learning through the eyes of students, in order to from the conviction and knowledge create a goal of teaching. All this is never linear nor simple, requires a large amount of feedback combination and a lot of conscious exercise...

Keywords: gifted students, intrapersonal development, teacher, feedback.

---

³ The paper is a result of research conducted within the Project named *Quality and competence of educational system in Serbia* (Project no. 179010), which is realized with the financial support of Ministry for Science and Technological Development of the Republic of Serbia, 2011–2015.

Dr Anica Arsić

Muzička škola „Josif Marinković”, Vršac

anica_arsic@yahoo.com

INOVACIJE U NASTAVI SOLFEĐA KAO PODSTREK RAZVOJU INTRAPERSONALNE DAROVITOSTI

Solfeđo kao muzičko-pedagoška disciplina izučava se na svim nivoima muzičkog obrazovanja, od osnovne škole do fakulteta muzičke umetnosti. Osnovni zadatak solfeđa je sticanje muzičke pismenosti. Uz muzičko opismenjavanje, nastava solfeđa ima cilj da razvija muzičke sposobnosti. Nastava solfeđa se odvija kroz tri oblasti: teoriju muzike, melodiku i ritam. U ove oblasti je involvirano niz nastavnih elemenata koji su u funkciji razvoja muzičkih sposobnosti. Muzičke sposobnosti se razvijaju kroz vežbe lestvica, postupke za obradu ritma, usavršavanje notnog teksta (parlato) i intoniranje, koje predstavlja rad na poznavanju intervala i akorda, zapisivanje fragmenata iz literature i pevanje višeglasja. Sve ove aktivnosti su usmerene ka realizaciji složenog zadatka koji se odnosi na razumevanje muzičkog sadržaja. Da bi se postigao ovaj ključni zadatak u nastavi solfeđa, nastavnici sprovode niz sistematizovanih postupaka uobličeni u metode. Sistematizovana primena metoda vodi ka realizovanju izvođenja, opažanju i razvijanju sposobnosti prepoznavanja visine tona. U praktičnom radu na časovima solfeđa u osnovnoj muzičkoj školi „Josif Marinković” iz Vršca, uočeno je da učenici lakše intoniraju melodijske primere iz njima poznatih melodija nego primere iz oficijelnih udžbenika solfeđa. Želeli smo da ove uočene razlike podrobnije ispitamo. Pošli smo od pretpostavke da učenici bolje razumeju i bolje intoniraju poznate melodijske primere od primera koji su prvi put čuli. Preko poznatih melodijskih primera lakše realizuju postupke za obradu ritma, parlato i intoniranje, nego iz melodijskih primera iz udžbenika. Istraživački postupak smo sproveli prateći postignuća u nastavi solfeđa učenika trećeg razreda niže muzičke škole, tokom školske 2013/14 godine. Pomenute školske godine obrada ritma, parlato i intoniranje realizovano je muzičkim primerima iz udžbenika za solfeđo. Kod iste grupe učenika (20 učenika) tokom školske 2014/15, kada su pohađali četvrti razred niže muzičke škole, obrada ritma, parlato i intoniranje su vežbani na osnovu muzičkih primera koje su birali sami učenici uz pomoć nastavnika. Na kraju školske godine sumirani su rezultati koje su učenici pokazali i upoređeni su sa rezultatima koje su postigli na kraju trećeg razreda niže muzičke škole. U ovom radu biće predstavljeni rezultati dobijeni upoređivanjem dve metode u izvođenju nastave solfeđa. Primena nove metode u intoniranju ima cilj da se ostvare bolje interakcije između nastavnika i učenika što bi omogućilo učenicima da lakše razumeju zadatke u okviru nastave solfeđa. Kvalitetnije razumevanje programskih zadataka omogućilo bi da učenici sadržajnije opišu sopstveni odnos prema muzici i prepoznaju elementarna spoznajna i emotivna stanja u sopstvenoj ličnosti. Razumevanje i prihvatanje muzičkih primera omogućilo bi razvijanje perceptivnih sposobnosti, koje direktno utiču na razvijanje sposobnosti za aktivno slušanje muzike. Aktivno slušanje muzike ima cilj da kod učenika razvija emotivnu i kognitivnu procenu sopstvenog odnosa prema

određenom muzičkom primeru. Razvojem sposobnosti samoprocene razvijaju se samorefleksivni kapaciteti ličnosti, značajni za razvoj intrapersonalne darovitosti, koja udružena sa muzičkom, omogućava razvoj muzičkih kompetencija.

Ključne reči: intrapersonalna darovitost, kompetencije, muzička darovitost, muzički primeri, solfedo.

Anica Arsic, PhD

The Music School "Josif Marinkovic", Vrsac

THE INNOVATION IN TEACHING SOLFEGGIO AS A STIMULUS TO THE DEVELOPMENT OF INTRAPERSONAL GIFTED

Solfeggio is musical pedagogical discipline that is taught at all levels of music education, from primary school to university of music. The main task of solfeggio is to introduce one to music literacy. Solfeggio teaching aims to develop musical abilities. Solfeggio teaching is conducted through three areas: theory of music, melody and rhythm. In this area are involved a series of educational elements that influence the development of musical skills. Musical skills are developed through scale, exercises, procedures for processing rhythm, improvement of performance (parlato) and intonation. The intonation represents work on knowledge of intervals and chords, recording fragments of literature and singing polyphony. All these activities are directed towards the realization of a complex task that is related to the understanding of music content. Teachers of solfeggio implemented a series of systematic processes which are structured in methods. The systematic application of the method leads to the realization of the performance, develop abilities of observation and recognition of the pitch. In solfeggio practice lessons in Elementary Musical School „Josif Marinkovic” in Vrsac, it was noted that pupils got intoning examples of melodic tunes familiar to them, then the examples of official solfeggio’s textbook. We wanted examine this noted differences in more detail. We started from the assumption that pupils better understand and feel more familiar melodic examples than the examples that have never heard. We conducted the research following the procedure of pupils achievement in third grade during the school year 2013/14. During the said school year, pupils are taught the processing of rhythm, intonation and parlato using musical examples from solfeggio’s textbook. In the same group of pupils (20 pupils) during 2014/15 school year, when they attended fourth grade primary music school, the processing rate, parlato and intonation were practiced, based on musical examples that are chosen by pupils themselves with help of teachers. At the end the school year were summed up the results of the pupils showed and compared with the results achieved at the end of third grade. This paper presents the results obtained by comparing two methods in teaching solfeggio. The aim of this method is to achieve better interaction between pupils and teachers. This would enable pupils to better understand programming assignments would enable pupils to understand their own attitude towards music and recognize their own basic

cognitive and emotional state. Understanding and accepting musical examples would enable the development of perceptual abilities that directly affects the development of capabilities for active music listening. Listening music active has aim to develop emotional and cognitive assessment of pupils towards a particular musical event. Development of abilities of self-developed are developed self-reflective capacities, significant for the development of intrapersonal giftedness, which is associated with musical giftedness, to develop musical competencies

Keywords: intrapersonal giftedness, competence, musical giftedness, musical examples, solfeggio.

Dr Snežana Babić-Kekez

Univerzitet u Novom Sadu, Prirodno-matematički fakultet, Novi Sad
snezanabk@gmail.com

VASPITNI STIL RODITELJA I RAZVOJ INTRAPERSONALNE INTELIGENCIJE DETETA⁴

Polazeći od Gardnerove teorije višestruke inteligencije (1983), u radu se razmatra uticaj vaspitnog stila roditelja na razvoj intrapersonalne inteligencije deteta. Cilj rada je da, analizom studije slučaja, ukažemo na povezanost i značaj roditeljskih stavova i vaspitnog stila za razvoj ključnih obeležja intrapersonalne inteligencije, odnosno sposobnosti pojedinca da stvori precizan model sebe samog i primenjuje ga kako bi uspešno delovao u životu (George, 2005, 74). Pretpostavka, koju ovim radom želimo da potvrdimo, je da demokratski stil roditeljskog vaspitnog delovanja pruža najviše mogućnosti za razvoj samosvesti, svesti o sopstvenim mogućnostima, ciljevima, namerama, potrebama, željama i razvoj samodiscipline i samopoštovanja, dok autoritarni roditeljski stil ograničava razvojne mogućnosti. Razvoj se odvija kroz transakciju koja se temelji na međusobnom isprepletanju detetove prirode i vaspitnih uticaja koje prima. Detetova priroda odnosi se na njegove razvojne veštine, temperament i ličnost, dok se vaspitanje odnosi na veštine roditelja, njihov temperament i njihove osobine ličnosti (Glascoe, 2002, 106). S obzirom na to da roditelji (otac i majka) ne moraju da imaju nužno isti vaspitni stil, pogotovo ukoliko je brak razveden ili dete živi u proširenoj porodici, otvara se niz pitanja koja impliciraju dalja istraživanja u funkciji ujednačavanja vaspitnih uticaja na razvoj intrapersonalne inteligencije deteta.

Ključne reči: intrapersonalna inteligencija, studija slučaja, vaspitni stil roditelja.

---

⁴Članak predstavlja rezultat rada na projektu „Pedagoški pluralizam kao osnova strategije obrazovanja”, br. 179036 (2011–2016), čiju realizaciju finansira Ministarstvo prosvete i nauke Republike Srbije.

Snežana Babić-Kekez, PhD

University of Novi Sad, Faculty of Sciences, Novi Sad

EDUCATIONAL STYLE OF PARENTS AND DEVELOPMENT OF CHILD'S INTRAPERSONAL INTELLIGENCE

Starting from Gardner's theory of multiple intelligence (1983), this paper considers influence of educational style of parents on development of intrapersonal intelligence of a child. Goal of the paper is to, analyzing case studies, point out the connection and importance of parents' points of view and educational style in developing key marks of intrapersonal intelligence, respectively abilities of an individual to create precise model of himself and apply it for successful life-being (George, 2005, 74). Assumption, which we want to confirm in this paper, is that democratic style of parenting gives biggest number of possibilities to develop self-consciousness, consciousness of own abilities, goals, intentions, needs, desires and wishes as well as to develop self-discipline and self-respect, while authoritarian style of parenting limits possibilities of development. Development is happening through transaction which is based on mutual interflow of child's nature and given educational influences. Child's nature refers to its development skills, personality and character, while education refers to skills of parents, their personality and character (Glascoe, 2002, 106). Given that parents (father and mother) don't have to have educational style per se, especially if they are divorced or the child lives in expanded family, series of questions that implicate further investigation in function of equalizing educational influences on development of intrapersonal intelligence of a child are opened.

Keywords: intrapersonal intelligence, case study, educational style of parents.

Dr Evelina Balaş

Aurel Vlaicu University of Arad

evelinabalas@yahoo.com

ALTERNATIVE EDUCAȚIONALE ÎN SISTEMUL ROMÂNESC DE ÎNVĂȚĂMÂNT DIN PERSPECTIVA COMPETENȚELOR INTRAPERSONALE

După o lungă fază a uniformizării învățământului din România, în ultimii douăzeci de ani au fost reglementate în cadrul legislației și promovate o mulțime de alternative la sistemul clasic de învățământ: Pedagogia Curativă, Pedagogia Montessori, Pedagogia Waldorf, Pedagogia Freinet, Planul Jena, Programul Step-by-Step. În cadrul unei faze relativ scurte de timp, acestea au reușit să se îmbunătățească în mod evident reușind să antreneze un număr tot mai ridicat de copii și de profesori. Prezenta lucrare își propune să prezinte pe scurt aceste alternative educaționale ale sistemului românesc de învățământ, din perspectiva

contribuției sale la stimularea dezvoltării competențelor intrapersonale, în special ale supradotaților.

Cuvinte cheie: alternativă educațională, sistem de învățământ, copil.

Evelina Balaș, PhD

Aurel Vlaicu University of Arad

EDUCATIONAL ALTERNATIVES IN THE ROMANIAN EDUCATION SYSTEM FROM THE PERSPECTIVE OF INTERPERSONAL ABILITIES

After a long phase of standardization, in the past two decades a lot of alternatives to the formal education have been enacted and promoted in the Romanian legislation: The Curative Pedagogy, The Montessori Pedagogy, The Waldorf Pedagogy, The Freinet Pedagogy, The Jena Plan, The Step-by-Step Program. Within a relatively short span of time, they have managed to evolve and improve, succeeding in involving an increasing number of children and teachers. This study aims to briefly present these educational alternatives to the Romanian education system, from the perspective of their contribution to fostering the development of intrapersonal abilities, especially for gifted students.

Keywords: educational alternative, educational system, child.

Prof. univ. dr. Lavinia Betea

Universitatea „Aurel Vlaicu” din Arad
ibetea@yahoo.com

Prof. univ. dr. Miodrag Milin

Universitatea „Aurel Vlaicu” din Arad
miomi333@yahoo.com

CREAȚIE INOVATOARE ȘI REZISTENȚĂ LA SCHIMBARE

Introdusă în sarcinile instituțiilor de învățământ vizează formarea omului-creativ care se adaptează, inteligent și eficient, la mediul social. Pe de altă parte, școala pretinde că stimulează și dezvoltă aptitudinile supradotaților în vederea progresului științific și a realizării unor opere artistice de valoare. Psihologia creativității impune însă anumite delimitări în ceea ce se numește „pedagogia succesului”, bazată pe planuri eficiente de carieră. Aceasta presupune raportare creativă la inserția socială, în scopul reușitei personale. Creația originală, de valoare deosebită, care schimbă paradigmele în acel domeniu întâmpină însă rezistență la schimbare. Atât din partea comunității științifice sau artistice, cât și a societății. Dilema educatorului - fie cadru didactic, fie părinte – rezidă în opțiunea: succes sau valoare?

Cuvinte cheie: creație inovatoare, om creativ, plan de carieră, rezistență la schimbare.

Lavinia Betea, PhD
Miodrag Milin, PhD
University "Aurel Vlaicu" in Arad

INNOVATIVE CREATION AND RESISTANCE TO CHANGE

After the industrial revolution, the growth of creativity became imperative to a modern society. Introduced to the requirements of the educational institutions it aims the creative human formation that adapts intelligently and efficiently to the social environment. On the other way, school claims to stimulate and develop the aptitude of extra gifted pupils in order to achieve the progress of science and valuable works of art. The psychology of creativity requires some boundaries to what we call the pedagogy of success, based on effective carrier plans. This involves the creative reference to social insertion in order to obtain personal success. The original creation of important value that changes paradigms in the mentioned area encounters resistance to change both from scientific and artistic community as well as society. Dilemma teacher or parent resumes to the choice of success or value.

Keywords: innovative creation, creative human, career plan, resistance to change.

Dr Blanka Bogunović
Fakultet muzičke umetnosti, Univerzitet umetnosti u Beogradu
bbogunovic@rcub.bg.ac.rs

SAMOPROCENA VEŠTINA RELEVANTNIH ZA OBRAZOVNI I PROFESIONALNI RAZVOJ MUZIČKI DAROVITIH

Intrapersonalna svesnost i samorefleksivni kapacitet je jedan od ključnih činilaca sticanja i razvoja ekspertnosti mladih darovitih muzičara i neophodan uslov umetničkog i profesionalnog napredovanja. Pilot istraživanjem smo ispitivali: 1. kako mladi muzičari procenjuju sopstvene fizičke mogućnosti, psihološke, muzičke i profesionalne veštine; 2. u kolikoj meri je njihova samoprocena, kao uvid u sopstvene „snage” i „slabosti”, povezana sa akademskim postignućem i 3. da ustanovimo profil veština tipičan za studente muzike. Uzorak čini 60 studenata Fakulteta muzičke umetnosti Univerziteta umetnosti u Beogradu. Preliminarni rezultati ukazuju da studenti imaju visoka akademska postignuća, da relativno visoko procenjuju svoje kompetencije. Kada se radi o psihološkim veštinama, uočljivo niže su procenjene veštine ovladavanja tremom i redukcijom stresa, a u domenu profesionalnih veština, kompetencije u čitanju s lista i improvizacije. Nalazi govore o „slabim” tačkama obrazovnih i psiholoških ishoda.

Ključne reči: ekspertnost, intrapersonalna svesnost, muzički talenat, veštine, visoko muzičko obrazovanje.

Blanka Bogunovic, PhD

Faculty of Music, University of Arts in Belgrade

SELF-PERCEPTION OF SKILLS RELEVANT FOR EDUCATIONAL AND PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF MUSICALLY GIFTED

Intrapersonal awareness and self reflexive capacity is one of the key factors of expertness acquisition and enhancing in young gifted musicians, as well as a precondition for artistic and professional development. In a pilot study we investigated the following: 1. how young musicians estimate their physical and motor potentiality, psychological, musical and professional skills; 2. to which extent is their estimation, as an insight in own „strengths” and „weaknesses”, related to academic achievement and 3. to confirm profile of skills typical for music students. Sample is consisted of 60 students of the Faculty of Music. Preliminary results point out that students asses their competencies high, and have high academic achievement. Students significantly lower rated their performance anxiety managing and stress reduction skills and in a domain of professional skills sight reading and improvisation. These findings speak about „weak” points of educational and psychological outputs.

Keywords: expertness, intrapersonal awareness, musical talent, skills, high music education.

Dr Radojica Bojanović

Filozofski fakultet u Beogradu

mdjurisic@rcub.bg.ac.rs

Dr Mirosava Đurišić-Bojanović

Filozofski fakultet u Beogradu

mdjurisic@rcub.bg.ac.rs

EFEKTI VEŽBANJA KREATIVNOG REŠAVANJA BIZNIS PROBLEMA

U radu je testiran efekat vežbanja kreativnog rešavanja biznis problema. Ispitivanje je rađeno na uzorku studenata završnih godina koji se pripremaju za rad u biznisu (N=90). Ispitanici su rešavali inicijativni i završni test kreativnog rešavanja problema u biznisu. Posle inicijativnog testa, aktivna grupa je četiri meseca vežbala kreativno rešavanje biznis problema. Metod vežbanja bio je kombinacija nominalnog metoda grupnog odlučivanja i Ozbornovog metoda kreativnosti. Polazne pretpostavke bile su da će pod uticajem vežbanja grupa u celini povećati procenat kreativnih rešenja biznis problema i da će smanjiti procenat standardnih, nekreativnih rešenja, ali da neće povećati kreativnost studenata. Sve tri hipoteze su potvrđene. Potvrda treće hipoteze tumačena je stavom da vežbanje u kreativnom

rešavanju biznis problema i kreativnost nisu isti fenomen. Autori su predložili nekoliko poboljšanja nacrtu istraživanja za rešavanje ovog problema.

Ključne reči: efektivnost treninga, kreativnost, vežbanje kreativnog rešavanja biznis problema.

Radojica Bojanović, PhD
Mirosava Đurišić-Bojanović, PhD
Faculty of Philosophy in Belgrade

EFFECTS OF USING CREATIVE PROBLEM SOLVING IN BUSINESS

Effects of training creative problem solving in business were presented in the paper. Research was conducted with undergraduate students (N = 90). Subjects have taken initial and final test of creative problem solving in business. After the initial test, active group was practicing creative problem solving in business for four months. The training method was a combination of nominal team problem solving and Osborn's creative model. Basic assumptions were that, due to a training, group, as a whole, would increase percentage of creative solutions, and decrease percentage of common, uncreative solutions, but would not increase creativity. Each of these hypotheses has been confirmed. Confirmation of the third hypothesis was explained by the opinion that creativity and practicing creative problem solving in business are not the same phenomenon. Authors suggested several improvements of research scheme in order to resolve this issue.

Keywords: effectiveness of training, creativity, creative problem solving in business training.

Dr Tomaž Bratina
Pedagoška fakulteta
Univerze v Mariboru, Slovenija
tomaz.bratina@um.si

INFORMACIONO-KOMUNIKACIONA TEHNOLOGIJA I INTRAPERSONALNA INTELIGENCIJA

Osobe sa razvijenom intrapersonalnom inteligencijom preferiraju aktivnosti koje mogu izvoditi sami. Postojeće stanje i probleme shvataju osobnim i tako osobnim podsticajem, uglavnom nezavisno, pristupaju njihovom rešavanju. Zbog sposobnosti samodiscipline i samorazumevanja mogu se uspešno distancirati od uticaja okoline. Distanciranje u određenim situacijama može biti izvedeno ili prouzrokovano i upotrebom informaciono-komunikacione tehnologije odnosno IKT. Uticaj IKT na osobu sa razvijenom interpersonalnom inteligencijom možemo promatrati

pozitivnim ili negativnim. Ako se distanciranje iz bilo kojeg razloga vrši kao posljedica uticaja IKT možemo taj uticaj smatrati negativnim. U suprotnome, distanciranje u kombinaciji sa upotrebom IKT u svrhe uspješnijeg suočavanja situacijom i uspješnijem pronalaženju rešenja, svakako je pozitivno. Upotreba pažljivo odabrane IKT može pozitivno uticati na razvoj intrapersonalne inteligencije u vidu pojedinačnih karakteristika ovoga tipa inteligencije. Posljedično kod odabira IKT nužno je striktno voditi računa u mogućem uticaju na razvoj intrapersonalne inteligencije kao celine ili njenih pojedinačnih karakteristika. Ta je činjenica iznimno važna kada su u vidu predškolska deca. Nekritička upotreba IKT u tom dobu može dugoročno uticati na razvoj intrapersonalne inteligencije pojedinačnog deteta. U tom vidu odgovornost vaspitača je značajna i očita, pa se od njih traži tako poznavanje IKT, kao i mogućih uticaja na razvoj intrapersonalne i drugih inteligencija.

Ključne reči: informaciono-komunikaciona tehnologija, intrapersonalna inteligencija.

Tomaž Bratina, PhD
University of Maribor
Faculty of Education

INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGY AND INTRAPERSONAL INTELLIGENCE

Persons having well developed intrapersonal intelligence prefer to perform the activities mostly by themselves. The present situations or problem is experienced and understood as personal matter. The salvation approach is personally stimulated and independent in general. Due to the self-discipline and self-understanding, person can successfully keep necessary distance to the surrounding world. Sometimes the keeping of distance may be induced or be the consequence of using of Information and Communication Technology (ICT). The influence of ICT on the individuals' interpersonal intelligence can be positive or negative, depending on the present situation. When the persons' distance is the consequence of using of ICT, the influence is negative. Otherwise if the combination of persons' distance and ICT usage is required to achieve the more successful confrontation with the present situation in the purpose of finding the proper solution, the influence of the ICT is positive. Careful selection of the dedicated ICT may have the positive influence on the development of the interpersonal intelligence as whole or on its particular characteristic. Consequently, possible influence on the development of intrapersonal intelligence should be considered in the selection of the dedicated ICT. The careful selection of ICT regarding to its influence on the intrapersonal intelligence development is very important when we have to deal with preschool children. The lack of critical ICT usage can cause the long-term negative influence on the intrapersonal intelligence development of every child. The responsibility of the

preschool-teachers is obvious and requires adequate knowledge about ICT and possible influence on intrapersonal and other types of intelligence.

Keywords: informational-communication technology, intrapersonal intelligence.

Mr Gabriela Cristea

„Spiru Haret” University, București
gabicristea_2007@yahoo.com

CONCEPTUL DE „DOTARE APTITUDINALĂ ÎNALTĂ”. O ABORDARE PEDAGOGICĂ

Conceptul de „dotare aptitudinală înaltă”, cu referință la „copiii supradotați” este abordat predominant psihologic. Reconsiderarea sa dintr-o perspectivă predominant pedagogică permite: a) valorificarea diferitelor definiții operaționale cu accent psihologic, sociologic, estetic etc.; b) avansarea unei definiții pedagogice la nivel de subiect (copil, elev) cu potențial aptitudinal și atitudinal superior. Elaborarea unei pedagogii eficiente în acest domeniu de cercetare de o mare complexitate biopsihosociopedagogică, implică raportarea la două obiective strategice : a) identificarea corectă, oportună, optimă a copiilor / elevilor cu potențial aptitudinal și atitudinal superior; b) instruirea diferențiată a copiilor / elevilor cu potențial aptitudinal și atitudinal superior, realizabilă printr-o metodologie adecvată, aplicată în cadrul procesului de învățământ, în activități de tip formal și nonformal, cu deschideri multiple spre informal.

Cuvinte cheie: supradotare, pedagogie, aptitudine.

Gabriela Cristea, MA

"Spiru Haret" University, Bucharest

THE CONCEPT OF "HIGH APTITUDE ENDOWMENT". A PEDAGOGICAL APPROACH

The concept of "high aptitude endowment" with reference to "gifted children" is approached predominantly psychological. Reconsidering it from a predominantly pedagogical perspective allows: a) the valorification of different operational definitions focusing on the psychological, sociological, aesthetic etc. ; b) advancing a pedagogical definition at the subject level (child, pupil) with potentially superior skills and attitudes. Developing an effective pedagogy in this field of research of great biopsychopedagogical complexity complexity, involves the reporting of two strategic objectives: a) identifying the correct, timely of children / students with potentially higher skills and attitudes; b) differentiated instruction for children / students with superior skills and attitudes potentially achievable through appropriate

methodology applied in the process of education, formal and non-formal type activities with multiple openings for informal.

Keywords: giftedness, pedagogy, aptitude.

Prof. dr Matjaž Duh

Pedagoški fakultet

Univerzitet u Mariboru, Slovenija

Matjaz.Duh@um.si

PROBLEM PREPOZNAVANJA TALENTA SA STANOVIŠTA INTRAPERSONALNIH VEŠTINA UČENIKA DAROVITIH ZA LIKOVNU UMETNOST

Današnje društvo zahteva učitelja koji obrazuje i priprema učenike za kritičko mišljenje kao jedan od aspekata intelektualne autohomije, koji podstiče kreativnost i na umu ima ključne kompetencije za celoživotno učenje. Značajan zadatak moderne škole je takođe da otkriva i podstiče darovite učenike u različitim oblastima. Ovo se u osnovnim školama u Sloveniji odvija u tri faze: (1) snimanje, (2) identifikacija i (3) upoznavanje, kao i pribavljanje mišljenja roditelja. Već u ranoj fazi se mogu primetiti problemi kada je reč o likovnim talentima. Talenat za likovno je prirodna sposobnost koja omogućava pojedincima da imaju visoka postignuća u polju likovne umetnosti. Intrapersonalne veštine učenika darovitih za likovno se prepoznaju kroz emotivnu zrelost, motivaciju, bogatu imaginaciju, kreativnost i razvijenu spacijelnu inteligenciju. Samorefleksivne sposobnosti ovih učenika ogledaju se u njihovim mogućnostima da prezentuju, zamišljaju i gledaju „unutrašnjim okom”, kao i u njihovoj svesti o sopstvenim snagama i slabostima. Na žalost, današnji koncept otkrivanja talentovanih učenika u većini slučajeva ne prepoznaje navedene intrapersonalne veštine učenika darovitih za likovno. Snimanje učenika nije samo po sebi svrha, ono zavisi od ciljeva koji određuju koje vrste i koliko podataka treba prikupiti. Samim tim je neophodno utvrditi kvalitetniju pripremu za snimanje umetnički darovitih učenika, kao i obezbediti inovativno okruženje za učenje, što će voditi ka značajnom pomeranju od tradicionalnih pristupa radu sa darovitim učenicima.

Ključne reči: intrapersonalne veštine, prepoznavanje darovitih učenika, talenat za likovno.

Matjaž Duh, PhD
University of Maribor
Faculty of Education

THE PROBLEM OF RECOGNIZING THE TALENT FROM THE VIEW OF INTRAPERSONAL SKILLS OF ARTISTICALLY GIFTED STUDENTS

Today's society requires a teacher who educates and prepares students for critical thinking as an aspect of intellectual autonomy, who encourages creativity and has in mind the key competences for lifelong learning. An important task of the modern school is also discovering and encouraging gifted students in various fields. This takes place in Slovenian primary schools in three stages: (1) recording, (2) identification and (3) familiarization, as well as obtaining the opinion of the parents. In terms of artistic talent, we have detected problems already at an early stage. Artistic talent is a natural ability that allows individuals to have high achievements in the art field. Intrapersonal skills of artistically gifted students are recognized through emotional maturity, motivation, rich imagination, creativity and developed spatial intelligence. Self-reflective abilities of these pupils are seen as capable of presenting, imagining and seeing with the inner eye and the awareness of their own strengths and weaknesses. Unfortunately, today's concept of discovering talented students in most cases does not recognize these intrapersonal skills of artistically gifted students. Recording of pupils is not purpose itself, it depends on its aim, which determines what types and how much information should be collected. It will therefore, be necessary to establish more quality preparation for recording artistically gifted students and introduce innovative learning environment, which will constitute assigned deviation from traditional approaches to working with gifted students.

Keywords: intrapersonal skills, recognizing of gifted students, artistic talent.

Dr Ivana Đorđev

Visoka škola strukovnih studija za vaspitače „Mihailo Palov”, Vršac
ivanacurcin@yahoo.com

PODSTICANJE IMAGINACIJE KAO DELA INTRAPERSONALNE DAROVITOSTI U NASTAVI SRPSKOGA JEZIKA

U ovom radu donose se četiri metodičke aplikacije osmišljene sa ciljem podsticanja imaginacije kao dela intrapersonalne darovitosti u nastavi srpskoga jezika na svim obrazovnim nivoima. Budući da se imaginacija posmatra kao misaona kreativna sposobnost da se u procesu razmišljanja stvori dovoljno jasna predstava o oblicima, karakteristikama i drugim svojstvima neke stvari, odnosa među stvarima, ili odnosa među ljudima, koji tek treba da nastanu, vrlo pogodno tlo za njeno manifestovanje

jesu produkti pismenog izražavanja učenika i studenata. Za osnovnoškolsku nastavu iskoristivi su stoga zadaci koji podrazumevaju zapisivanje ličnih razmišljanja na neobične teme, ili asocijacija na retko upotrebljivanje reči. U radu sa učenicima srednjih škola mogu se implementovati zadaci poput pisanja dnevnika, ali se od učenika može zahtevati da samostalno tvore jezičke igre. Studente treba ohrabrivati na nezavisne projekte, koje daroviti kreiraju prema vlastitim ciljevima, potrebama i sposobnostima.

Ključne reči: daroviti, imaginacija, metodičke aplikacije, nastava srpskoga jezika, pismeno izražavanje.

Ivana Djordjev, PhD

Preschool Teacher Training College "Mihailo Palov", Vrsac

ENCOURAGING IMAGINATION AS A PART OF INTRAPERSONAL TALENT IN TEACHING SERBIAN LANGUAGE

In this paper will be four methodological applications made to encourage imagination as part of intrapersonal talent in teaching the Serbian language on all levels of education. Since the imagination is seen as the creative power of thought that in the process of thinking create enough clear idea of the types, characteristics and other properties of things, relationships between things, or relationships between people, which has yet to occur, a very fertile ground for its manifestation are products of written expression of students. For primary school courses usable tasks which include writing personal reflections on unusual topics, or associations on rare appropriation words. In working with high school students can be implement tasks like logging, or the students may be required to independently create the language games. Students should be encouraged to independent projects that gifted create according to their own goals, needs and abilities.

Keywords: gifted, imaginative, methodical application, teaching the Serbian language, written expression.

Др Милош М. Ђорђевић

Visoka škola strukovnih studija za vaspitače „Mihailo Palov”, Vršac

milosdjordj@yahoo.com

СВЕСТ О МОТИВАЦИЈИ И САМОМОТИВАЦИЈИ (СТРУКТУРА И ПОРУКЕ ПЕСМЕ *КЊИГА* МАТИЈЕ БЕЋКОВИЋА)

У раду тумачимо идеје рефлексивне структуре песме *Књига* Матије Бећковића. Анализа је усмерена ка главној поруци песника: свести о мотивацији и самомотивацији даровитих у процесу образовања и васпитања. Анализа структуре и поруке песме показује да мотивација као импулс споља долази од

родитеља који препознају даровитост детета. Самомотивација детета је пригушена и нису означени њени рационални чиниоци.

Кључне речи: васпитање, даровити, Матија Бећковић, мотивација, поезија, самомотивација.

Miloš M. Đorđević, PhD

Preschool Teacher Training College "Mihailo Palov", Vrsac

AWARENESS OF MOTIVATION AND SELF-MOTIVATION (STRUCTURE AND MESSAGES SONG *BOOK* MATIJA BEČKOVIĆ)

In this paper, we interpret the idea of reflective structures in the poem *Book Matija Bečković*. The analysis is focused on the main message of the poet: awareness of motivation and self-motivation in the process of gifted education. Analysis of the structure of the songs and messages shows that external motivation as an impulse comes from parents who recognize the intelligence of their children. Self-motivation of a child is subdued and their facts are not marked.

Keywords: education, gifted, Matija Bečković, motivation, poetry, self-motivation.

Вук М. Ђорђевић

Факултет политичких наука Универзитета у Београду

мастер студент

milosdjordj@yahoo.com

МЕДИЈИ И ИНТРАПЕРСОНАЛНА СПОСОБНОСТ ДАРОВИТИХ (КАКО СУ И ЗАШТО СРБИ ПОСТАЛИ ПАМЕТНИЈИ?)

У Србији је 2013. године било више од 14.000 студената с просечном оценом преко 8,5, док је број тако добрих студената пре шест година био тек нешто већи од 1.000, показује анализа водеће националне институције, Српске академије наука и уметности. Податак упућује на закључак да се у Србији постижу изванредни резултати на плану рада и мотивације и самомотивације даровитих. Раст броја успешних и даровитих потврђује филозофску идеју Мартина Хајдигера да се „суштина образовања темељи на суштини истине”. У раду се бавимо питањима: да ли је то велика српска Истина или Лаж опевана у песми *Систем те лаже* и како и колико су даровити присутни у српским медијима?

Кључне речи: даровитост, медији, млади, самомотивација, Србија.

Vuk M. Djordjevic

Faculty of Political Sciences University of Belgrade
master student

MEDIA AND INTRAPERSONAL ABILITY GIFTED (HOW AND WHY THE SERBS HAVE BECOME SMARTER?)

In Serbia, in 2013 there were more than 14,000 students with an average score of over 8.5, while the number of such good students six years ago was just over 1,000, shows analysis of leading national institutions, Serbian Academy for Arts and Sciences. The data suggests that Serbia achieved excellent results in the field of work and motivation and self-motivation gifted. The growth in the number of successful and smart I confirm philosophical idea Martina Hajdiger that „the essence of education is based on the essence of truth”. Is it a large Serbian Truth or lie in the songs sung *This system lie* and how many talented and capable are present in Serbian Media?

Keywords: giftedness, media, youth, self-motivation, Serbia.

Dr Ivan Ferbežer

Associate professor, Slovenia
ivan.ferbezer@siol.net

TEME, KI SE VRAČAJO NA PODROČJE KARIERNEGA SVETOVANJA NADARJENIH UČENCEV

Da bi bilo mogoče napredovati na katerem koli raziskovalnem polju je pomembno, da ocenimo obstoječe stanje in se ozremo v smer novih razvojnih teženj. V tem smislu so skozi strokovno literaturo in novejšo raziskave ponovno obravnavane nekatere nove teme v kariernem svetovanju nadarjenih in talentiranih učencev. Izbira kariere je vseživljenjski proces, ki zahteva natančne razpoznave sposobnosti, potencialov in dosežkov. Mnoge karierne izbire, ki so opravljene v vseživljenjskem procesu zahtevajo veliko premisleka. Vseživljenjski pristop pri kariernem razvoju je potreben v obliki kariernega načrta „kot osnova za dolgo serijo ponavljajočih odločitev opravljenih v celem življenju”. Zato morajo biti karierni načrti nadarjenih učencev stalno revidirani in prilagojeni nepretrganemu spreminjanju sveta.

Ključne besede: nadarjeni, talentirani, karierno svetovanje.

Ivan Ferbežer, PhD

Associate professor, Slovenia

RECURRING THEMES IN CAREER COUNSELING OF GIFTED AND TALENTED STUDENTS

To move forward in any field it is important to assess its current state, to note issues that remain the same, and to look for new trends. In this review of literature, some research based and some not, recurring themes in career counseling for gifted and talented students are presented for reexamination. Choosing a career is a lifelong process that demands accurate perceptions of ability, potential and achievement. Many career choices must be made during the lifespan ,requiring much thought and reflection in the decision making. A lifelong approach to career development is needed as career plans „are based on a long series of iterative decisions made through out our lives” Career plans must be constantly revised to adapt to a continually changing world.

Keywords: the gifted, the talented, career guidance.

Mr Iuliana Gales

University De West, Timisoara, Romania

iulianagales@yahoo.com

ÎNVĂȚĂMÂNTUL ÎN LIMBA MATERNĂ SÂRBĂ ÎN ROMÂNIA

Singura școală din România cu predare integrală în limba sârbă este Liceul Teoretic „Dositei Obradovici” din Timișoara. Școala este reprezentativă pentru modul în care se urmăresc concomitent două obiective: integrarea în sistemul școlar și social românesc, respectiv păstrarea și cultivarea identității etnice. În școlile cu predare în altă limbă maternă decât cea majoritară profesorul trebuie să folosească diferite strategii pentru a încuraja elevii în vederea participării lor active la viața comunității etno-lingvistice, respectiv a comunității mai extinse. Acest lucru presupune un alt fel de demers didactic, o continuă dublă referință la valorile celor două etnii. Unele dintre proiectele liceului din Timișoara ilustrează acest aspect. Predarea în limba sârbă nu este un obstacol pentru continuarea studiilor la universități din România, Serbia. Integrarea și diversitatea sunt valorile pe care le promovează Școlile cu predare în limba maternă.

Cuvinte cheie: învățământ, minorități, România, Sârbi.

Iuliana Gales, MA

University De West, Timisoara, Romania

SERBIAN NATIVE LANGUAGE EDUCATION IN ROMANIA: TIMISOARA HIGH SCHOOL DOSITEI OBRADOVICI

The only school in Romania with tuition entirely in Serbian High School „Dositej Obradovic” in Timisoara. The school is representative of how to simultaneously pursue two objectives: integration into the roumanian school system and the ethnic identity preservation. The Teacher must use different strategies to encourage students to their active participation in community life ethno-linguistic or large community. This requires a different kind of teaching approach, a continuous double reference to the values of the two ethnicities. School projects in Timisoara illustrates this. The study in the Serbian language is not an obstacle for further studies at universities in Romania, Serbia.

Keywords: education, minorities, Serbs, Romania.

Владимир Глаголев

МГИМО МИД России

silvari@mail.ru

ФЕНОМЕН РАННЕЙ ОДАРЕННОСТИ БУДУЩЕГО ПИСАТЕЛЯ И ПОЭТА

Общественная среда в наши дни обладает высокой степенью развитие целостного мира творцов в сфере образно-вербальной деятельности отличается в первую очередь исключительно ранней памятью состояний внутренней жизни и переживаний событий „крайне раннего детства” (Л. Н. Толстой). Как правило, драматические события этого времени, иногда – трагедии в семье ребенка являются мощнейшими потрясениями уклада его внутреннего мира. Вероятно, для большой группы детей такого рода события становятся основаниями пожизненных неврозов, требующих психологической коррекции со стороны родителей, педагогов и, возможно, детских неврологов. Однако скрытый характер ребенка в ряде случаев запускает механизмы переработки впечатлений внутренней жизни и переживаний в поток внутренней речи, музыкальную ритмизацию, поиск оптимальных способов символического самовыражения. Овладение родной речью, а также иностранными языками с раннего детства развертывает механизмы закрепления переживаний в вербальных образах и критическое восприятие внешних вербальных произведений в сказке и авторской художественной литературе.

Ключевые слова: вербализация раннего духовного опыта, внутренняя жизнь, ранняя одаренность, ретроспекция.

Vladimir Glagolev
/MGIMO/
Moscow

THE PHENOMENON OF YOUNG GIFTEDNESS OF THE WOULD – BE WRITER OR POET

Nowadays the social environment is featured with the high degree of the development of the integral world of creators in the province of image and verbal activity and is marked with, first of all, exceptionally young retentiveness of states of internal life and experience of events of „very early childhood” (L. N. Tolstoy). As a rule, dramatic events of that time, sometimes tragedies in the child’s family, are violent emotional upheavals in child’s internal life. Probably, for the majority of children such events become grounds for lifetime neurotic disorders, requiring psychological correction by parents, teachers and, probably, pediatric neurologists. However, in some cases the concealed nature of the child triggers the mechanism of processing impressions of the internal life and emotional stress into effusions of inner speech, music rhythmization and search of effective ways of symbolic self-realization. The acquisition of native speech, as well as foreign languages, since early childhood puts into motion mechanisms of fixation of feelings in verbal images and critical perception of external verbal works in tales and original fiction.

Keywords: verbalization of young spiritual experience, internal life, young giftedness, flashback.

Doc. dr.sc. Jerko Glavaš, docent
Ekonomski fakultet u Osijeku, Hrvatska
jglavas@efos.hr

Dr. sc. Milan Stanić, pročelnik Društvenog odjela
Veleučilište u Slavonskom Brodu, Hrvatska
Milan.Stanic@vusb.hr

Dr. sc. Luka Stanić, regionalni voditelj ureda
Merkur osiguranje, Regionalni ured Osijek
osijek@merkur.hr

ZNAČAJ I KONKURENTNOST VELEUČILIŠTA NA REGIONALNOM TRŽIŠTU VISOKOG OBRAZOVANJA IZ UGLA INTRAPERSONALNIH SPOSOBNOSTI

Rezime: Jedna od temeljnih vrednota Europske unije je mobilnost rada, kapitala, roba i usluga, a kroz program Erasmus+ potiče se mobilnost studenata. Sve to dovodi do nužnog ujednačavanja kriterija i kurikuluma u većini država Europske unije, te se visoko obrazovanje više ne može promatrati izvan neke šire regije. Moderna ekonomija već je duboko zašla u područje ekonomije usluga te tržište rada

zahtjeva sve obrazovanije radnike. Svako zanimanje za koje je potrebno visoko obrazovanje ne traži nužno klasičnu sveučilišnu naobrazbu, veće teži ka stručnom znanju studenta/radnika za koji su značajne među ostalima i intrapersonalne sposobnosti. Ovaj rad nastoji kroz kontekst moderne ekonomske politike razumjeti koncept stručnog visokog obrazovanja, a potom, nakon što se utvrde sve prednosti i mane ovakvog oblika visokog obrazovanja, provjeriti jesu li veleučilišta i ostale ustanove stručnog visoko obrazovanja izgradile svoju poziciju na tržištu te jesu li dovoljno konkurentni u odnosu na druge institucije tercijarnog ili sekundarnog obrazovanja. U ovom kontekstu posebno se posmatra značaj intrapersonalnih sposobnosti.

Ključne riječi: Stručno obrazovanje, veleučilište, Strategija Europa 2020, intrapersonalne sposobnosti, tercijarno obrazovanje, cjeloživotno obrazovanje.

Dr Jerko Glavaš

Economic Faculty, Osijek, Croatia

jglavas@efos.hr

Dr Milan Stanić

University in Slavonski Brod, Croatia

Milan.Stanic@vusb.hr

Dr Luka Stanić

Merkur Insurance, Regional Office, Osijek, Croatia

osijek@merkur.hr

IMPORTANCE AND COMPETITIVENESS OF UNIVERSITY AT REGIONAL HIGHER EDUCATION MARKET FROM THE ANGLE OF INTRAPERSONAL ABILITIES

Abstract: One of the fundamental values of European Union is mobility of work, capital, goods and services, as well as student mobility encouraged by the Erasmus+ program. All these trends lead to necessary harmonization of criteria and curricula in majority of European Union states and it has become impossible to consider higher education out of a broader region. Modern economy has already entered the field of service economy with the labour market demanding as highly educated workers as possible. Any profession requiring the level of higher education does not necessary seek only for classical university education, but it needs professional knowledge and skills of a student/worker, and one of those rather important, among others, is intrapersonal ability. The paper is an attempt to grasp the concept of professional higher education through the context of modern economical policy. Having established all the advantages and disadvantages of such a form of higher education, the authors try to examine if universities and other institutions of professional higher education have built their own position on the market and if they are competitive enough compared to other institutions of tertiary and secondary education. It is

necessary to also consider the importance of intrapersonal abilities within the same context.

Key words: professional education, university, Strategy Europa 2020, intrapersonal abilities, tertiary education, lifelong learning.

Prof. dr Grozdanka Gojkov

Visoka škola strukovnih studija za vaspitače „Mihailo Palov”, Vršac i
Učiteljski fakultet Univerziteta u Beogradu
ggojkov@hemo.net

SVRSISHODNOST KAO VID INTRAPERSONALNE DAROVITOSTI – SVRHA KAO DAROVITO SAMOREGULISANJE –

U radu se daju preliminarni nalazi jednog eksplorativnog istraživanja čiji je predmet srsishodnost kao vid intrapersonalne darovitosti, u okviru koga se traži odgovor na pitanje: koliko je prisutna orijentisanost darovitih aspiracijama ka promenama društva, kulture, okruženja, odnosno koliko je kod darovitih prisutna svrha kao darovito samoregulisanje. Pošlo se od pretpostavke da daroviti imaju aspiracije ka promenama orijentisane ciljevima, da manifestuju svrsishodnost kao vid intrapersonalne darovitosti. Cilj istraživanja je da se sagleda u kojoj meri se samoregulisanje u domenu aspiracija koje se odnose na svrhu života, smisao, životnu satisfakciju razlikuju u odnosu na ostale studene iz uzorka. Sagledavano je koliko se daroviti od drugih ispitanih razlikuju prema oblicima svrsishodnosti i da li se daroviti orijetisani aspicijama razlikuju u svojim subjektivnim značenjima svrhe, ili životne satisfakcije. Uzorak čine studenti Nastavnog odeljenja u Vršcu Učiteljskog fakulteta Univerziteta u Beogradu (N = 247) i Visoke škole strukovnih studija za vaspitače „M. Palov“ u Vršcu (N = 182). Studenti sa prosečnim uspehom iznad 9,00 uzeti su kao potencijalno daroviti, kao kategorija koja se potvrdila akademskom uspešnošću (N = 42). Kao instrument korišćena je modifikovana skala Likertovog tipa od S. Moran (2009) kako bi se procenilo u kojoj meri ispitani osećaju da su pronašli smisao, da su identifikovali svrhu za koju misle da čini dobar smisao njihovog života. Moralna darovitost obuhvata nameru/svrhu koja se u literaturi o darovitima asocira sa talentom i visokim postignućima. Moralna darovitost naglašava snagu volje da se da pozitivan, prosocijalan doprinos društvu (Moran, 2009a; Renzulli, 2002; Winner, 2000). Lični talenat obuhvata „izuzetnu sposobnost da se izaberu i da se postignu teški životni ciljevi koji su u skladu sa nečijim interesovanjima, sposobnostima, sistemom vrednosti, i kontekstima” (Moon, 2003., str. 5, prema S. Moran, op.cit.). Torensovim „osobama van granica”, koji su puno postigli za vreme svog života, zajedničko je to što su imali jasnu nameru/svrhu (Ibidem). Darovitost u domenu morala često se fokusira na način na koji su intelektualno daroviti osetljivi na druge (Silverman, 1994) ili misle ili prosuđuju o pitanjima morala (Rest & Narvaey, 1995.; Sisk, 1982.; Tirri & Nokelainen, 2007). Ovi pristupi naglašavaju način na koji pojedinci *shvataju* situacije i moralne

implikacije istih: kako jedna osoba vidi smisao svog okruženja? Imati cilj smatra se oblikom intrapersonalne darovitosti. Teorijsku osnovu istraživanja čini Gardnerovo shvatanje intrapersonalne sposobnosti, a osnovni nalazi odnose se na:

- Kao što se pretpostavljalo, postoji statistički značajna razlika u korist darovitih u pogledu težnji ka tome da budu orijentisaniji na druge, shvataju potrebu angažovanja za opšte promene u svom okruženju, kulturi, društvu; dakle, imaju izraženiju snagu volje da daju pozitivan, prosocijalan doprinos društvu;
- Xi-kvadrat i ANOVA izveštavaju o dva cilja: među darovitima je 22% orijentisanih na druge, imaju tolerantne aspiracije da pređu preko grupnih razlika, da se fokusiraju na mir, pravdu, jedinstvo, ili uključivanje imigranata kako bi bilo manje patnje, ali se javilo duplo više (46 %) onih koji teže ka tome da budu ka sebi orijentisani (da završe studije, dobiju dobar posao i formiraju srećnu porodicu...);
- Nepostojanje svrhe je među darovitima izraženo u 15% slučajeva, a ciljevi koji prevazilaze samu ličnost u 12% slučajeva.

Ključne reči: intrapersonalna darovitost, moralna samoregulacija, svrsishodnost.

Grozdanka Gojkov, PhD

Preschool Teacher Training College "Mihailo Palov", Vrsac
and Teacher Training Faculty University in Belgrade

PURPOSEFULNESS AS A TYPE OF INTRAPERSONAL GIFTEDNESS - PURPOSE AS GIFTED SELF-REGULATION -

Presented in this paper are the preliminary results of an experiment, the aim of which was purposefulness as a type of intrapersonal intelligence. In this framework, the answers to the following questions were sought: to what extent are aspirations of the gifted oriented towards changes in society, culture, the surroundings, i.e. to what extent is purpose present as a self-regulation tactic of the gifted. The assumption that the gifted have goal oriented aspirations and that they manifest purposefulness as a type of intrapersonal giftedness was used as a starting point. The goal of the study was to explore to what extent self-regulation in the domain of aspirations which refer to life purpose, meaning, life satisfaction differs in comparison to other students from the sample. It was compared how much the gifted in comparison to other subjects differ in regards to purposefulness and whether the gifted who are aspiration oriented differ in their forms of purposefulness or life satisfaction. The sample consists of Teacher Training Faculty University of Belgrade students, class in Vrsac, (N = 247) and Preschool Teacher Training College „M. Palov” in Vrsac (N = 182). Students with the grade average above 9.00 were regarded as potentially gifted, as a category which has proven to be academically successful (N = 42). A modified scale from the Likert type from S. Moran was used to evaluate to what extent the participants feel that they have found

meaning, that they have identified purpose which they believe comprises a satisfactory meaning of life for them. Moral giftedness incorporates intent/purpose, which in literature about the gifted is connected with talent and high achievement. Moral giftedness highlights the strength of will to give positive prosocial contribution to society (Moran, 2009a; Renzulli, 2002; Winner, 2000). Personal talent incorporates “the extraordinary ability to select and achieve difficult life goals which are aligned with ones interests, abilities, value system and contexts” (Moon, 2003., p. 5, according to S. Moran, *opc.cit.*). Toren’s “unrestrained individuals”, who made great achievements during their lifetime, had in common a clear intent/purpose (*ibidem*). Giftedness in the domain of morality is often focused on the way in which the intellectually gifted are sensitive to others (Silverman, 1994) or think about questions about moral (Rest & Narvaey, 1995.; Sisk, 1982.; Tirri & Nokelainen, 2007). This approach highlights the ways in which individuals *understand* situations and their implications: how a person understands the meaning of its surroundings. Having a goal is considered a type of intrapersonal giftedness. Gardner’s understanding of intrapersonal ability forms the theoretical basis of the study, and the main findings refer to:

- As it had been assumed, a statistically significant difference exists in the favor of the gifted when it comes to the characteristic of being oriented towards others, understanding the need to fight for general changes in their surroundings, culture, society; therefore, they have a stronger will to give positive, prosocial contribution to society;
- The Chi-square and ANOVA tests testify about two goals: among the gifted 22% are oriented towards others, they have tolerant tendencies to move past group differences, they are focused on peace, justice, unity, or accept immigrants so that there would be less suffering, however the number of participants oriented towards themselves (to finish their studies, get a good job and form a happy family...) was double (46%);
- The absence of purpose among the gifted was expressed in 15% of cases, and goals which are beyond the self were expressed in 12% of cases.

Keywords: intrapersonal giftedness, moral self-regulation, purposefulness.

Dr Jerneja Herzog

Pedagoški fakultet

Univerzitet u Mariboru, Slovenija

Jerneja.Herzog@um.si

**PROMOVISANJE RAZVOJA KRITIČKOG MIŠLJENJA KOD
STUDENATA KOJI POHAĐAJU PROGRAME OBRAZOVNIH STUDIJA
SA NAGLASKOM NA INTRAPERSONALNU DAROVITOST**

Svi mi koji učestvujemo u kreiranju i oblikovanju okruženja za učenje, za buduće učitelje, svesni smo koliko je važan aspekt identifikacije darovitosti. Posebno je značajno imati na umu unapređenje i razvoj intrapersonalnih sposobnosti, s obzirom

na to da je u današnjem društvu obrazovno okruženje u tolikoj meri izazovno da od učitelja i budućih učitelja zahteva izrazito razvijenu sposobnost samorefleksije, samosvesti, samoekspresije i samopouzdanja. Ovi faktori zajedno učestvuju u stvaranju procesa koji vode ka adekvatnoj percepciji, razumevanju i prihvatanju sebe. Ovo, za uzvrat, pomaže u dostizanju čitavog niza ličnih ciljeva, kao i u ispitivanju sopstvenih stvarnih potencijala. U radu se daju nalazi istraživačke studije kojom smo želeli da ispitamo do koje mere studenti koji pohađaju programe obrazovnih studija osećaju ili vide sebe iz perspektive intrapersonalne darovitosti. Da li vide sebe kao ličnosti koje su u stanju da procene sopstveni emotivni život, ili drugačije rečeno, da li su razvili sposobnost objektivne samoanalize.

Ključne reči: intrapersonalna darovitost, poučavanje, studenti, školsko okruženje.

Dr Jerneja Herzog
University of Maribor
Faculty of Education

PROMOTING THE DEVELOPMENT OF CRITICAL THINKING IN STUDENTS OF EDUCATIONAL STUDY PROGRAMMES WITH EMPHASIS ON INTRAPERSONAL GIFTEDNESS

All of us who participate in the creation and shaping of educational environment for teachers-to-be know how important the aspect of detecting giftedness is. It is particularly important to be aware of the promotion and development of intrapersonal abilities, as in today's society the environment of education is so challenging from teachers or teachers-to-be it requires strongly developed ability of self-reflection, self-awareness, self-expression, and self-esteem. These factors co-create the processes that lead towards adequate perception, understanding, and acceptance of oneself. This, in turn, assists in the meeting of set personality targets and in exploiting one's actual potential. In the paper we present the findings of a research study with which we wished to investigate to what extent students in educational study programmes feel or perceive themselves from the perspective of intrapersonal giftedness. Do they see themselves as personalities capable of assessing their own emotional life, or to put it in another way: have they developed the ability of objective self-analysis?

Keywords: intrapersonal giftedness, teaching, students, school environment.

Dr Mira Jovanović

Visoka škola strukovnih studija za vaspitače, Šabac
mira.jovanovic@itecom.rs

Dr Ljiljana Stankov

Visoka škola strukovnih studija za vaspitače, Šabac
ljiljastankov@gmail.com

УЛОГА ВАСПИТАЧА У ПОДСТИЦАЊУ ИНТРАПЕРСОНАЛНЕ ДАРОВИТОСТИ

Рад се бави доприносом васпитача у подстицању интраперсоналне даровитости деце, посебно са аспекта организовања програма индивидуалне подршке. Говори се о потенцијално даровитој деци предшколског узраста, уз посебан осврт на социјалне игре и развијање пројеката за талентовану и даровиту децу. Апострофира се значај осећаја личног успеха детета уз повољну климу и подршку васпитача у васпитној групи и позитиван утицај на његов социјални и емоционални развој. Највећи део рада је посвећен анализи посебних програма, садржаја, активности и приступа у раду са даровитом децом предшколског узраста и усклађености тих програма са њиховим потребама и потенцијалима.

Кључне речи: васпитач, даровита деца, интраперсонална даровитост, подршка.

Mira Jovanović, PhD

Ljiljana Stankov, PhD

Preschool Teacher Training College
Sabac

PRESCHOOL TEACHER'S ROLE IN ENCOURAGING INTRAPERSONAL GIFTEDNESS

The paper deals with contribution of preschool teachers in fostering intrapersonal giftedness of children, particularly in terms of organizing individual support. It discusses the issue of potentially gifted preschool children, with special emphasis on children's social play and development projects for talented and gifted children. It also emphasizes the importance of the child's sense of personal success in a favorable social climate as well as the support to preschool teachers in an educational group and positive impact on its social and emotional development. The largest part is devoted to the analysis of the specific curriculum, contents, activities and approaches in work with gifted children of preschool age and coherence of the curriculum with their needs and resources.

Keywords: preschool teacher, gifted children, intrapersonal giftedness, support.

Мр Нинослав Качарић
Епархија Банатска, Вршац
ninoslav.kacaric@gmail.com

РЕЛИГИОЗНОСТ КАО ВИД ИНТРАПЕРСОНАЛНЕ ДАРОВИТОСТИ

У раду се религиозност посматра из угла дара љубави Божије, која у виду смисла и пута којим личност, побеђујући себе и своју себичност, узраста, приближавајући се датој могућности самоостварења, приближавања лику Божијем, по чијој је слици створена. Дискурс се у раду води у смислу начина интраперсоналног сагледавања сопствених падова и трагања за смислом постојања. Ово се посматра из угла искрене интраперсоналне анализе сопствених слабости и снага којима узимамо свој крст и носимо га уским путем самоодрицања, без очекивања награде за учињено, јер ће „Отац који види тајно, платити нама јавно” (Мт. 6,4). Већина наших слабости посматра се као плод интраперсоналних конфликата које свест и не препознаје као конфликте, а када их препозна, снаге човековог *ја* и његове воље сувише су слабе да ове конфликте успешно реше. Несавршеност човека, неспособност да се на време и на прави начин личност освести и схвати сопствене страсти: гнев, мржњу, завист, љубомору, страх, бригу, жалост... као странпутицу и губљење курса у смислу живота, даровитост скреће с пута самоостварења. У тексту се дискутује о начинима којима се интраперсонална даровитост носи са сопственим падовима (покајање, смирење, уважавање другог, сагледавање сопствене несавршености...) идући путем самоостварења дарова које има, исправљањем сопственог живота, даривањем себе другима. Закључне рефлексије иду у смеру дискурса религиозности као смисла, сврхе живота даровитих, као вида моралне даровитости, путем исправљања сопственог живота, несобичношћу и испуњењем радошћу на путу узрастања даривањем себе другима.

Кључне речи: религиозна даровитост, узрастање.

Ninoslav Kačarić, MA
The Diocese of Banat, Vrsac

RELIGIOSITY AS A FORM OF INTRAPERSONAL RELIGIOUS ENDOWMENT

Abstract: In this paper religiosity is viewed from the perspective of God's gift of love, which makes sense as the way in which one person, beating themselves and their selfishness, age, approaching the given possibilities of self-realization and at the same time approaching the image of God, in whose image we were created. Discourse in the work leads the way in terms of sincere intrapersonal analysis and observation of one's own ups and downs, searching for the meaning of existence.

This is seen from the perspective of genuine intrapersonal analysis of their own strengths and weaknesses that we take our cross and carry it through the narrow path of self-denial, without any expectation of a reward for a committed, because „The Father who sees secretly, will pay us publicly” (Matt. 6.4). Most of our weakness is seen as the fruit of intrapersonal conflicts of conscience and they are not recognized as a conflict, and when they are recognized the power of man's self and its will, are too weak to successfully resolve these conflicts. The imperfections of man, inability for timely and properly personally awaking and recognition of someone's own passion: anger, hatred, envy, jealousy, fear, worry, sadness... like sideways and losing course in terms of life, talent draws from the path of self-realization. The text discusses about the ways that intrapersonal talent carries its own downs (repentance, tranquilizers, respect for others, understanding their own imperfections...) going through the gifts of self-realization that there, correcting his own life, of giving oneself to others. Concluding reflections go in the direction of the discourse of religion as a sense of life purpose gifted, as a form of moral endowment, by correcting one's own life, selflessness and fulfillment with joy in the way of growing and giving yourself to others.

Keywords: religious endowment, growing.

Prof. univ. dr. Gabriela Kelemen

Universitatea "Aurel Vlaicu" din Arad, România
gabrielakelemenuav@gmail.com

ABORDAREA CU ÎNȚELEPCIUNE A EDUCAȚIEI COPIILOR SUPRADOTAȚI

În accepțiunea comună problematica supradotării ne poartă gândul către conceptul de inteligență umană excepțională, iar când facem referire la un supradotați se realizează o analogie cu abilitățile mentale înalte și se face asociere cu apelativele: isteț, deștept, strălucit, ager, sclipitor. Studiile de specialitate sunt și ele controversate referitor la supradotare datorită complexității noțiunii de inteligență umană. Dacă vorbim de dezvoltarea umană în general și a copilului în particular, ne referim la niște etapepe care le parcurge omul în mod obligatoriu în drumul spre maturizare. Aceste etape sau perioade cuprind ele însele faze de dezvoltare, de progres, de evoluție, de transformare de natură fizică, psihică, morală, socială. Dezvoltarea umană este grevată de această trecere de la o vârstă la alta, având la bază mai mulți factori care se autodetermină și care au o deosebită complexitate. Supradotarea este atribuită unui cumul de factori ce vin din două direcții: factorul natural, ereditar care este dublat de factorul educativ, cei doi factori se autodetermină reciproc. Faptul că oamenii se nasc cu anumite însușiri specifice este evidențiat prin studiile asupra gemenilor univitelini crescuți în familii separate, care prezintă caracteristici psiho – comportamentale surprinzător de asemănătoare deși au fost crescuți separați și în medii sociale diferite. Factorul educativ are rol în

mare măsură în dezvoltarea abilităților până la nivelul maxim, al supradotării, dar se realizează în anumite condiții și sunt determinate de factorii educaționali și sociali, dar și de o auto-motivare personală, chiar de la vârste foarte mici. Factorul motivațional împreună cu creativitatea pot deseori suplini factorul absent însă atunci când toți cei trei factori: inteligența, creativitatea și auto-motivația funcționează concomitant într-un mediu educațional și social favorizant pentru copiii, aceștia pot atinge performanțe absolute deosebite în dezvoltarea propriului potențial.

Cuvinte cheie: supradotați, inteligență, creativitate, talent, system intrapersonal, factori, performanță.

Gabriela Kelemen, PhD

"Aurel Vlaicu" University of Arad, Romania

THE WISDOM OF APPROACHING THE EDUCATION OF GIFTED CHILDREN

In common acceptance, the problem issue of giftedness takes our thoughts towards the concept of exceptional human intelligence, and when we refer to a gifted individual, an analogy is achieved with high mental abilities and an association is made with the attributes: quick-witted, wise, bright, sharp-minded, and brilliant. Giftedness is attributed to a sum of factors coming from two directions: the natural, hereditary factor, doubled by the educational factor; the two factors being in reciprocal determination. The fact that people are born with certain specific features has been revealed by studies concerning monozygotic twins brought up in separate families, showing surprisingly similar psycho-behavioral characteristics, although they have been raised separately and in different social milieu. The educational factor plays, in great measure, a role in the development of abilities to the maximum, in giftedness, but these are achieved under certain conditions and are determined by educational and social factors, but also by self-motivation, even from very early ages. The motivational factor, together with creativity, can often compensate for the absent factor, but when all the three factors: intelligence, creativity and self-motivation operate concomitantly, in an educational and social environment favorable for the children, the latter can attain absolutely outstanding performances in developing their own potential.

Keywords: gifted, intelligence, creativity, talent, inherent system, factors, high performance.

Msr Ljiljana Kelemen Milojević

Visoka škola strukovnih studija za vaspitače „Mihailo Palov”, Vršac

ljiljana.kelemen@uskolavrsac.in.rs

Msr Blagoje Milojević

OŠ „Jovan Sterija Popović”, Vršac

blagojemilojevicart@gmail.com

INTRAPERSONALNA INTELIGENCIJA I PODSTICANJE KREATIVNOSTI

Intrapersonalna inteligencija, kao jedna od devet vrsta inteligencija, prema Gardneru, zahteva ostale forme inteligencija kako bi izrazila samu sebe, kao što su jezik, muzika, umetnost i interpersonalna komunikacija. U ovom radu se analiziraju odnosi intrapersonalne inteligencije i kreativnosti kroz vizuru likovne kulture i kulture izražavanja, jer ove dve oblasti u svojoj osnovi imaju komunikaciju. Takođe se u radu sagledavaju i načini na koje intrapersonalna inteligencija podstiče kreativnost darovitih. Primena likovne umetnosti u razvoju intrapersonalne inteligencije i kreativnosti darovitih može da bude od ključnog značaja. Ona zavisi od kreativne sposobnosti pojedinca da putem svoje imaginacije stvara i oblikuje novitete i dela, kroz koja izražava svoj unutrašnji svet i emocije, dok nastava kulture izražavanja predstavlja sponu, odnosno „most” između intrapersonalne i interpersonalne inteligencije.

Ključne reči: intrapersonalna inteligencija, kreativnost, kultura izražavanja, likovna umetnost.

Ljiljana Kelemen Milojević, MA

Preschool Teacher Training College "Mihailo Palov ", Vrsac

Blagoje Milojević, MA

OS "Jovan Sterija Popovic", Vrsac

INTRAPERSONAL INTELLIGENCE AND THE ENCOURAGEMENT OF CREATIVITY

Intrapersonal intelligence, as one of nine types of intelligence, as proposed by Gardner, needs other types of intelligence, such as music, art and intrapersonal communication, in order to express itself. In this paper we explore the relationships between intrapersonal intelligence and creativity through visual arts culture and the culture of verbal expression, because these two areas have communication in their core. Furthermore, in this paper the ways in which intrapersonal intelligence encourages creativity of the gifted will be explored. The application of visual arts in the development of intrapersonal intelligence and creativity of the gifted can be of key importance. It depends on the creative abilities of the individual to create and shape new works of art through imagination. Through these works of art one

explores ones internal world and emotions. On the other hand, the culture of verbal expression classes present a „bridge” between intrapersonal and interpersonal intelligence.

Keywords: intrapersonal intelligence, creativity, culture of verbal expression, visual art.

Проф. д-р Љупчо Кеверески

Педагошки факултет, Битола

kever@mt.net.m

РАЗВОЈ НА ИНТРАПЕРСОНАЛНАТА НАДАРЕНОСТ – (НЕ)ВИДЉИВ ПРЕДИЗИВИК НА НОВАТА ПСИХОЛОШКА ПАРАДИГМА

Светот во кој живееме е свет на универзумот на знаењен наспроти светот на уживање во знаењето, каде личноста во општеството и училиштето и понатака се форсираат когнитивистичките конструкти. Тоа значи дека сме сведоци на конфронтација на две цивилизациски парадигми и тоа западна каде когницијата е на врвот, додека во источната цивилизациска парадигма духот е на врвот на сите приоритети на развој на човекот. Анализата на многуте теориски концепти како и научноистражувачките трудови во областа на надареноста долго време биле ориентирани кон експлицитната страна на медаљата на надареноста со психометриски интерперсонален предзнак. Подоцна се покажало дека таквата еднострана доминација на опсервацијата, проценката и развојот на надареноста е неодржлива бидејќи се дискриминира и занемарува холистичкиот пристап во опсервацијана развојот на надареноста и талентираноста. Предмет на интерес на овој труд е развој и афирмацијана на нова психолошка парадигма во која светот мора да постигне баланс на функциите помеѓу главата-разумот и срцето-духот. Целта на трудот е свртување и промоција на некогнитивниот дискурс на развој на надареноста кој е зад когнитивистичката преференција на факторите на развој на надареноста. Се очекува овој пресврт во научноистражувачките погледи на авторите постанува нов академски предизвик во областа на надареноста.

Клучни зборови: интрапсихичка надареност, парадигма, предизвик.

Ljupco Kevereski, PhD
Faculty of Education, Bitola

INTRAPERSONAL GIFTEDNESS DEVELOPMENT – (UN)VISIBLE CHALLENGE A NEW PSYCHOLOGICAL PARADIGM

The world where we live is a universe fulfilled with knowledge against world where the knowledge is enjoyment where some people in the environment and school are focused on cognitive constructors. That means that we are witnesses of confrontation between two civilizational paradigms, on one hand, the western civilizational paradigm whereas cognition has the main academic aim, on the other hand, in the eastern civilizational paradigm the spiritual side has priority for human development. Analysis of many theoretical and scientific research papers in the giftedness area, they were focused onto explicit side of the giftedness coin with psychometrical intrapersonal sign. Later it was shown that as a result from this one-sided domination of observation, assessment and giftedness and talented development is unsustainable because it can be discriminated and ignores the holistic approach for monitoring of the giftedness and talented development. The interest of this paper is development and affirmation of the new psychological paradigm whereas the universe have to search for balance functioning head-ratio and heart-spirit. The aim is to change our thoughts toward promotion in cognitive discourse giftedness development which for now is not popular, in fact, it is far behind cognitive preference factors for giftedness development. We expect that this reversal in scientific research respects authors for achieving the new academic challenges in the field of talent.

Keywords: intra psychological giftedness, paradigm, challenge.

Mr Slavica Komatina

Visoka škola strukovnih studija za vaspitače „Mihailo Palov”, Vršac
vet.gaj@open.telekom.rs

INTRAPERSONALNA DAROVITOST I OBRAZOVNI SISTEM REPUBLIKE SRBIJE

U radu se kritički analizira obrazovni sistem Republike Srbije i reformske promene koje se u njemu odvijaju poslednjih petnaestak godina, od uvođenja demokratskih promena. Brojne novine na normativnom planu, u zakonima i pratećim podzakonskim aktima, predmet su polemika, neslaganja i otpora od strane naučne i stručne javnosti, a posebno su zabrinjavajuće one koje dolaze od ključnih aktera u njihovom sprovođenju – prosvetnih radnika. U kojoj meri uspostavljene promene odgovaraju aktuelnim potrebama društva koje godinama bezuspešno pokušava da se modernizuje? Da li su kreatori naše društvene realnosti zaista svesni značaja uspešnog obrazovnog sistema za emancipaciju i prosperitet društva? Da li obrazovni

sistem pruža dovoljno mogućnosti, prostora i slobode za razvoj kreativne ličnosti, a školska sredina dovoljno stimulansa da omogući svakom nadarenom učeniku da razvije svoju intrapersonalnu darovitost? Odgovore na ova pitanja autorka pokušava da pronađe u mogućnostima koje inkluzivno i intrakulturalno obrazovanje pružaju za razvoj svestrane ličnosti koju će školski sistem osposobiti da na adekvatan način izgradi svoju samosvest, prepozna svoje kvalitete i izgradi sopstvenu individulanost, posebno imajući u vidu potencijalno darovitu decu.

Ključne reči: intrapersonalna darovitost, intrakulturalno obrazovanje, inkluzivno obrazovanje, obrazovni sistem.

Slavica Komatina, MA

Preschool Teacher Training College "Mihailo Palov ", Vrsac

INTRAPERSONAL GIFTEDNESS AND THE REPUBLIC OF SERBIA EDUCATIONAL SYSTEM

The paper critically analyzes educational system of the Republic of Serbia and its reform changes taking place in recent fifteen years, since the introduction of democratic changes. Numerous innovations at the normative level, in laws and following executive regulations, are the subject of many controversies, disagreements and resistance by scientists and experts and especially worrying are those coming from the key actors – education workers. To what an extent the established changes correspond to the actual needs of society, for years unsuccessfully trying to modernize? Are the creators of our social reality really aware of the importance of a successful education system for emancipation and prosperity of society? Does the education system provide enough opportunities, space and freedom to develop creative personality, and is school environment sufficiently stimulating to enable every talented student to develop his intrapersonal giftedness? The author tries to find answers to these questions in possibilities of inclusive and intercultural education for developing comprehensive personality of students, who will be qualified by the school system to develop their self-consciousness adequately, to recognize their quality and build their own individuality, particularly bearing in mind potentially gifted children.

Keywords: intrapersonal giftedness, intercultural education, inclusive education, education system.

Ivanka Korez, dipl. pedagog. in soc. kult.
direktorica Osnovne šole Cirkovce, Slovenia
ivanka.korez@os-cirkovce.si

POPESTRIMO ŠOLO – PLANIRANE AKTIVNOSTI NADARJENIH UČENCEV V SVETU KONJ

Osnovna šola Cirkovce je v letu 2015. sodelovala v projektu „Popestrimo šolo”, ki ga je razpisal Javni sklad RS za razvoj kadrov in štipendije za izpeljavo projekta „SVET KONJ – UČILNICA V NARAVI ZA DELO IN ŽIVLJENJE”. Projekt delno sofinancira Evropska unija – Evropski socialni sklad. Javni razpis se je izvajal v okviru operativnega programa: „Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja”. V projekt so bili vključeni učenci iz OŠ Cirkovce in partnerske OŠ Kidričevo. Osnovni namen projekta je: (1) zagotoviti čim večjo odzivnost učiteljev in drugih strokovnih delavcev v osnovnih šolah na individualne potrebe nadarjenih učencev; (2) okrepiti sposobnost odzivanja šole na spremembe v lokalnem okolju; (3) spodbujanje novih pedagoških strategij in oblik dela za nadarjene učence; (4) razvoj ključnih kompetenc za vseživljenjsko učenje nadarjenih učencev; (5) posebna pozornost pa je namenjena samopodobi nadarjenih učencev.

Ključne besede: nadarjeni učenci, svet konj, vseživljenjsko učenje.

Ivanka Korez
Slovenia

LET'S DIVERSIFY SCHOOL – PLANNED ACTIVITIES FOR GIFTED STUDENTS IN THE WORLD OF HORSES

Primary school Cirkovce cooperated with Slovene Human Resources Development and Scholarship Fund in the project „Let's Diversify School” in 2015. The project was named „The world of horses – Nature's classroom for work and life”. Project is partially co-financed by European Union – European Social Fund. Call for tender was carried out by operative programme: „Human Resource Development and Lifelong Learning”. Students of Primary Schools Cirkovce and Kidričevo were integrated in this project. Project's basic purpose is to: (1) to provide high teachers' and other expert workers' responsiveness in primary schools on individual needs of gifted students; (2) to strengthen ability of school responsiveness on certain changes in local environment; (3) to encourage fresh pedagogical strategies and forms of work, for gifted students; (4) to develop key competences for lifelong learning of gifted students; (5) special treatment is given to self-esteem of gifted students.

Keywords: gifted students, the world of horses, lifelong learning.

Dr Ljiljana Krneta

Fakultet politickih nauka, Univerzitet u Banjoj Luci
krnetaljliljana@yahoo.com

PERCEPCIJE DJECE I MLADIH U FUNKCIJI INTRAPERSONALNOG RAZVOJA

Pitanja podsticanja darovitosti i skladnog razvoja ličnosti zahtijevaju sofisticiran pristup. Okvir kvalitetenog obrazovanja, od 2005. u Evropi, stavlja obrazovanje u kontekst odlučujućih faktora cjelokupnog društvenog razvoja. Savremeno društvo zahtijeva visoko razvijene kognitivne sposobnosti i konativne crte ličnosti, snažnu motivaciju, izraženu ego stabilnost i kreativnost. Podsticanju intrapersonalnog razvoja darovitih, s ciljem da se adekvatno odgovori potrebama savremenog društva. Istraživanja u Evropi naglasavaju razvoj kritičkog mišljenja i određenih intrapersonalnih sposobnosti, no neophodno je uvažavanje istorijskih, ekonomskih i kulturnih specifičnosti društva. Istraživanja percepcije darovitih (Krneta, Lj. 2006, 2010, 2015) pokazuju da su percepcije darovitih različite, a pol i druga socio-iskustvena obilježja ličnosti mogu biti značajni izvori razlika u percepciji drugih.

Ključne reči: intrapersonalni razvoj, percepcija.

Ljiljana Krneta, PhD

Faculty of political sciences, University of Banja Luka

PERCEPTION OF GIFTED CHILDREN AND YOUTH AS A FUNCTION IN INTRAPERSONAL DEVELOPMENT

Questions encourage talent and harmonious development of personality require a sophisticated approach. Frame quality education, since 2005 in Europe, puts education in the context of the determining factors of the overall social development. Modern society requires high developed cognitive abilities and personality traits malleable, strong motivation, expressed ego stability, creativity. Intrapersonal encouraging the development of gifted, in order to adequately respond to the needs of modern society. Research in Europe emphasize the development of critical thinking and certain intra personal skills, but it is necessary to respect historical, economic and cultural specific of the company. Research perception gifted (Krneta, Lj. 2006, 2010, 2015) show that the perception of gifted different, and gender and other socio-experiential personality characteristics can be significant sources of differences in the perception of others.

Keywords: internal development, perceptions.

Dr Zora Krnjaić

Institut za psihologiju, Filozofski fakultet, Univerzitet u Beogradu
zkrnjaic@f.bg.ac.rs

INTRAPERSONALNA INTELIGENCIJA: VISOKI DOMETI

U svom pluralističkom viđenju inteligencije, razrađenom i predstavljenom u okviru teorije o viševrsnoj inteligenciji, Howard Gardner prvobitno izdvaja sedam vrsta relativno nezavisnih inteligencija: lingvističku, muzičku, logičko-matematičku, spacijalnu, telesno-kinestetičku, interpersonalnu i intrapersonalnu. Intrapersonalna inteligencija odnosi se na procese koji omogućavaju razlikovanje vlastitih osećaja, a bazično se odnosi na razlikovanje prijatnog od neprijatnog, te na delovanju na osnovu tog razlikovanja. Na najvišim nivoima ova vrsta inteligencije odnosi se na razlikovanje vlastitih osećaja, namera, motivacije i dovodi do dubokih samospoznaja. Kada govori o formama izuzetnosti, Gardner se posebno bavi onom koja se odnosi na izrazito razvijenu sposobnost introspekcije, te posebno proučava životni put istaknutih ličnosti čija dela krasi visoki dometi introspekcije i samorefleksije.

Ključne reči: darovitost, Gardner, intrapersonalna inteligencija, introspekcija, teorija multiple inteligencije.

Zora Krnjaić, PhD

Institute of Psychology
Faculty of Philosophy, University of Belgrade

INTRAPERSONAL INTELLIGENCE: EXTRAORDINARY FORMS

In his plurastic view of human intelligence, presented in the theory of multiple intelligences, Gardner distinguishes seven distinct, relatively autonomous intelligences: linguistic, musical, logical-mathematical, spatial, bodily-kinesthetic, interpersonal and intrapersonal. Intrapersonal intelligence refers to processes which allow distinction among personal sensations, basically between pleasant and unpleasant and consequently acting on this distinction. At the most developed levels intrapersonal intelligence refers to personal inner life differentiations (sensations, feelings, intentions and motivations) leading to profound self knowledge. Speaking of extraordinary forms, Gardner is particularly concerned with the one referring to introspection and studies the lives of exceptional individuals whose works are outstanding examples of introspection and self-reflection.

Keywords: giftedness, Gardner, intrapersonal intelligence, introspection, the theory of multiple intelligences.

др Наташа Лалић-Вучетић
др Славица Шевкушић
др Јелена Стевановић
Институт за педагошка истраживања
Београд

УВАЖАВАЊЕ АУТОНОМИЈЕ УЧЕНИКА: СТРАТЕГИЈА У РАЗВИЈАЊУ ЊИХОВЕ КРЕАТИВНОСТИ

Резиме: Уважавање ученичке аутономије подстицајно делује на школско постигнуће, концептуално учење, развијање креативности и јачање самопоуздања ученика. Поред тога, установљено је да се ученици боље прилагођавају школском систему и показују већи степен интринзичне мотивације. Међу бројним факторима који одређују степен аутономије ученика у школском животу и раду, стил понашања наставника представља један од најважнијих. У овом раду изложени су резултати једног дела ширег емпиријског истраживања у коме су испитивани значај и могућност и развијања мотивације ученика за учење. Циљ рада представља разматрање основних карактеристика аутономије ученика у школском контексту и могућности њеног подстицања у настави. У истраживању су учествовала 152 наставника предметне наставе. За потребе истраживања конструисан је инструмент за наставнике који се састоји из анкетног листа и скале процене. Резултати истраживања показују да обрасци понашања наставника у подстицању аутономије ученика укључују: подржавање ученика да осмисле и изразе своје личне стратегије учења, различите начине мишљења, идеја и интересовања, као и подстицање иницијативе и подршку ученицима да истражују задацима којима се баве. Добијени налази упућују на то да је примарни задатак наставника да идентификује аутентичне циљеве и интересовања ученика, да креира оптималне услове за примену метода и поступака којима се подстичу даровитост и креативност у настави. Другим речима, суштина унапређивања аутономије није у умањивању утицаја наставника и других одраслих, већ у усклађивању аутентичних циљева и интересовања ученика са циљевима наставе.

Кључне речи: аутономија ученика, даровитост, креативност, наставници, стилови понашања.

Dr Nataša Lalić-Vučetić
Dr Slavica Ševkušić
Dr Jelena Stevanović
Institute for Pedagogic Research
Belgrade

RESPECT FOR STUDENTS' AUTONOMY: A STRATEGY IN DEVELOPMENT OF THEIR CREATIVITY

Abstract: Respect for student autonomy has an encouraging effect on school achievement, conceptual learning, development of creativity and empowerment of student self-confidence. Furthermore, it has been found that students also adjust to school system better, showing a higher level of intrinsic motivation. Among numerous factors determining the level of autonomy of students in school life and work, the style of teacher's behaviour is one of the most important. The paper presents findings of a broader empirical research examining the importance and possibility of development of student motivation for learning. The aim of paper is to consider basic characteristics of autonomy of students in a school context, as well as possibilities of its development in teaching. The research included 152 subject teachers. An instrument was construed for the purpose of the research consisting of a questionnaire and an evaluation scale. The research results show that the behavioural patterns of teachers in encouraging of autonomy of students include: support for a student to design and express their own learning strategies, variety of ways of thinking, idea and interests, encouragement of initiative and support to students to endure and finish the tasks they are dealing with. The findings refer to a conclusion that the primary task of the teacher, when indentifying authentic aims and interests of a student, is to create optimal conditions for application of methods and actions encouraging giftedness and creativity in teaching. In other words, the essence of improvement of autonomy is not in diminishing the influence of a teacher and other adults, but in harmonizing authentic aims and interests of students with aims of teaching.

Key words: student autonomy, giftedness, creativity, teachers, styles of behaviour.

Dr Slavica Maksić

Institut za pedagoška istraživanja, Beograd
smaksic@ipi.ac.rs

DA LI ĆE INTRAPERSONALNA INTELIGENCIJA SPASITI ILI UNIŠTITI ČOVEKA?

Intrapersonalna inteligencija je pretpostavka kreativne produkcije i originalnih doprinosa koji razlikuju čoveka od mašine na sadašnjem stupnju razvoja. Čovekove funkcije se uvećavaju tehnološkim dodacima koji su sve moćniji i uticajniji. Kompjuter, mobilni telefon i internet više nisu samo pomagači već ravnopravno sa ljudima učestvuju u digitalnoj kulturi. Proizvodnja robota koji razvijaju responzivno ponašanje prema zahtevima iz okruženja umanjuje razlike između čoveka i mašine, svodeći ih na nepredvidivost čovekovog ponašanja i njegove slabosti, dok je mašina programirana da bira najefikasnije rešenje. Da li će introspekcija, kapacitet za samorefleksiju i emocije ostati svojstvo čoveka ili je pitanje vremena kada će i ove karakteristike postati svojstvo mašina? Kako će teći individualni razvoj čoveka i gde je mesto obrazovanja i škole u tom procesu?

Ključne reči: digitalna kultura, intrapersonalna inteligencija, kreativna produkcija, originalni doprinosi.

Slavica Maksic, PhD

Institute for Educational Research, Belgrade

INTRAPERSONAL INTELLIGENCE – SAVING OR DESTROYING HUMANS

Intrapersonal intelligence is a precondition for the creative production and original contribution that marks a distinction between humans and the machine at the current level of development. Human functions are amplified by technological devices that are becoming increasingly powerful and influential. Computers, mobile phones and the internet do not serve as technological aids anymore, but as equal participants in the digital culture. Construction of robots which are responsive to requests from their surroundings reduces the difference between humans and the machine to unpredictability of human behavior and its weaknesses, while the machine offers the most efficient solution. Are introspective and self-reflective capacities and emotions going to remain solely human qualities or is it the matter of time when these qualities would become characteristics of machine? How will human individual development unfold and what would be the role of education and the school in that process?

Key words: Digital culture, intrapersonal intelligence, Creative production, Creative contributions.

Doc. dr Jelena Maksimović

Jelena Osmanović

Filozofski fakultet, Univerzitet u Nišu

jelena.maksimovic@filfak.ni.ac.rs

AKCIONA ISTRAŽIVANJA U FUNKCIJI PODSTICANJA KREATIVNOSTI DAROVITIH

U radu je sprovedena evaluacija efekata podsticanja kreativnosti darovitih učenika kao najbitnijeg područja rada pedagoga i nastavnika u školi, realizovanog u vidu akcionog istraživanja sa učenicima drugog i trećeg razreda osnovne škole. Opšti cilj istraživanja usmeren je na podsticanje kreativnosti učenika primenom akcionog istraživanja i stvaranje klime u razredu u kojoj učenici mogu nesmetano da izraze sopstvene kreativne potencijale. U radu je kreativnost posmatrana kao intrapersonalna sposobnost, odnosno kao kapacitet ličnosti kroz fleksibilnost učenika kao sposobnost da se prihvata pluralitet ideja, toleriše neizvenost, pokaže inicijativa i ispolji spremnost za preuzimanje rizika. Rad na istraživanju odvijao se u tri faze. U prvoj fazi akcionog istraživanja osmišljavane su programske aktivnosti i sadržaji, kao i organizacija obuke nastavnika koji su pristali da učestvuju u projektu. U drugoj fazi akcionog istraživanja paralelno su se odvijale realizacije aktivnosti i evaluacija samog procesa, a u poslednjoj fazi izvršena je sumativna evaluacija efekata programa. Rezultati su pokazali da se akcionim istraživanjem menja i unapređuje vaspitno-obrazovna praksa uz istovremeno aktivno učestvovanje nastavnika, istraživača, kritičkog prijatelja i učenika u svim fazama istraživanja. Putem sprovedenih aktivnosti pokazano da je da učenici kroz određene programe i pristupe, kao i saradnju sa nastavnikom podstiču kreativnost, uče i razvijaju metakogniciju i međusobnu saradnju. Osoben akcenat u istraživanju usmeren je na razvijanje kreativnosti posebnim pristupima u radu sa učenicima, posebnim programima, razgovorima, individualnim radom, radom u grupi, radom u parovima, korišćenjem mapa uma i asocijacija u nastavi, socijalnim dijalozima, kao načinima da se podstakne samorefleksivno, samovođeno učenje.

Ključne reči: akciona istraživanja, darovitost, kreativnost, nastavnici reflektivni praktičari.

Jelena Maksimović, PhD

Jelena Osmanović, MA

Nis University, Philosophical Faculty

ACTION RESEARCH AT STIMULATING THE CREATIVITY OF GIFTED

This paper was conducted to evaluate effects of stimulating the creativity of gifted students as the most important areas of work educators and teachers in school, implemented in the form of action research with students of second and third grade.

The overall objective of the research is aimed at encouraging students' creativity by using action research and creating a climate in the classroom where students can freely express their own creative potential. In the paper creativity is viewed as an intrapersonal ability, i. e. the capacity of the individual through the learners' flexibility as the ability to accept the plurality of ideas, tolerate uncertainty, show initiative and express readiness to take risks. Work on the study was conducted in three phases. In the first phase of research was conceived as an action program activities and facilities, as well as the organization of training for teachers who agreed to participate in the project. In the second phase action research took place parallel implementation and evaluation of the process, and the final phase was conducted summative evaluation of the effects of the program. The results showed that the action research changing and improving educational practice is at the same time active participation of teachers, researchers, critical friends and students at all stages of research. Through activities conducted showed that the students through specific programs and approaches, as well as cooperation with the teacher encourages creativity, learn and develop mutual cooperation. A particular focus of the research is focused on developing creativity specific approaches to working with students, special programs, discussions, individual work, group work, work in pairs, using a mind map and associations in education, social dialogues.

Keywords: action research, giftedness, creativity, reflective practitioners Teachers.

Dr Adelheid Manz

Visoka škola *Eötvös József*, Baja, Mađarska
manzadelheid@gmail.com

Elisabeth Mürwald-Scheifinger

Visoka pedagoška škola, Baden, Austrija
elisabeth.windl(at)ph-noe.ac.at

**OTKRIVANJE MATEMATIČKOG POTENCIJALA:
ISTRAŽIVAČKI PROJEKAT ZA VASPITAČE I ZAINTERESOVANE
UČITELJE**

Ove godine Visoka škola *Etvoš Jožef* iz Baje, zajedno sa Visokom pedagoškom školom iz Badena, Austrija, započela je istraživački projekat čiji je cilj da se otkriju različite potencijalne veštine dece. Projekat će se odvijati u nemačkim vrtićima u Mađarskoj. Veoma često problem sa jezikom može biti razlog zašto dečje sposobnosti u drugim oblastima, kao što su potencijalne matematičke veštine, ili intrapersonalne veštine, ostaju neprimećene. Posmatraće se potencijalne matematičke i intrapersonalne veštine dece predškolskog uzrasta na osnovu posebno osmišljenih vežbi. Vaspitači će biti obučeni u ovom smislu tako da postanu sposobni da samostalno identifikuju i posmatraju ove potencijalne sposobnosti. U okviru istraživačkog projekta analiziraće se rezultati, a nakon toga će se osmisliti i razviti

odgovarajući materijali, kao što su materijali kojima se ove sposobnosti podstiču i njihov razvoj podržava i načini da se otvore raličite mogućnosti njihovog podsticaja i razvoja.

Ključne reči: deca predškolskog uzrasta, intrapersonalne veštine, matematički potencijal, vaspitači.

Adelheid Manz, PhD

Eötvös József College (EJF) Baja, Hungary

Elisabeth Mürwald-Scheifinger

Pädagogische College Niederösterreich (PH NÖ) Baden, Austria

DISCOVERING MATHEMATICAL POTENTIAL: A RESEARCH PROJECT FOR KINDERGARTEN TEACHERS AND INTERESTED PRIMARY SCHOOL TEACHERS

This year Eötvös József College (EJF) Baja together with the Pädagogische College Niederösterreich (PH NÖ) Baden started a research project with the aim of discovering various potential skills in small children. This project will take place in German Kindergartens in Hungary. Often a lack of control over the language is the reason why a child's capacity in other fields, such as potential mathematical skills, as well as intrapersonal skills remain undetected. Through special indicatory exercises, the potential mathematical and intrapersonal skills of kindergarten children will be observed. Kindergarten teachers will be sensitized to this issue in order that they themselves will be able to identify and observe these potential abilities. In this research project the results of the survey will be analysed and following this, appropriate materials, such as support materials and new support possibilities, will be developed.

Keywords: kindergarten children and teachers, intrapersonal skills, mathematical potential, research.

Dr Ivana Markov Čikić

Visoka škola strukovnih studija za vaspitače „Mihailo Palov”, Vršac

imarkov@millennium.rs

MEDIJI I RAZVOJ INTRAPERSONALNIH SPOSOBNOSTI DAROVITIH

Ulogu medija možemo posmatrati kao višestruko značajnu u odnosu sa darovitima. Ona unapređuje komunikaciju u svim njenim oblicima pa tako i intrapersonalnim, gde medijski sadržaji podstiču mentalne procese koji se odvijaju unutar individue. Nadprosečna sposobnost deteta da poseduje svest o vlastitim osećanjima, da ih razume i shvata u čemu je ono najbolje, prava je dragocenost u ranim uzrastima dece. Što pre darovit spozna sebe i uspe da predvidi svoje reakcije i emocije i uskladi ih sa pravilima funkcionisanja sveta u kome živi, to će biti zadovoljniji i

uspešnji. Televizijski i drugi ekrani novih tehnologija danas su među „prvim prozorima u svet” kroz koje darovita deca mogu da „provire” izvan i „zavire” u sebe, da se uporede, identifikuju, preispitaju, maštaju... Mediji im mogu pomoći u tome, nudeći ogromnu globalnu bazu podataka o najrazličitijim: situacijama, odnosima, aktivnostima o gotovo svim aspektima života. Za iskorišćavanje potencijala medija u pozitivne svrhe razvoja intrapersonalne darovitosti, neophodno je da darovit uloži određenu količinu mentalnog napora, jer puko izlaganje medijskom sadržaju neće dovesti do tumačenja audio-vizuelnog jezika medija. Takođe je neophodna uključenost roditelja i edukatora i njihov određeni stepen medijske pismenosti kako bi darovit poruku iz medija protumačio na pravilan način i sa ciljem ostvarenja pozitivnih efekata na dalji razvoj intrapersonalne darovitosti i intrapersonalne komunikacije.

Ključne reči: daroviti, deca, intrapersonalna darovitost, intrapersonalna komunikacija, mediji, medijska pismenost.

Ivana Markov Čikić, PhD

Preschool Teacher Training College "Mihailo Palov", Vrsac

MEDIA AND DEVELOPMENT OF INTERPERSONAL ABILITIES OF GIFTED

The role of media in interaction with the gifted can be considered important in many ways. It improves communication in all its forms including the intrapersonal one, where media content encourages mental processes of an individual. The superior capacity of children to be aware of their own feelings, to understand them and understand what the best part of them is, represents a special asset. The sooner the gifted children become aware of themselves and manage to predict their own reactions and emotions and align them with the rules of functioning of the world in which they live, the happier and more successful they will be. Television screens and other new technologies are among the „first windows to the world” through which talented children can „peek” outside and „peek” inside themselves, compare themselves, identify themselves, examine themselves, fantasize... Media can help them in this, offering a vast global database on a widest spectrum of: situations, relationships, and activities of almost all aspects of life. To exploit the potential of the media for positive purposes, development of interpersonal giftedness, the gifted need to invest a certain amount of mental effort because mere exposure to media content will not lead to an interpretation of audio-visual media language. The involvement of parents and educators and their particular level of media literacy is also necessary, to ensure that the gifted could interpret media messages in the right way and in order to generate positive effects on the further development of intrapersonal giftedness and intrapersonal communication.

Keywords: gifted, children, gifted intrapersonal, interpersonal communication, media, media literacy.

Dr Marinel Negru

Učiteljski fakultet, Beograd
negruanastasia@yahoo.com

Dr Zorica Cvetanović

Učiteljski fakultet, Beograd
zorica.cvetanovic@uf.bg.ac.rs

INTRAPERSONALNI ODNOSI KAO MOGUĆNOST PROVERE KOGNITIVNIH PROCESA DAROVITIH PUTEV RAČUNARA

Intrapersonalni odnos reflektuje se najpre na oblast u kome radi i stvara jedan daroviti pojedinac, na njegove karakteristike, što pretpostavlja nekoliko tipova analiza. U inicijalnom delu treba uraditi biografsko-istorijsku analizu oblasti proučavanja pre nego što je analiziran pojedinac: nivo razvoja kojeg je dostigla određena oblast, postojanje pojedinih problema ili kontradikcije koje tradicionalne paradigme ne mogu rešiti. Drugi tip analize realizuje se iz kognitivne perspektive koja prati evoluciju (generisanje i transformisanje) modela razmišljanja darovitih tokom vremena, sa naglaskom na najznačajnije trenutke tokom njihovih kreacija. Kao imperativ ovog problema nameću se različite metode i tehnike za proveru kognitivnih procesa darovitih učenika mlađih razreda osnovne škole korišćenjem jednostavnih računarskih programa.

Ključne reči: daroviti, intrapersonalnost, kognicija, modeliranje, testiranje.

Marinel Negru, PhD

Zorica Cvetanović, PhD

Faculty for Teacher Training, Belgrade

INTERPERSONAL RELATIONSHIPS AS A POSSIBILITY TO CHECK THE COGNITIVE PROCESSES OF GIFTED BY COMPUTER

Intrapersonal relationship is reflected primarily on the area in which works and creates a talented individual, its features, which assumes several types of analysis. In the initial work to do biographical-historical analysis of the field of study before one is analyzed: the level of development that has reached a certain area, the existence of certain problems or contradictions that traditional paradigm can not solve. The second type of analysis is realized from cognitive perspective that traces the evolution (generation and transformation) model thinking gifted over time, with an emphasis on the most significant moments during their creation. As an imperative of this problem imposed by different methods and techniques for checking the cognitive processes of gifted students in lower grades of elementary school using simple computer programs.

Keywords: intrapersonality, cognition, gifted modeling, testing.

Akademik prof. dr Radmila Nikolić
Učiteljski fakultet, Užice
scholae50@yahoo.com

PODSTICANJE INTRAPERSONALNE DAROVITOSTI U PROCESU UČENJA

U radu se diskutuju značajni aspekti fleksibilnog, kreativnog, nedogmatskog mišljenja darovitih iz ugla doprinosa razvoju sposobnosti za prihvatanje pluraliteta ideja. Takođe se posmatra afektivni aspekt sposobnosti tolerisanja neizvesnosti i zajedno sa ovim sagledava konativni smisao ovoga za inicijativnost, inovativnost i spremnost preuzimanja rizika. Sve ovo kontekstuirano se u zahteve koje savremenost podrazumeva u kompetencijama koje mladi treba tokom obrazovanja da steknu kako bi se pripremili za svet rada i život uopšte u pluralističkom društvu. Teorijsku osnovu rada čini emancipatorni pedagoški pristup usmeravanju razvoja darovitih, a u obrazovnom konceptu zagovara se njegova korespondentnost sa pedagoškim stilom koji se karakteriše fleksibilnošću obrazovnih modela, sa većim mogućnostima izbora, sa kreiranjem personalizovanih programa i multiperspektivnom nastavom, čiji je zadatak da podstiče samoodređenje i suodređenje, što podrazumeva samoodgovorno i suodgovorno delanje darovitih u procesu učenja.

Ključne reči: emancipatorni pedagoški pristup, intrapersonalna darovitost, multiperspektivna nastava.

Radmila Nikolić, PhD
Teacher Training Faculty, Uzice

ENCOURAGING INTRAPERSONAL GIFTEDNESS IN THE LEARNING PROCESS

In the paper significant aspects of flexible, creative, undogmatic, thinking of the gifted are discussed from the angle of contributions to the development of abilities for accepting plurality of ideas. We also view the affective aspect of the ability to tolerate uncertainty and together with this the connotative meaning for initiative, innovativeness and readiness to take risks is viewed. All of this is contextualized in the demands which contemporary society expects in the competencies which young people should acquire during education, so that they could be ready for work and life in the pluralistic society. The theoretical basis of the paper is the emancipatory pedagogical approach directed towards the development of the gifted. In the educational concept its correspondence with the pedagogical style which is characterized by flexibility of educational models, more possibilities for choice, creating personalized programs and multi-perspective classes is highlighted. The

goal is to encourage self-defining and empathy, which demands self-responsibility and co-responsibility and action of the gifted in the learning process.

Keywords: emancipated pedagogical approach, intrapersonal giftedness, multi-perspective classes.

Msr Radmila Palinkašević

palinkasevic@gmail.com

Msr Jasmina Stolić

jaca.stolic@gmail.com

Visoka škola strukovnih studija za vaspitače „Mihailo Palov”, Vršac

RAZVOJ INTRAPERSONALNE INTELIGENCIJE NA ČASOVIMA STRANOG JEZIKA I MUZIČKOG VASPITANJA

Gardner u svojoj teoriji višestrukih inteligencija predstavlja postojanje osam osnovnih inteligencija među kojima je i intrapersonalna inteligencija. Njena jednostavna definicija ukazuje da osoba uz pomoć intrapersonalne inteligencije prepoznaje različita osećanja u sebi i bolje razume sebe (Veenema et al. 1997). Ova inteligencija zajedno sa interpersonalnom inteligencijom čini jednu od osnovnih komponenti životnih veština (eng. life skills) čija se inkluzija u obrazovni sistem tretira kao jedna od značajnih stavki u daljem napretku obrazovnog sistema. Za darovite pojedince je od ključne važnosti razvoj intrapersonalne inteligencije i životnih veština zato što one predstavljaju značajan faktor u usmeravanju potencijala darovitih. Kroz intrapersonalnu inteligenciju osobe pronalaze svoje mesto u svetu i svoju svrhu (Moran, 2009). Rad će predstaviti metode podsticanja razvoja intrapersonalne inteligencije na časovima stranog jezika i muzičkog vaspitanja. Zbog karaktera ovih predmeta/oblasti, za taj zadatak postoji širok potencijal.

Ključne reči: darovitost, intrapersonalna inteligencija, muzičko vaspitanje, strani jezik, životne veštine.

Radmila Palinkasevic, MA

Jasmina Stolic, MA

Preschool Teacher Training College "Mihailo Palov" Vrsac

DEVELOPMENT OF INTRAPERSONAL INTELLIGENCE IN FOREIGN LANGUAGE AND MUSIC CLASSES

Gardner in his theory of multiple intelligences proposes the existence of eight basic intelligences among which is intrapersonal intelligence. Its simple definition indicates that intrapersonal intelligence causes one to recognize their different feelings and to better understand their self (Veenema et al. 1997). This intelligence

together with interpersonal intelligence forms one of the basic components of life skills. Inclusion of life skills into the classroom is treated as a significant steps in the improvement of the educational system. For the gifted, intrapersonal intelligence and life skills development are of key importance because they are crucial for directing the potential of the gifted. Through intrapersonal intelligence individuals find their place in the world and their purpose in life (Moran, 2009). The paper will present methods of encouraging intrapersonal intelligence development in foreign language and music classes. Because of the character of these subjects/areas, there exists great potential for such a task.

Keywords: giftedness, intrapersonal intelligence, music education, foreign language, life skills.

Polonca Pangrčič, profesorica razrednega pouka
OŠ Cerkevjak – Vitomarci, Cerkevjak, Slovenija
polonca.pangrcic@guest.arnes.si

KAKŠNO STOPNJO INTRAPERSONALNE INTELIGENCE PREMOREJO NAŠI NADARJENI UČENCI?

V prispevku se bomo osredotočili na oblike in stopnje, ki se izkazujejo pri intrapersonalno nadarjenih posameznikih. S pomočjo teorije, bomo opisali mejo med to vrsto inteligence in nekaterimi drugimi oblikami osebnostnih karakteristik, ki jih nepoznavalci lahko zamenjujejo z intrapersonalno inteligenco. Izvedli bomo anketo med nadarjenimi učenci šole, na kateri poučujemo. Vprašalnik bo pokazal kakšno stopnjo intrapersonalne inteligence izkazujejo ti učenci. Enak vprašalnik bomo ponudili tudi učencem iz kontrolne skupine (naključno izbranim). Nato bomo rezultate primerjali in ugotavljali ali je ta vrsta nadarjenosti povezana bodisi s splošno intelektualno nadarjenostjo bodisi z ustvarjalnostjo. Rezultate bomo skušali povezati in jih vpeljati v pouk, saj so tisti učenci, ki premorejo višjo stopnjo intrapersonalne inteligence tudi mnogo bolj občutljivi za krivice, ki se velikokrat dogajajo znotraj razreda, preobremenjeni in neustrezno izurjeni učitelji, pa takih otrok ne znajo prepoznati. Vse to lahko vodi do težavnega in motečega učenca.

Ključne besede: intrapersonalna inteligenca, osebnostne karakteristike, poučevanje intrapersonalno nadarjenih učencev, stopnje intrapersonalne inteligence.

Polonca Pangrcic

Primary School *Cerkvenjak* – Vitomarci, Slovenia

WHAT KIND OF DEGREE OF INTERPERSONAL INTELLIGENCE POSSESS OUR GIFTED STUDENTS?

In this article we will focus on forms and grades, which are developed in intrapersonal talented individuals. With the help of the theory, the boundary between this type of intelligence and certain other forms of personal characteristics will be described. Lay people often confuse those characteristic with intrapersonal intelligence. The survey among talented students on our school will be conducted. The questionnaire about intrapersonal intelligence will recognize the level of intelligence by these students. The same questionnaire will be offered by the students in the control group (randomly chosen). Then the results will be compared and assessed whether this type of talent is associated either with general intellectual intelligence or creativity. Further, we'll connect and use the results in classrooms, because those students who possess a higher level of intrapersonal intelligence are also much more sensitive to the injustices that often occur within the classroom.

Overloaded teachers are not properly trained to identify such intelligence in children. All this can lead to difficult and disruptive pupils.

Keywords: intrapersonal intelligence, personal characteristics, teaching of intrapersonal gifted students, level of interpersonal intelligence.

Dr Hárs György Péter

Visoka škola *Eötvös József*, Baja, Mađarska

harsgyp@gmail.com

INTRAPERSONALNA DAROVITOST U INTERPERSONALNIM I SOCIJALNIM SITUACIJAMA

Rad se bavi mogućim međusobnim odnosima između osobe koja poseduje intrapersonalnu darovitost i njegove/njene zajednice/publike i njihovih članova, uglavnom svesnim uticajne zajednice/publike i njenih članova na razvoj intrapersonalne darovitosti i obrnuto, odnosno pitanjem kako neko ko je intrapersonalno darovit utiče na način razmišljanja, emocije i ponašanje zajednice/publike i njenih članova koji čine njegov/njen milje. Ovi problemi su proučavani uglavnom sa stanovišta kognitivne psihologije, ali želim da ukažem i na formiranje funkcije podsvesnih elemenata i neverbalnih interakcija u socijalnim situacijama.

Ključne reči: intrapersonalna darovitost, podsvesno, publika, socijalni odnosi, zajednica.

Hárs György Péter, PhD
Eötvös József College, Baja, Hungary

INTRAPERSONAL GIFTEDNESS IN INTERPERSONAL AND SOCIAL SITUATIONS

The paper deals with the possible mutual relationships between a person with intrapersonal giftedness and her/his community/audience and the members of it, mainly the conscious impact of the community/audience and its members on the development of intrapersonal giftedness and vice versa, i. e. the question of how can one with intrapersonal giftedness affect the way of thinking, the emotions and the behaviour of the community/audience and its members that framing her/his milieu. These problems were studied mostly on the basis of cognitive psychology, but I want to point to the forming function of the unconscious elements of verbal and nonverbal interactions in social relationships as well.

Keywords: intrapersonal giftedness, unconscious, audience, social relationships, community.

Dr Kristina Planjanin-Simić
VŠSSOV, Kikinda
kristina.planjanin.simic@gmail.com

Dr Biljana Karanov
VŠSS, Sportska akademija, Beograd
biljana.karanov.ples@gmail.com

PODKATEGORIJE DEČIJEG FOLKLORA KAO ZABORAVLJENA MOGUĆNOST RAZVOJA INTRAPERSONALNE DAROVITOSTI KOD DECE

Iako je dečiji folklor, u etnomuzikološkom smislu, na žalost ostao na margini naučnih istraživanja, on zapravo predstavlja zaboravljenu mogućnost razvoja intrapersonalne darovitosti kod dece. Osnovne podkategorije dečijeg folklora, kao što su brojalice i pesme uz određene dečije igre (u vidu kola, igre rukama, igre u vidu mosta/kapije, igre u dve naspramne linije), pružaju velike mogućnosti razvitka inicijativnosti i inovativnosti kod dece, utiču na razvitak kreativnog i fleksibilnog mišljenja, kao i tolerisanja neizvesnosti i spremnosti preuzimanja rizika u okviru ovih dečijih kreacija, kroz svakodnevnu upotrebu na dečijim igralištima.

Ključne reči: dečiji folklor, inicijativnost, inovativnost, kreativnost, tolerisanje neizvesnosti.

Kristina Planjanin-Simic, PhD
VŠSSOV, Kikinda
Biljana Karanov, PhD
VŠSS, Sports Academy, Belgrade

SUB-CATEGORIES OF CHILDREN'S FOLKLORE AS A FORGOTEN POSSIBILITY OF DEVELOPING INTRAPERSONAL GIFTEDNESS OF CHILDREN

Even though the children's folklore, in ethnomusicology sense, has unfortunately remained a less frequented domain in the studies of the specialists, it represents a forgotten possibility of developing intrapersonal giftedness of children. The basic sub-categories of children's folklore, such as countings and songs related to specific games (circle dances, clapping games, bridge/gate games, two lines of children games), they influence on creative and flexible thinking, as well as the ability of tolerating uncertainty and readiness for risk taking in the frame of children's creations, through everyday use on the children's playground.

Keywords: children's folklore, initiative, innovativeness, creativity, tolerating uncertainty.

Dr Aleksandar Petrovic
Filozofski fakultet u Kosovskoj Mitrovici
karuzasin@gmail.com

ФИЛОСОФИЈА ОБРАЗОВАЊА С ОБЗИРОМ НА ПОЈМОВЕ ИНТРАПЕРСОНАЛНОСТИ И ИНТЕРПЕРСОНАЛНОСТИ

Унутарличносна и међуличносна релација по филозофској креативности је и највиши домет европског духа. Појавност се поставља као интегрални проблем који конституише феноменолошку усологику на тај начин, да иступање принципа нужности фактичког пружа неаприористичке карактеристике које се разрешавају феноменолошком конструкцијом. Замерка за продуктивност у феноменолошкој конструкцији је замерка обогаћивању духа мисаоне продуктивности кроз сусрет са другим и другачијим, у разотуђивању ксенолошког тла срастања мисаоног и чулног виђења постојања датости, рашчлањивог у разотуђивањима одредбених значења. То је умност појавних структура тинолошких датости, које своју валидност показују тек у простинолошким односима. На идеји светско-историјске димензије бивствовања, чији је првосуштаствени израз појам личности, у образовним односима сачињава онај ентелехични напредак у разумевању, који је филозофији вазда био пред очима.

Кључне речи: ксенологија, паидеја и ентелехија, унутарличност.

Aleksandar Petrović, PhD
Philosophical Faculty in Kosovska Mitrovica

PHILOSOPHY OF EDUCATION IN RELATIONSHIP TO THE CONCEPTS OF INTRAPERSONALITY AND INTERPERSONALITY

Intrapersonal and interpersonal relation by the philosophical creativity is a higher reach measure of authentic spirit. Appearance positioned as a integral problem who constituted a phaenomenological ousiologic on that way, that step on a principle of a necessity of factic, and have a non-apriori characteristics, what may be resolved by the phenomenologic construction. Objection for the productivity in phenomenologic costruction is the objection to the reaching the spirit of a notional productivity throw the contact with a other and different, in disalienation of a xenological ground of concrete insight in a being givness. It si the intellect of the phenomenal structures of tinological data, who them validity shows just in a prostinological relationships. On the idea of world-historic dimension of being, by the concept of the personality, the educational relationships makes a enteletheian progress in the understandings, who to the philosophy always was in front of the eyes.

Keywords: xenology, paideia and entelecheia, intraperosonal.

Doc. dr Jelena Prtljaga

jpivan@hemo.net

Doc. dr Aleksandra Gojkov Rajić

rajis@open.telekom.rs

Visoka škola strukovnih studija za vaspitače „Mihailo Palov”, Vršac
Učiteljski fakultet Univerziteta u Beogradu, Nastavno odeljenje u Vršcu

MOGUĆNOSTI RAZVOJA INTRAPERSONALNE DAROVITOSTI U UČENJU I POUČAVANJU STRANOG JEZIKA

Na osnovu Gardnerove (2011) teorije višestruke inteligencije, postoji devet različitih vrsta inteligencije (lingvistička ili jezička, odnosno verbalna, muzička, logičko-matematička, prostorna ili spacijalna, telesno-kinestetička, interpersonalna, intrapersonalna, naturalistička, odnosno prirodnjačka i egzistencijalistička, odnosno duhovna inteligencija) od kojih svaka ima uticaja na određeni tip učenja ili poučavanja. Pri tome, postoji snažna međusobna zavisnost između različitih vrsta inteligencije, te bi u nastavi trebalo nastojati razvijati svaku od njih kroz integraciju teorije višestruke inteligencije u programe učenja stranih jezika. Smatra se i da su interpersonalna i intrapersonalna inteligencija kompatibilne, tako da se prva odnosi na interakciju sa vršnjacima, a druga na interakciju sa samim sobom. Rad se bavi mogućnostima razvoja intrapersonalne darovitosti u nastavi stranog jezika u okviru introspektivnog domena. S jedne strane, intrapersonalna inteligencija predstavlja znanje o sebi (samosvest) i sposobnost da se osoba prilagođava i deluje adaptivno na

osnovu tog znanja. Ova inteligencija uključuje realnu sliku o sebi, svojim jačim i slabijim stranama, svest o unutrašnjim raspoloženjima, namerama, svrsi, motivacijama, temperamentu i željama. S druge strane, okrenutost sebi, introspekcija, razumevanje sebe kod intrapersonalno darovitih osoba omogućava im da razviju metakognitivne veštine, odnosno sposobnost da prate i vode svoje učenje. Sa stanovišta učenja i poučavanja stranog jezika, moguće je otvoriti brojne mogućnosti za razvoj intrapersonalno darovitih učenika. One se pre svega odnose na aktivnosti koje podrazumevaju samostalan rad kroz samovođene projekte po sopstvenom izboru, u skladu sa sopstvenim tempom i mogućnošću za promišljanje procesa učenja i praćenja sopstvenog napredovanja i zadovoljstva svojim postignućima. Oslanjajući se na hipotezu o opažanju, u radu se razrađuju primeri ovakvih aktivnosti koje je moguće realizovati u nastavi stranih jezika, a koje omogućavaju intrapersonalno darovitom učeniku da izrazi svoje preferencije i pomažu mu da razume sopstvene stilove učenja.

Ključne reči: intrapersonalno daroviti, strani jezik.

Jelena Prtljaga, PhD

Aleksandra Gojkov Rajic, PhD

Preschool Teacher Training College "Mihailo Palov", Vrsac

Teacher Education Faculty, Belgrade University, Teaching Department in Vrsac

POSSIBILITIES OF INTRAPERSONAL GIFTEDNESS DEVELOPMENT IN FOREIGN LANGUAGE LEARNING AND TEACHING

According to Gardner's (2011) theory of multiple intelligence, there are nine different types of intelligence (linguistic or language, i.e. verbal, musical, logical-mathematical, spatial, bodily-kinesthetic, interpersonal, intrapersonal, naturalistic and existentialistic, i.e. spiritual intelligence) with each of them influencing certain learning or teaching style. Furthermore, there is a powerful interdependence between different types of intelligence; as a consequence, they should be developed through integration of multiple intelligence theory into foreign language teaching programs. IT is considered that interpersonal and intrapersonal intelligence are compatible, so that the former refers to interaction with peers and the latter to interaction with oneself. The paper deals with the possibilities of development of intrapersonal development in foreign language teaching within introspective domain. On the one hand, intrapersonal intelligence refers to knowledge on oneself (self-awareness) and the ability of an individual to adjust and acts adaptively according to this knowledge. This type of intelligence includes realistic self-image, awareness on one's advantages and disadvantages, moods and feelings, on one's intentions, purpose, motivations, temperament and wishes. On the other hand, introspection, understanding of oneself empowers the intrapersonally gifted to develop meta-cognitive skills, i.e. ability to monitor and guide their own learning. From the viewpoint of foreign language learning and teaching, it is possible to open up

numerous possibilities for development of intrapersonally gifted learners. Before all they refer to activities assuming independent work in self-guided projects of one's own choice in one's own time and pace with the possibility to reflect on the process of learning and to monitor one's own progress and content with one's achievements. Relying on the noticing hypothesis, the paper elaborates examples of this activities possible to realize in foreign language teaching, enabling intrapersonally gifted student to express his/her preferences and helping them understand one's own learning styles.

Keywords: intrapersonal gifted, foreign language.

Mr Predrag Prtljaga

Visoka škola strukovnih studija za vaspitače „Mihailo Palov”, Vršac
jpivan@hemo.net

INTRAPERSONALNI KONFLIKT U VIRTUELNOM SVETU

Diplomiranim studentima Tehnološkog instituta u Džordžiji nedavno je saopšteno da im, već pet meseci na mejlove i postove na forumima, pomoć u rešavanju problema u realizaciji projekata pruža robot kompanije IBM. Studenti su verovali da sa njima komunicira Džil Votson, univerzitetski asistent, osoba koja opuštenim, kolokvijalnim tonom, u roku od nekoliko minuta nudi precizne odgovore. Tek nakon ovog saznanja studenti su izrazili svoje povremene sumnje u to da je Džil, zapravo kompjuter. Kako se intrapersonalni dijalog često temelji na promišljanju prethodnih događaja, prisećanju pročitanih knjiga ili razgovora koje smo čuli, postavlja se pitanje koliko je današnja omladina okružena *virtuelnom bukom* interneta u stanju da ovakav dijalog realizuje. Interpersonalna komunikacija koja prethodi internom dijalogu, a koja se na internetu ostvaruje sa nepoznatim osobama, moguće je čak i sa robotima, predstavlja prepreku za kvalitetnu intrapersonalnu komunikaciju. Daroviti kao izrazito emocionalno, senzorno i moralno senzibilni pojedinci u virtuelnom svetu mogu biti poraženi u pokušaju da podršku u intrapersonalnom dijalogu potraže u, danas *prirodnom* okruženju, na internetu. U tom smislu, u radu se razmatraju didaktičke strategije koje su u fukciji podsticanja razvoja kritičkog mišljenja i autonomije, kao mogućnost za prevazilaženje intrapersonalnih i interpersonalnih konflikata darovitih, u virtuelnom svetu.

Ključne reči: daroviti, intrapersonalno, internet, virtuelno.

Predrag Prtljaga, MA

Preschool Teacher Training College "Mihailo Palov", Vrsac

INTRAPERSONAL CONFLICT IN VIRTUAL WORLD

Graduate students of Georgia Institute of Technology have recently been informed that for five months their e-mails and posts on forums as support to problem solving in projects realization had been replied by a robot from IMB company. Students believed that they had communicated with Jill Watson, University assistant, a person who offered accurate and fast answers in a causal, colloquial tone. Only having learnt that it is a robot, the students expressed their occasional doubts that Jill was actually a computer. Having in mind that intrapersonal dialogue is often based on reflection on previous events, recollection of read books or previous conversations, a question is raised to what an extent is today's youth surrounded by *virtual noise* of the Internet able to get involved in such a dialogue with oneself. Intrapersonal communication prior to internal dialogue which takes place on the Internet with unknown individuals, possibly even with robots, thus represents an obstacle to proper intrapersonal communication. As exceptionally emotionally, sensory and morally sensible individuals, the gifted could be defeated in virtual world in their attempts to find a support to intrapersonal dialogue in their current *natural* environment, i.e. on the Internet. In this sense, the paper considers didactic strategies which are in the function of encouragement of development of critical thinking and autonomy, as a possibility for overcoming intrapersonal and interpersonal conflicts of the gifted in virtual world.

Keywords: the gifted, intrapersonal, the Internet, virtual.

Мр Ср Снежана Пртљага

prtljaga.snezana@gmail.com

Мрр Даница Веселинов

danica.veselinov30@gmail.com

Висока школа струковних студија за васпитаче „Михаило Палов”, Вршац

ДИДАКТИЧКЕ СТРАТЕГИЈЕ У ФУНКЦИЈИ ПОДСТИЦАЊА ИНТРАПЕРСОНАЛНЕ ДАРОВИТОСТИ

Потреба за самосвесним и креативним људима је у сталном порасту, готово у свим доменима људског деловања. У савременом друштву интраперсонална даровитост се сматра суштинском животном вештином, која треба да се негује и промовише у систему образовања. Школа се препознаје као место за могући развој интраперсоналне даровитости, па самим тим, и креативних потенцијала појединаца. Међутим, постојећи системи образовања нису конципирани да одговоре на изазове са којима се тренутно суочавамо, односно не постоји озбиљан рад на подстицању и развијању интраперсоналне даровитости у настави. Још увек егзистирају методе и поступци који пасивизирају ученика и

инхибирају креативни потенцијал. Трагање за најефикаснијим начином за подстицање и развијање интраперсоналне даровитости покушаћемо да подржимо и у овом раду. Представићемо дидактичке стратегије које би могле да помогну у подстицању развоја интраперсоналне даровитости и креативност код ученика.

Кључне речи: дидактичке стратегије, интраперсонална даровитост, образовање.

Snezana Prtljaga, MA

Danica Veselinov, MA

Preschool Teacher Training College "MihailoPalov", Vrsac

DIDACTIC STRATEGIES IN THE FUNCTION OF INTRAPERSONAL GIFTEDNESS

The need for self-aware and creative individuals is constantly growing, in almost all domains of human endeavor. In contemporary society, intrapersonal giftedness is considered to be an essential life skill, which needs to be nurtured and developed in the educational system. School is recognized as a place possible development of intrapersonal giftedness, and therefore, the creative potentials of the individual. However, the existing educational systems are not designed to meet the current challenges. There is no serious work done on the encouragement and development of intrapersonal giftedness in the classroom. There still exist methods and activities which make the learner passive and inhibit creative potential. The search for the most effective way to encourage intrapersonal giftedness will be supported in this paper. We will present didactic strategies which could help in the encouragement of intrapersonal giftedness and creativity in learners.

Keywords: didactic strategies, intrapersonal giftedness, education.

Др Љубивоје Стојановић

Висока школа струковних студија „Михаило Палов”, Вршац

agarije2013@gmail.com

Др Вера Ж. Радовић

Учитељски факултет Универзитета у Београду

vera.radovic@uf.bg.ac.rs

ТЕОЛОШКИ ПОДСТИЦАЈИ ВАСПИТАЊУ ИНТЕРПЕРСОНАЛНЕ ДАРОВИТОСТИ

Човек је слободна и одговорна личност која ствара и тако напредује у заједници са другима и другачијима. Ако васпитавамо децу у контексту те стваралачке слободе, одговорности и прихватања различитости, онда

индивидуалне разлике нису и не би требало да буду разлог за поделе и сукобе. Циљ ове теолошко-педагошке анализе је да укаже на могућности које васпитање у наведеном контексту отвара за даровиту децу. Теолошки став да се увек „више тражи од оних којима је више дато” овде би требало да буде препознат као васпитни подстицај који покреће стваралачку одговорност сваког детета, а посебно даровитих. У том смислу, сматрамо неопходним стварање таквог педагошког окружења у коме ће деца препознати животне вредности у контексту заједничке остваривости, али са различитим доприносом. Тако свако дете може да превазиђе свој себични интерес и развија своје потенцијале, трудећи се да као одговорни стваралац комуницира и сарађује са различитим од себе. У процесу васпитања и образовања то може да значи прихватање даровитости као способности која постаје заједничко добро.

Кључне речи: васпитање, даровитост, одговорност, слобода, стваралаштво.

Ljubivoje Stojanovic, PhD

Preschool Teacher Training College "Mihailo Palov", Vrsac

Vera Z. Radovic, PhD

Teacher Education Faculty, University of Belgrade

THEOLOGICAL IMPULSES FOR EDUCATION INTERPERSONAL GIFTEDNESS

The individual is free and responsible person who creates and advances in community with others and different. If we educate children in this context of creative freedom, responsibility and acceptance of diversity, then individual differences are not and should not be cause for divisions and conflicts. The aim of this theological and pedagogical analysis is to highlight the opportunities that education in this context opens for gifted children. Theological attitude that we always „ask for more from those who are given more” should be recognized as an educational impulse that initiate the creative responsibility of every child, especially gifted. In this sense, we consider that it is necessary to create such a pedagogical environment in which children will recognize the vital values of life in the context of a common existence and co-operation, but with a different contribution. Thus every child can overcome its selfish interests and develop its potentials, trying as responsible creator to communicate and cooperate with others who are different from himself. In the process of education that may mean accepting gifts as the ability that becomes the common good.

Keywords: education, giftedness, responsibility, freedom, creativity.

Маргарита Силантьева
МГИМО МИД России
silvari@mail.ru

СВОБОДА КАК ЛИЧНЫЙ ПРОЕКТ: ФИЛОСОФСКИЕ ОСНОВАНИЯ РАЗВИТИЯ ОДАРЕННОСТИ В УСЛОВИЯХ РОСТА СОЦИАЛЬНОЙ НЕОПРЕДЕЛЕННОСТИ И АВТОНОМИЗАЦИИ ЛИЧНОСТИ

Общественная среда в наши дни обладает высокой степенью неопределенности вследствие масштабных социальных трансцензусов. Поиск философских оснований педагогических методик призван снизить риски, в том числе и финансовые, связанные с высокой степенью неопределенности результатов педагогического процесса. Предполагается, что уточнение «аксиоматики культуры» способно уменьшить неопределенность либо помочь адаптироваться к ней. Последнее особенно важно в сфере образования одаренных, где необходимы продуманные меры образовательного и воспитательного воздействия при высокой степени исходной неопределенности. Парадокс реализации одаренности – свобода, поиск „неопределенного в неопределенности”. Требование самораскрытия как „личного проекта” сопряжено с умением „вписаться” в стандарты. Его творческая реализация в различных сферах деятельности ответ на вызовы времени: навык персонального социального менеджмента и воспитание критического мышления.

Ключевые слова: критическое мышление, персональный социальный менеджмент, свобода как личный проект, свобода как неопределенность, социальные стандарты, творческая самореализация, философские основания педагогического процесса.

M. Silantieva
/MGIMO/
Moscow

FREEDOM AS A PERSONAL PROJECT: THE PHILOSOPHICAL FOUNDATIONS FOR THE DEVELOPMENT OF GIFTEDNESS UNDER THE CONDITIONS OF SOCIAL INDEFINITENESS GROWTH AND PERSONALITY AUTONOMATION

Nowadays the social environment is featured with high indefiniteness owing to large-scale social transcendence. The search of philosophical foundations for state-of-the-art teaching techniques is intended to reduce the risks, including the financial one concerning the high level of indefiniteness in outcomes of teaching processes. The elaboration of „axiomatics of culture” is supposed to be able to diminish indefiniteness or to help adapt to it. The latter is in particular vital in teaching the

gifted, where considered measures of educational and nurturant impacts under the high initial indefiniteness are needed. The paradox of the realization of giftedness lies in freedom, the search of „the indefinite in the indefiniteness”. Demand for self-realization as personal designing is related to the ability to fit in some standards. Its creative realization in various activities meets challenges connected with the necessity of personal social management. Education of critical thinking is one of the methods of relevant treatment of the paradox.

Keywords: critical thinking, personal social management, freedom as a personal project, freedom as indefiniteness, social standards, creative self-realization, philosophical foundations for teaching techniques.

Prof. dr Dragica Stanojlović

Visoka škola strukovnih studija za vaspitače „Mihailo Palov”, Vršac
drdragica@hemo.net

KORELACIJA IZMEĐU INTRAPERSONALNE DAROVITOSTI I MORALNOSTI

Intrapersonalna darovitost, kao sposobnost ličnosti da spozna, razume i objasni sopstvene kapacitete, može da se posmatra sa polaznih osnova višenaučnih disciplina. Prevalentno bi mogla da bude predmet analize psihologije i psihijatrije, ali se ne može isključiti filozofski, antropološki, sociološki i pedagoški pristup. Intrapersonalni potencijali ličnosti, svakako, predstavljaju važana spektodređivanja individuacije, ali se pojavljuje kompleksno i komplikovano pitanje oko validizacije ove sposobnosti. Pojam *intrapersonalno* ne može da predstavlja sinonim za introspektivnost, uobičajeni termin u psihologiji i psihijatriji. Introspektivnost u svom elementarnom određenju predstavlja samoopažanje i samoposmatranje koji služe autoanalizi. Takav koncept je sadržan i u terminu koji označava intrapersonalnu sposobnost, ali su odrednice ovog pojma mnogo šire. Odnose se na sposobnosti osobe da razume, prati, kontroliše i koordiniše sopstvene reakcije. Takav diskurs zahteva preciznije određivanje pojmova *sposobnost* i *darovitost*. Ako je osoba razvila sposobnost samospoznaje, koji elementi treba da odlikuju njenu ličnost kako bi se ta sposobnost definisala kao darovitost? Da li intrapersonalna darovitost treba da bude u korelaciji sa interpersonalnom? Odgovori na ova pitanja nisu dati u Evropskom kvalifikacionom okviru i neophodno je da se traže u okvirima humanističke pedagogije i egzistencijalističke filozofije. Psihološke postavke o intrapersonalnoj darovitosti kao specifičnim kognitivnim, konativnim i afektivnim karakteristikama, koje združene predstavljaju spremnost ličnosti za promene, predstavljaju kvalitetne polazne osnove da se ovaj pojam sveobuhvatnije sagleda. Jedan od aspekata sveobuhvatnijeg prilaza odnosi se na afektivne i konativne komponente koje su integrativni elementi intrapersonalne darovitosti. Sposobnost tolerisanja neizvesnosti i spremnost preuzimanja rizika određuju, prema psiholozima, afektivnu i konativnu komponentu intrapersonalne darovitosti.

Diskurzivni pristup ovakvim stavovima usmerava razmatranja ka moralnosti jer je razvoj ove složene psihičke funkcije neraskidivo vezan sa procesom individuacije ličnosti. Na složenom putu razvoja individuacije heteronomni moral, koji se razvija introjektivnom slikom roditeljskih vrednosti, treba pod uticajem internih i eksternih podstrekača, da se strukturira kao autonomni. Autonomni moral omogućava da se ličnost odredi prema sopstvenim sistemima vrednosti i prema drugim ličnostima i njihovim društvenim ulogama. Sličan koncept je sadržan i u definiciji intrapersonalne sposobnosti koja je apostrofirana kao ključna odrednica u strategijama savremenog obrazovanja. Ako se u definisanju suštine intrapersonalne sposobnosti isključi rasprava o moralnosti ostavlja se mogućnost da se pojavi logička sumnja u ispravnost savremenih obrazovnih koncepata koji su predloženi u Evropskom kvalifikacijskom okviru. Ako se potencira da se kurikulumi usmere ka obrazovanju koje će podsticati i razvijati intelektualnu autonomiju i fleksibilno, nedogmatsko i divergentno mišljenje, ne može da se isključi moralnost kao važan aspekt takvog koncepta. Moralnost u samospoznaji treba da služi kao korektivni faktor, koji bi modelirao konativne i afektivne elemente ličnosti, kako darovitost ili talenat ne bi podsticali razvoj narcisoidnih crta ličnosti. Intrapersonalna darovitost u korelaciji sa moralnošću i interpersonalnim sposobnostima može da označi autonomnu, slobodnu i samosvesnu ličnost. Ovaj rad sadrži teoretska razmatranja o intrapersonalnoj darovitosti sa ciljem da dâ doprinos sveobuhvatnijem sagledavanju ovog važnog aspekta ličnosti.

Ključne reči: autonomna ličnost, individuacija, intrapersonalna darovitost, moral, samospoznaja.

Dragica Stanojlović, PhD

Preschool Teacher Training College "Mihailo Palov", Vrsac

THE CORRELATION BETWEEN INTRAPERSONAL GIFTEDNESS AND MORALITY

The intrapersonal giftedness as the ability to recognize, understand and explain their own capacities can be viewed from the baselines of many scientific disciplines. It could be the subject of study of psychology and psychiatry but it can't be excluded philosophical, anthropological, and pedagogical approach. Intrapersonal resources are an important aspect of determining individuation, but it appears complicated issue around evaluation this ability. The term *intrapersonal* can't be a synonym for introspection, the usual psychiatric and psychological dates. Introspection in its basic definition presents self-perception and self-observation that serve auto-analysis. This concept is contained in the term that indicates intrapersonal ability but the guidelines of this term much broader. Refer to a person's ability to understand monitor and control own reactions. Such discourse requires precise determination of the terms capability and giftedness. If the person has developed the ability to self-knowledge, which should be characterized by elements of its personality to be

defined as the gifted? Do intrapersonal giftedness needs to be correlated with interpersonal giftedness? Answers to these questions are not given in the European Qualifications Framework and its needs to look for them in the humanistic pedagogy and existential philosophy. Psychological items on intrapersonal giftedness as a specific cognitive, conative and affective characteristics, which combined represents willingness to personality changes, are quality baselines that this concept of comprehensive consideration. One of the aspects of a comprehensive approach relates to conative and affective components, which are the integration giftedness. Based on reviews psychologists ability of tolerating uncertainty and risk-taking are determined affective and conative component of intrapersonal giftedness. Discursive approach to such attitudes directed towards considerations of morality because the development of this complex mental functions are inextricably linked with the process of personality individuation. The development of individuation is a complex process that goes through twophases. In first phase develops heteronomous moralitythat represents the introjection of parental attitudes.In second autonomous morality allows personality to be determined according to their own value systems and other personalities and their social roles. A similar concept is contained in the definition intrapersonal skills which is referred as a major determinant in the strategies of contemporary education. In the defining essence of intrapersonal skills off debate on morality leaves the possibility that the occurrence of suspicion in the contemporary educational concepts that have been proposed in the European Qualification Framework. If it is proposed that the education curricula directedtowards point might encourage and develop intellectual autonomy and flexibility, not dogmatic thinking and divergent thinking can't exclude morality as an indispensable content of such concept. Morality in self-knowledge should serve as a corrective factor that modeled conative and affective elements of personality if talent or giftedness wouldn't encouragethe development of narcissistic personality traits. In correlation with morality and interpersonal skills intrapersonal giftedness may designate an autonomous free and self-conscious personality. This paper contains theoretical considerations of intrapersonal giftedness with the aim to contribute to a more comprehensive consideration of this important aspect of personality.

Keywords: autonomous personality, individuation, intrapersonal giftedness, morality, self-conscious.

Dr Jasmina Starc

Fakulteta za poslovne in upravne vede, Novo mesto, Slovenija

jasmina.starc@guest.arnes.si

Mojca Blažič

Visoka šola za upravljanje in poslovanje Novo mesto, Slovenija

mojca.blazic1@guest.arnes.si

NEKI ASPEKTI TALENTOVANIH KAO RAZNOLIKIH ZAPOSLENIH

Raznolikost je koncept koji govori o tome kako smo ljudi različiti među sobom in koje su one karakteristike koje čine svakog od nas jedinstvenim. Izkazuje se na različite načine pri čemu se organizacija treba obezbediti da ni u kom slučaju ne sme da utiče na odnose između zaposlenih i njihovu radnu uspešnost. Moramo biti svesni da što se više zaposleni razlikuju među sobom, više mogu da budu kreativni i produktivni. Kroz upravljanje raznolikosti može se u potpunosti realizovati znanje, iskustva i veštine svih zaposlenih, ne samo onih talentovanih, i prilikom toga postizati njihovu potpunu produktivnost i razvijati potencijale koje oni imaju. Talentovani ljudi koje možemo da razumemo kao raznolike zaposlene, su za svaku organizaciju od izuzetnog značaja, jer ni jedna organizacija ne može da bude uspešna bez talentovanih pojedinaca koji su u stanju da stvore i razviju ideje i omogućuju konkurentnu prednost samoj organizaciji u kojoj su zaposleni.

Ključne reči: organizacija, raznolikost zaposlenih, talentovani zaposleni, upravljanje raznolikosti.

Jasmina Starc, PhD

Faculty of Business and Management Sciences, Novo mesto

Mojca Blažič

School of Business and Management, Novo mesto

CERTAIN ASPECTS OF THE GIFTED AS DIVERSE EMPLOYEES

Diversity is a notion that speaks of how much people differ from one another and what the qualities that make each of us unique are. It shows itself in many ways; an organisation must make sure that this diversity in no way influences the relationships among employees and their job performance. We must be aware of the fact that the more the employees differ from one another, the more creative and productive they can be. Through diversity management we can fully realise the knowledge, abilities, experiences and skills of all employees, not only of the gifted ones, and, simultaneously, enable them to reach their full efficacy and develop their potential. The gifted, who can be seen as diverse employees, are of exceptional importance to any organisation, since no organisation can be successful without the

gifted, who are able to create and develop ideas and provide a competitive advantage for the organisation in which they are employed.

Keywords: organisation, employee diversity, gifted employees, diversity management.

Prof. dr Petar Stojaković

Banja Luka

profstojakovic@yahoo.com

TRI ŽELJE DAROVITIH I NEDAROVITIH ADOLESCENATA (Intrapersonalna darovitost – samosvjesnot o svojim željama i mogućnostima)

Rezultati ovog istraživanja se odnose na tri želje 75 darovitih i 71-nog nedarovitog adolescenta. Prikupljeni podaci govore da su najviše do izražaja došle personalne ili lične želje obje grupe ispitanika. Isto tako ovo istraživanje pokazuje da želje koje se donose na posjedovanje materijalnih vrijednosti se češće pojavljuju kod dječaka u obje grupe (darovitih i nedarovitih) nego kod djevojčica. Takođe, rezultati pokazuju da intelektualno darovita grupa značajno češće pokazuje altruističke želje i altruističko ponašanje, od svojih nedarovitih vršnjaka. Rezultati ovog istraživanja mogu da posluže nastavnicima kao opšta slika socijalne i psihološke orjenatacije učenika što je poželjno da se zna i ima u vidu prilikom izrade programa rada školske službe savjetovanja i vaspitnog djelovanja u cilju pomoći kako darovitim učenicima tako i onim koji imaju različite vidove smetnji u učenju i ponašanju. Ovo istraživanje je, takođe, imalo za cilj da se prikupe podaci o vrsti i karakteru želja u našoj populaciji adolescenata kako bi se ti podaci mogli porediti sa sličnim istraživanjima u drugim zemljama i drugim kulturama.

Ključne riječi: altruističko ponašanje, darovitost, lične želje, kreativnost, nedarovitost, ponašanje, učenje.

Petar Stojakovic, PhD

Banja Luka

THREE WISHES OF GIFTED AND NONGIFTED ADOLESCENTS (Intrapersonal giftedness – awareness about ones wishes and possibilities)

Three wishes of 75 gifted and 71 nongifted adolescents. The findings indicated that personal wishes were of the most concern for both gifted and nongifted adolescents, and that male adolescents in both groups tended to value material possessions more often than did female adolescents. A significant between-groups difference revealed that gifted adolescents expressed more altruistic and fewer goal wishes than their

nongifted peers. These kinds of data are one more means of describing, for teachers and counselors, a general picture of students' psychological and social orientations.

Keywords: altruism, giftedness, wishes, needs, awareness, nongiftedness, possibilities, learning.

Dr Nataša Sturza Milić

natasasturza@gmail.com

Dr Tanja Nedimović

nedimovic.tanja@gmail.com

Visoka škola strukovnih studija za vaspitače „Mihailo Palov”, Vršac

Miran Muhić

Pedagoška fakulteta, Univerza v Mariboru

miran.muhic@um.si

INTERESOVANJA – KATALIZATOR INTRAPERSONALNE I MOTORIČKE DAROVITOSTI UČENIKA

Pojedinci sa razvijenom intrapersonalnom darovitošću (inteligencijom) dobro poznaju sebe, imaju svest o tome ko su, šta mogu i u čemu su najbolji. Svesni su svojih interesovanja i istraju u ostvarenju istih. Budući da interesovanja spadaju u grupu motivacionih, dinamičnih osobina ličnosti, mogu se posmatrati u svetlu značajnih unutrašnjih pokretača na stvaralačku aktivnost u različitim oblastima, pa tako, darovita deca najviše napreduju u onim oblastima za koje su najviše zainteresovana. U mlađem školskom periodu interesovanja prema sportu i fizičkoj aktivnosti predstavljaju značajan preduslov sticanja veština i navika. Cilj ovog rada bio je da ispita da li motorički darovita deca imaju izraženija interesovanja prema sportu i fizičkoj aktivnosti u odnosu na motorički prosečnu decu, da li znaju da prepoznaju svoja interesovanja i da li u izabranim sportskim aktivnostima postižu značajniji uspeh. Uzorak je iznosio 60 motorički darovitih (32 dečaka i 28 devojčica) i 60 motorički prosečnih učenika (30 dečaka i 30 devojčica) 4. razreda osnovne škole identifikovanih primenom motoričkog testiranja. Posebno konstruisanim upitnikom za potrebe ovog istraživanja sagledana su interesovanja ispitivanih učenika prema sportu i fizičkoj aktivnosti, kao i već ostvarena postignuća. Rezultati ovog istraživanja pokazuju da su motorički daroviti dečaci i devojčice statistički značajnije angažovani u sportu u odnosu na motorički prosečne dečake i devojčice. Od ukupnog broja motorički darovitih dečaka 85,3% je angažovano u sportskom klubu, dok je procenat motorički prosečnih dečaka angažovanih u sportskom klubu znatno manji – 47,6%. Od ukupnog broja motorički darovitih devojčica, 79,4% trenira u sportskom klubu, dok je procenat motorički prosečnih učenica angažovanih u sportskom klubu znatno manji i iznosi 38,2%. Na osnovu ovog nalaza može se pretpostaviti da su interesovanja prema sportu i fizičkoj aktivnosti izraženija kod motorički darovitih učenika, a da je polje aktivnosti u kojem su angažovani, pre svega, sport. Rezultati ovog istraživanja idu u prilog tezi

da interesovanja dece idu „ukorak” sa sposobnostima i da učenici mlađeg školskog uzrasta mogu imati formiranu svest o cilju kojem teže u životu i o tome u kojim oblastima su uspešni. Navedene karakteristike, između ostalog, oslikavaju intrapersonalnu darovitost koja se, prema teoriji višestruke inteligencije, ne mora ispoljavati i podsticati izolovano, već u interakciji sa ostalim sposobnostima (ekspresijama darovitosti). Potrebno je prepoznati i podržati upotrebom različitih metoda i sredstava u procesu učenja interesovanja i potrebe svakog učenika, kako bi mu bilo omogućeno da se iskaže i napreduje u razvoju sposobnosti koje su najizraženije kod njega.

Ključne reči: interesovanja, motorički daroviti učenici, sport.

Natasa Sturza Milic, PhD

Tanja Nedimovic, PhD

Preschool Teacher Training College „Mihailo Palov”, Vrsac

Miran Muhic

Faculty of Education, University of Maribor

INTERESTS – CATALYSTS OF INTRAPERSONAL AND MOTOR GIFTEDNESS OF GIFTED LEARNERS

Individuals with a developed intrapersonal giftedness (intelligence) know themselves well, have an awareness of who they are, what they can do and in what they are the best. They are aware of their interests and persevere in their realization. Since interests fall into the group of motivational, dynamic personality characteristics, they can be viewed as significant internal initiators of creative activity in different areas, hence, gifted children improve the most in the areas in which they are the most interested. In the young elementary school period, interests towards sports represent an important precondition for forming skills and habits. The goal of this research was to explore whether motorically gifted children have higher interest towards sports and physical activity in comparison to motorically average children, if they know how to recognize their interests and whether they obtain significant success in the chosen sports activity. The sample contained 60 motorically gifted (32 boys and 28 girls) and 60 motorically average learners (30 boys and 30 girls) in the fourth grade of elementary school, who were identified through motor skills testing. A questionnaire was constructed for the needs of this research to view the interests of the questioned learners towards sports and physical activity, as well as their achievements. The results of this research show that motorically gifted boys and girls are in a statistically significant number more engaged in sport than the motorically average boys and girls. From the total number of motorically gifted boys 85.3% are members of a sports club, while the number of motorically average boys in sports clubs is considerably lower – 47.6%. From the total number of motorically gifted girls, 79.4% train sports in a sports club, while the number is lower for motorically average girls – 38,2% are members of a sports club.

On the basis of this information it can be assumed that interests towards sports and physical activity are expressed more strongly by motorically gifted learners, and that their field of activity is mainly sports. The results of this study support the thesis that children's interests go „hand in hand” with their abilities and that younger elementary school children can form an awareness of their goal in life and in which areas they are successful. The mentioned characteristics, among other things, portray intrapersonal giftedness which according to the multiple intelligence theory does not have to be expressed and encouraged individually, but in interaction with other abilities (expressions of giftedness). It needs to be recognized and encouraged through various methods and means in the learning process interests and the needs of each learner, so that a child is given opportunity to express and advance in the development of abilities which are the most important for it.

Keywords: interests, motorically gifted learners, sport.

Mr Tomislav Suhecki

Visoka škola strukovnih studija „Mihailo Palov”, Vršac
vsvasbiblioteka@hemo.net

DIDAKTIČKA PODRŠKA INTRAPERSONALNE DAROVITOSTI

Čini se da živimo zlatno doba eksplozije slobode darovitosti i svih didaktičkih sredstava za njeno pospešivanje. Daroviti umetnici, naučnici, stvaraju didaktička sredstva kojima se aktivira početna iskra uspavane darovitosti prisutne u čoveku. Neka didaktička sredstva za pospešivanje darovitosti zahtevaju određenu kulturu, ovladavanje tehnikama, metodama – opismenjavanje, obuku za kompjutere i slično, dok umetnička sredstva svih profila mogu podstaći stvaralačku inicijaciju spontanom iskustvom. Danas se ubrzava iskustvo postmoderne prakse i sve dostupnija i lakša upotreba elektronskih didaktičkih sredstava, čijom upotrebom stičemo čarobno iskustvo ličnih darovitosti, nažalost, za ogromnu većinu u začaranom krugu simulakruma koji ne jača životnu poziciju. Umetnička dela kao iskonska neposredna didaktička sredstva podsticanja darovitosti kao cilj i iskustvo postaju sve marginalnija. U svetu koji informaciju prepoznaje, a ne doživljava njen suptilni utkani kod umetničkog kvaliteta, nikako da uđe u naše vidno polje. Istovremeno i nezaustavljivo stvaralačka strast prevratničke darovitosti cveta u delima dece predškolskog uzrasta. I mada to ostaje puki dokumenat njihovog, na primer, likovnog razvoja, spontana, a redovna pojava visokih likovnih dometa govori o činjenici da se darovitost ne može tek tako obezoružati i da ćemo možda u tim radovima, iako definitivno životno zamoreni, naći početnu ličnu strast za povratak u stvarni život i iz fantomskog prostora, video igara, kontakta u mreži i slično.

Ključne reči: dečije stvaralaštvo, intrapersonalne darovitosti, prevratnička strast, umetnost kao didaktičko sredstvo.

Tomislav Suhecki, MA

Preschool Teacher Training College "Mihailo Palov", Vrsac

DIDACTIC SUPPORT OF INTRAPERSONAL GIFTEDNESS

It seems that we are living in a golden age of the expansion of the freedom of giftedness and all didactic tools for its development. Gifted artists, scientists, create didactic tools with which the sleeping giftedness present in every person is awakened. Some didactic tools for encouraging giftedness need a certain culture, mastering of techniques, methods for becoming literate, learning to use a computer and so forth, while artistic means, of all types, can encourage creative initiative through spontaneous experience. Today the experience of postmodernism and the easily reachable and usable electronic didactic tools, with the usage of which we gain the magical experience of personal giftedness, unfortunately for the vast majority in the vicious circle of the simulacrum the poetry of life is not strengthened. Works of art as primordial didactic tools for encouraging giftedness, as a goal and experience are becoming marginalized. The world which recognizes information does not experience its own subtle intertwined artistic quality, which we are persistently failing to notice. At the same time the creative passion unrelentlessly flourishes in the works of preschool children. And although it will remain just a document which gives us information about, for example, artistic development, the spontaneous, phenomenon of high visual arts achievements testifies to the fact that giftedness cannot easily be disarmed, and that we will perhaps in those works of art, although tired from the hassles of life, find the initial personal passion for the return to the real life away from the phantom space of video games, virtual connections etc. **Keywords:** child creative work, intrapersonal giftedness, overturning passion, art as a didactic tool.

Dr Dragana Veljković Stanković

Filološki fakultet u Beogradu

draganavs@yahoo.com

Jelena Stojiljković, nastavnik

Farmaceutsko-fizioterapeutska škola u Beogradu

nenabane@sezampro.rs

PRIMENA IZRAŽAJNIH SREDSTAVA DRAMSKE UMETNOSTI U FUNKCIJI RAZVOJA KRITIČKOG MIŠLJENJA UČENIKA

U radu će – na primeru predstave „Otrovi Kapuletovog vrta” teatra Farmakopea, nastalog u okviru Farmaceutsko-fizioterapeutske škole u Beogradu – biti pokazana primena dramskih tehnika u funkciji razvoja kritičkog mišljenja učenika. Geneza predstave, osmišljene prema motivima Šekspirove drame „Romeo i Julija” i Đarmatijevo delo „Otrovni Šekspir – Šekspirovi otrovi”, biće praćena kroz sve faze: od dramskih radionica, selekcije, povezivanja i razvoja dramskih slika, do

realizacije edukativne predstave. Nastao prema modelu projekta DICE, ovaj originalni dramski poduhvat, koji podrazumeva neprekidan razvoj, kao i kreativnost svih učesnika, izdvaja se po specifičnom građenju korelativnih veza između predmeta Srpski jezik i književnost, Farmakognozija i Hemija, čime se istovremeno omogućava razvoj naučne, komunikativne, interpersonalne i interkulture kompetencije.

Ključne reči: darovitost, edukativno pozorište, kritičko mišljenje.

Dragana Veljkovic Stankovic, PhD

Faculty of Philology in Belgrade

Jelena Stojiljkovic, teacher

Pharmacy and Physiotherapy College in Belgrade

THE USE OF EXPRESSIVE MEANS IN DRAMA ART IN FUNCTION OF STUDENTS' CRITICAL OPINION DEVELOPMENT

In this paper, through the example of performance „The Poisons of Capulets' Garden” of the Farmakopea Theater existing within Highschool of Pharmacy and Physical Therapy in Belgrade, it will be showed the use of expressive drama performing techniques in function of students' critical opinion development. The genesis of performance, created by the motives from Shakespeare's „Romeo and Juliet” and Djarmati's work „Poisonous Shakespeare – Shakespeare's poisons” will be showed through all the stages: from drama workshops, selection, matching and developing of scenic pictures to educative performance realization. Having came out of the project model DICA, this original drama project involving continuous development and creativity of all the participants, and emphasized to its specific building corelative links between the school subjects Serbian Language and Literature, Pharmacognosy and Chemistry.

Keywords: ability, educative theater, critical opinion.

Prof. univ. dr. Loredana – Ileana Vișcu

Universitatea "Tibiscus" din Timișoara

loredana.viscu@gmail.com

Ioana – Eva Cădariu, student

Universitatea de Vest din Timișoara

cădariuioana@yahoo.com

Lucian Gîrniceanu, student

Universitatea "Tibiscus" din Timișoara

Daiana Todorescu, student

Universitatea "Tibiscus" din Timișoara

ANXIETATEA DE PERFORMANȚĂ LA STUDENȚII SUPRADOTAȚI

Mediul universitar se caracterizează printr-un învățământ centrat pe formarea și cultivarea competențelor intrapersonale și mai puțin pe competențele de adaptare ulterioară la mediul profesional. Studiul se referă la experiența din practica profesională privată de consiliere și psihoterapie cu studenții supradotați, care au solicitat psihoterapie individuală sau consiliere psihologică în preajma sesiunii de examene sau când participau la concursurile studențești. Eșantionul a fost format din 8 studenți cu un IQ mai mare de 120, ce au solicitat suport psihoterapeutic în situațiile menționate, la cabinetul privat, în perioada 2013–2016. Obiectivul general al studiului este prezentarea unui plan de intervenție psihologică în cazul studenților supradotați caracterizați prin anxietatea de performanță, care să favorizeze competențele intrapersonale și să diminueze anxietatea. Deoarece universitățile au centre de consiliere și orientare vocațională se recomandă frecventarea acestora și pregătirea psihoemoțională a studenților pentru examinări și concursuri.

Cuvinte cheie: consiliere, psihoterapie, performanță, student.

Associate Professor Loredana – Ileana Vișcu

"Tibiscus" University of Timișoara

Ioana – Eva Cădariu, student

West University of Timișoara

Lucian Gîrniceanu, student

"Tibiscus" University of Timișoara

Daiana Todorescu, student

"Tibiscus" University of Timișoara

PERFORMANCE ANXIETY OF GIFTED STUDENTS

The university environment is characterized by an education centered on the formation and nurturing of the intrapersonal abilities and less on competences that are required for the professional environment. The study refers to the experience from the professional private practice of counseling and psychotherapy with gifted

students, which requested individual psychotherapy or counseling on the eve of the examination sessions or when participating in student competitions. The sample was composed of 8 students with an IQ higher than 120, that requested psychotherapeutic support for the situations mentioned above, in private practice, in the period between 2013–2016. The overall objective is to present a psychological intervention plan for gifted students, to encourage their intrapersonal abilities, and suppressed the anxiety. Since universities have counseling and vocational guidance centers for students, their attendance is recommended and the psycho-emotional preparation of students for examinations and competitions.

Keywords: counselling, psychotherapy, performance, student.

Dr Goran Vilotijević

Visoka strukovna škola za vaspitače „Mihailo Palov“ Vršac
gvilotijevic@gmail.com

METAKOGNITIVNE SPOSOBNOSTI I STRATEGIJE UČENJA KAO INDIKATORI IZVRŠNE STRUKTURE INTELEKTUALNIH SPOSOBNOSTI DAROVITIH UČENIKA

U radu se daju nalazi istraživanja koje se odnosi na indikatore kvaliteta nastave kao što su strukture metakognitivnih sposobnosti i strategije učenja darovitih učenika, s jedne strane, i strategije poučavanja u osnovnoškolskoj nastavi i doprinos jednog i drugog kritičkom mišljenju darovitih, kao značajnom indikatoru njihove intelektualne autonomije (N-124 učenika osnovnih škola u Beogradu). Cilj istraživanja je da se dobije jasnija slika o metakogniciji i strategijama učenja, kao indikatorima izvršne strukture intelektualnih sposobnosti darovitih. Teorijsku osnovu čine Gardnerova intrapersonalna inteligencija i Sterbergova teorija trijarhične inteligencije, odnosno njena kompoencijalna subteorija, kao i shvatanje o pretvaranju intelektualnih sposobnosti darovitih u izvršne sposobnosti. Nalazi ukazuju na činjenicu da postoji signifikantna veza između metakognitivnih sposobnosti i strategija učenja darovitih i primene određenih strategija učenja i poučavanja (problemska nastava i diskurs metoda imaju značajno mesto u ovim odnosima).

Ključne reči: metakognicija, strategije učenja, izvršna inteligencija darovitih.

Dr Goran Vilotijević

Preschool Teacher Training College "Mihailo Palov", Vršac

MEGACOGNITIVE ABILITIES AND LEARNING STRATEGIES AS INDICATORS OF EXECUTIVE STRUCTURE OF INTELLECTUAL ABILITIES OF THE GIFTED STUDENTS

Abstract: The paper offers the findings of a research dealing with the indicators of teaching quality including metacognitive ability structures and learning strategies of gifted students, on the one hand, and teaching strategies in primary school teaching, on the other, as well as contribution of both to critical thinking of the gifted, as an important indicator of their intellectual autonomy (N=124 primary school students in Belgrade). Research aim was to gain an insight into metacognition and learning strategies, as indicators of executive structure of intellectual abilities of the gifted. Theoretical framework is Gardner's intrapersonal intelligence and Sternberg's theory of triarchic theory of intelligence, i.e. its componential sub-theory, as well as the standpoint on transferring intellectual abilities of the gifted in executive abilities. The findings point to the fact that there is a significant correlation between metacognitive abilities and learning strategies of the gifted and the application of certain learning and teaching strategies (problem teaching and the method of discourse have a significant role to play in these relations).

Key words: metacognition, learning strategies, executive intelligence of the gifted.

Biljana Vujasin

Visoka škola strukovnih studija za vaspitače „Mihailo Palov”, Vršac

vsvaspedagozi@hemo.net

Mirjana Milanović

Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja RS, Beograd

mirjana.milanovic@mpn.gov.rs

INTRAPERSONALNA DAROVITOST KAO FAKTOR CELOŽIVOTNOG UČENJA

U radu se sagledava značaj intrapersonalne darovitosti u kontekstu učenja tokom celog života. Principi koji potkrepljuju celoživotno učenje i utiču na njegovu uspešnu primenu ističu usredsređenost na onoga koji uči, značaj jednakih mogućnosti i kvalitet i značaj mogućnosti učenja. Upravo širok spektar neformalnog i informalnog učenja omogućava intrapersonalno darovitima da kreiraju nezavisne obrazovne aktivnosti prema vlastitim ciljevima, potrebama i sposobnostima, oslanjajući se na visoke kapacitete za samorefleksiju i introspekciju. Tezi, koja se često implicitno iznosi u prilog celoživotnom učenju kao perspektivnoj ideji u obrazovnoj politici i obrazovnim pristupima – da se celoživotno učenje može unaprediti i/ili na neki način organizovati, dodajemo doprinos intrapersonalne

даровитости (posebno aspekt unutrašnjeg prepoznavanja vlastitih sposobnosti i njihove praktične upotrebe).

Кljučне речи: целоživotно, intrapersonална даровитост, информално и неформално учење.

Biljana Vujsin

Preschool Teacher Training College "Mihailo Palov", Vrsac

Mirjana Milanovic

Ministry of Education, Science and Technological Development of the Republic of Serbia, Belgrade

INTRAPERSONAL GIFTEDNESS AS A FACTOR OF LIFELONG LEARNING

In this paper we explore the importance of intrapersonal intelligence in the context of lifelong learning. The principles which fortify lifelong learning and influence its successful application stress the importance of focus on the task at hand, the importance of equal opportunity and quality and the importance of the possibility to study. The wide array of non-formal and informal learning enables intrapersonally gifted individuals to create independent educational activities in accordance with their goals, needs and abilities, relying on a high capacity for self-reflection and introspection. We add the contribution of intrapersonal giftedness (especially the aspect of internal understanding of ones abilities and their practical usage) to the thesis that lifelong learning can be enhanced and/or in some way organized. This thesis is often implicitly presented to support the idea of lifelong learning as an idea with perspective in the educational politics and educational approaches.

Keywords: lifelong learning, intrapersonal giftedness, informal and non-formal learning.

проф. Весна Жоглева

во ОСУ Јосип Броз Тито

Битола

zlatko.zhoglev@gmail.com

УЛОГАТА НА СОЦИОЛОГОТ ВО СТРУЧНИОТ ТИМ ВО РАБОТАТА СО НАДАРЕНИТЕ И ТАЛЕНТИРАНИТЕ

Резиме: Гимназијата Јосип Броз Тито-Битола претставува една од најуспешните институции во Република Македонија. Еден од аргументите за тоа секако претставува постојаната грижа и интерес на вработените за

развојот на надарените и талентираниите ученици. Во трудот ќе биде претставена улогата на социологот како член во стручниот тим на училиштето кој ја обликува целокупната организација и реализација на активностите кои се поврзани со препознавањето, идентификацијата, работаа и следењето на развојот на надарените и талентираниите ученици. Основна цел на трудот е да се акцентира значењето на стручниот профил социолог во преземање и реализација на одредени активности поврзани со развојот на надарените и талентираниите. Тоа ќе овозможи да се дефинираат законските, педагошките и други позиции на овој профил кој е исклучително значаен како дел од стручниот тим во училиштето. Се очекува од труд со своите рефлексии да има значење од пошироки димензии за значењето и улогата на социологот како дел од стручниот тим кој заедно со наставниот кадар треба да биде во функција на поддршка на развој на надарените и талентираниите ученици.

Клучни зборови: надарени и талентирани, струлен тим, улога, значење

Vesna Zogleva

Secondary school Josip Broz Tito

Bitola, Macedonia

WORK OF A SOCIOLOGIST IN THE PROFESSIONAL TEAM FOR WORK WITH THE GIFTED AND TALENTED

Abstract: General secondary school “Josip Broz Tito” is one of the most successful institutions in the Republic of Macedonia. One of the arguments in the favour of this statement certainly is permanent care and interests of all the staff for the development of the gifted and talented. The paper deals with the role of a sociologist as a member of a professional team in the school, shaping organization and realization of activities related to identification and work with the gifted and talented, as well as monitoring this work. The main aim of the paper is to point to the role and importance of a sociologist as a professional who is a part of the team in realization of activities related to development of giftedness in the school. It opens up possibilities to define legal, pedagogical and other positions of the profile which is crucial for the comprehensive development of the gifted and talented. It is expected it to have a broad significance and reflection to school practice, having in mind that the role of a sociologist, together with other team members, is an important segment in the function of support of development of the gifted and talented.

Key words: the gifted, the talented, professional team, role, importance.

Doc. dr Brinduša Žujka

Visoka škola strukovnih studija za vaspitače „Mihailo Palov”, Vršac
Učiteljski fakultet Univerziteta u Beogradu, Nastavno odeljenje u Vršcu
zujkab@yahoo.com

ASPEKTI PRIMENE TEORIJE VIŠESTRUKIH INTELIGENCIJA U NASTAVI RUMUNSKOG JEZIKA I KNJIŽEVNOSTI

Teorija višestrukih inteligencija, psihologa Hauarda Gardnera, privukla je pažnju pedagoga, jer kako njen autor pominje „nismo svi isti, nemamo jednake umove, obrazovanje većine ljudi je efikasnije ako se uzimaju u obzir razlike u radu, i mentalne sposobnosti, nego ako su iste ignorisane”. Važnost ovog rada je u tome što do sada u metodičkoj literaturi na rumunskom jeziku kod nas nije obrađeno pitanje: Kako izvesti časove rumunskog jezika i književnosti iz perspektive Gardnerove teorije višestrukih inteligencija? U radu predlažemo nekoliko mogućnosti primene pomenute teorije u nastavi rumunske književnosti na različitim obrazovnim nivoima: osnovnom, srednjem i u visokoškolskoj nastavi strukovnih studija za vaspitače.

Ključne reči: praktični aspekti, rumunska književnost, teorija višestrukih inteligencija.

Brindusa Zujka, PhD

Preschool Teacher Training College "Mihailo Palov", Vrsac
Techer Training Faculty in Belgrade

ASPECT OF USAGE OF THE MULTIPLE INTELLIGENCES THEORY IN ROMANIAN LANGUAGE AND LITERATURE CLASSES

Multiple intelligence theory, proposed by Howard Gardner, attracted the attention of pedagogues, because as her author notes, „we are not all the same, we do not have the same minds, education of most people is more efficient if differences in work and mental ability are taken into consideration, than if they are ignored”. The importance of this paper lies in the fact that until now, in the methodological literature on the Romanian language here, the following question has not been covered: How to conduct Romanian language and literature classes from the perspective of Gardner’s multiple intelligences theory? In the paper we propose a number of possible applications of the aforementioned theory in Romanian language and literature classes on the following levels: elementary, high school and preschool teacher training college.

Keywords: practical aspects, Romanian literature, multiple intelligences theory.

CIP – Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

159.928-053.5(048.4)

**МЕЂУНАРОДНИ научни скуп „Интраперсонална даровитост –
могућности развоја” (22; 2016; Вршац)**

Зборник резимеа са Међународног научног скупа „Интраперсонална даровитост – могућности развоја”, [Вршац, 1. 7. 2016.] / [зборник уредиле Грозданка Гојков, Снежана Пртљага]. – Вршац: Висока школа струковних студија за васпитаче „Михаило Палов”, 2016. (Бела Црква: Бирокуп) – 101 стр.; 25 cm

Резимеи на више језика. – „22. округли сто о даровитима --> насл. стр. – Тираж 100. – Библиографија уз сваки рад.

ISBN 978-86-7372-229-0

а) Даровита деца – Зборници
COBISS.SR-ID 306011143